

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΟΡΓΑΝΟΝ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

Έτος Ιδρύσεως 1964 Τρίτη Περίοδος Μάρτιος - Απρίλιος 1998 Αριθμός Τεύχους 114-115

JUN 09 1998

LIBRARY P.A.O.I.

Η ΒΑΪΟΦΟΡΟΣ, 1547

Ιερά Μονή Αγίου Διονυσίου, Αγιον Όρος

ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΚΗΡΥΞ

Έτος Ιδρύσεως 1964

Τρίτη Περίοδος

Αριθμός Τεύχους 114-115

Μάρτιος - Απρίλιος 1998

Ετήσια Συνδρομή £10

Διευθύνεται από Συντακτική Επιτροπή

5 CRAVEN HILL, LONDON W2

TEL: 0171-723 4787

FAX: 0171-224 9301

ORTHODOX HERALD

OFFICIAL PUBLICATION OF THE ARCHDIOCESE
OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN

5 CRAVEN HILL, LONDON W2

TEL: 0171-723 4787

FAX: 0171-224 9301

First Published 1964

March - April 1998

Third Period

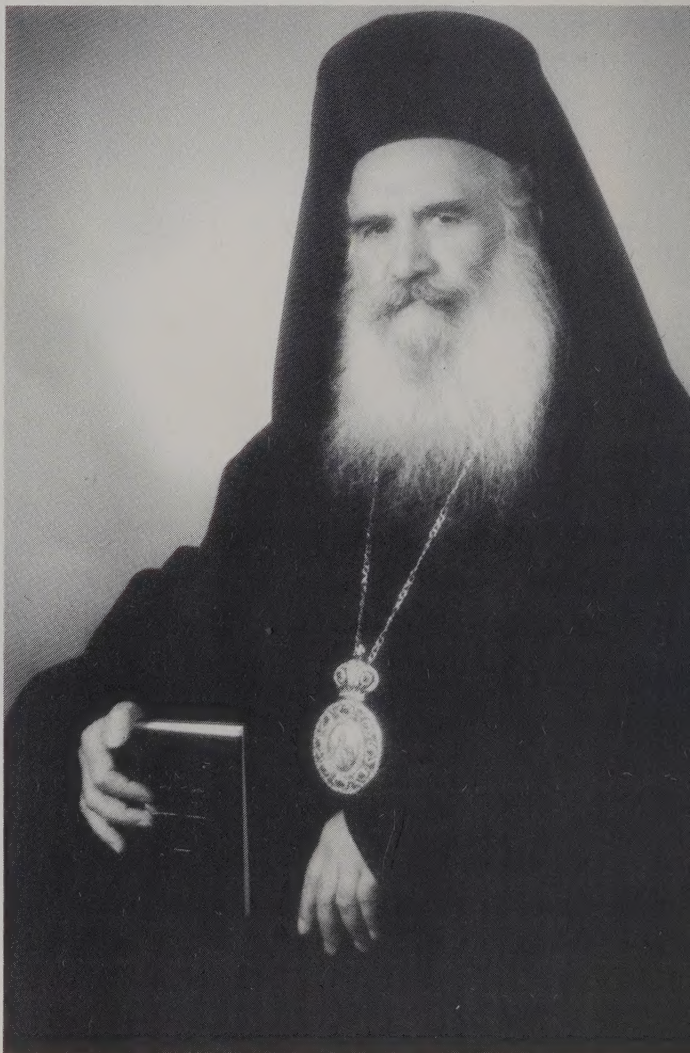
No: 114 - 115

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

3. Πατριαρχική Απόδειξις επί τω Αγίω Πάσχα.
4. Σεβ. Αρχιεπισκόπου κ. Γρηγορίου,
Εγκύκλιος του Πάσχα.
- 5-6. Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης
Ελλάδος κ. Χριστοδούλου,
Η Ορθοδοξία μπροστά στη νέα χιλιετία.
- 7-11. Σύναξη Ιερού Κλήρου Αρχιεπισκοπής
Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας.
11. Χειροτονία νέου Διακόνου.
- 12-13. Σεβ. Αρχιεπισκόπου κ. Γρηγορίου,
Εγκύκλιος για την 25η Μαρτίου 1821 -
1η Απριλίου 1955.
13. Σεβ. Αρχιεπισκόπου κ. Γρηγορίου,
Ο Ελληνισμός της Βορείου Ηπείρου.
- 14-16. Πρωτοπρ. Κων/νου Γ. Ηλιοπούλου,
Η άθληση ως υπέρβαση.
16. Η Εορτή του Αγίου Γεωργίου εις Kingston.
- 17-18. Ανδρέα Χατζηγεωργίου, Η Εορτή των
Ελληνικών Γραμμάτων.
- 19-23. Χάρη Μεττή, Ο Νικόδημος Μεταξάς και
το πρώτο ελληνικό τυπογραφείο στην
Ανατολή.
24. Patriarchal Message on the occasion of
Holy Easter.
25. H.E. Archbishop Gregorios,
Easter Encyclical.
- 26-28. Clergy Conference of the Archdiocese of
Thyateira and Great Britain.
29. Archimandrite Isaias Simonopetrites,
"Yes, we can try".
- 30-32. Χρονικό Αρχιεπισκόπου Θυατείρων και
Μεγάλης Βρετανίας.

**ΠΑΡΑΚΑΛΕΙΣΘΕ
Ν' ΑΝΑΝΕΩΣΕΤΕ ΤΗ
ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ ΣΤΟΝ
ΟΡΘΟΔΟΞΟ ΚΗΡΥΚΑ**

ΠΑΝΤΑ ΑΕΙΟΣ!

**Ο ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΣ κ.κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ
ΔΕΚΑ ΧΡΟΝΙΑ ΣΤΟ ΠΗΛΑΔΙΟ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ
ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ
16 Απριλίου 1988 - Απρίλιος 1998
ΕΙΣ ΕΤΗ ΠΟΛΛΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΦΟΡΑ ΔΕΣΠΟΤΑ!**

ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΗ ΑΠΟΔΕΙΞΙΣ ΕΠΙ ΤΩ ΑΓΙΩ ΠΑΣΧΑ

Αριθμ.Πρωτ.443

+ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΣ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑΡΙΝ, ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝΔΟΞΩΣ ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ ΣΩΤΗΡΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

*"Πάντες απολαύσατε του συμποσίου της πίστεως
Πάντες απολαύσατε του πλούτου της χρηστότητας."*

"Την ψυχοφελή πληρώσαντες Τεσσαρακοστήν" και εις την λαμπράν ταύτην ημέραν της Αναστάσεως φθάσαντες ηθελήσαμεν να απευθύνωμεν εις υμάς λόγους εορτίους και ευφροσύνου παρακλήσεως. Αλλά προσεγγίσαντες τον εις το Πάσχα κατηχητικόν λόγον του προκατόχου ημών αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου, κατεκλύσθημεν από την πλήμμυρα του αενάου φωτός και ησθάνθημεν ότι ανατέλλοντος του ηλίου εκλείπουν όλοι οι αστέρες.

Ο ουράνιος ούτος άνθρωπος και επίγειος άγγελος επί του ιερού θυσιαστηρίου της πανσέπτου ταύτης καθέδρας ιερουργών το μυστήριον της Θείας Ευχαριστίας κατά την φωταυγή νύκτα της εγέρσεως του Κυρίου ηχημαλυσίθη κυριολεκτικώς από την χαράν της Αναστάσεως, και κατέστη όργανον θεοκίνητον. Διά τούτο, όχι αυτός, αλλά το Πνεύμα ωμίλησε δι' αυτόν.

Ο κατηχητικός του λόγος δεν είναι έργον ανθρωπίνης καλλιπειείας, αλλά έκρηξις ασυγκρατήτου χαράς, ότι ανέστη ο Κύριος, και χείμαρρος ουρανίου φωτοχυσίας.

"Η του στόματος αυτού καθάπερ πυρός εκλάμψασα χάρις" ήναψε την λαμπάδα της Μεγάλης Εκκλησίας. Εφωταγώγησε την οικουμένην και το άπαξ της Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας, διά του Χρυσορρήμονος, απεδείχθη αεί διά πάσας τας Εκκλησίας. Ο κατηχητικός ούτος λόγος κατέστη ο εις λόγος της Αναστάσεως, ο πανανθρώπινος και οικουμενικός.

Όπου και αν εορτάζεται η Ανάστασις του Κυρίου, καθ' άπασαν την Ορθόδοξον Εκκλησίαν, εις όλας τας γλώσσας και τους λαούς, ακούεται αναγινωσκόμενος με την αυτήν έκπληξιν ο σύντομος και ανεξάντλητος αναστάσιμος ούτος λόγος.

Κατηχεί τα ώτα. Ευφραίνει τας καρδίας. Υπερβαίνει τας προσδοκίας. Καταργεί τους φόβους. Παύει τον θρήνον. Φέρει την χαράν. Παρέχει την άφeson. Αμείβει τους εργασαμένους από της πρώτης ώρας. Και δεν περιφρονεί τους φθάσαντας εις την ενδεκάτην.

Εν τέλει, καλεί τους πάντας· νηστεύσαντας και μη νηστεύσαντας, εγκρατείς και ραθύμους, να τιμήσουν την ημέραν. Και εκπληττεται ο ακροατής με την τοιαύτην παρρησίαν και τόλμην του παναγίου τούτου Πατρός, αλλά λαμβάνει την απάντησιν από την ζωήν και διαγωγήν του:

Επειδή τόσοι ενήστευσεν, ησκήθη και εθυσιάσθη διά τον Αναστάντα και τους αδελφούς του· επειδή εγνώρισε την υπέρ πάντα νουν αγάπην του Θεού· επειδή ηζώωθη της θείας δωρεάς και επλήσθη Πνεύματος αγίου· γίνεται Θεός κατά χάριν. Αγαπά τους αδελφούς καθ' ομοιότητα Θεού. Γνωρίζει πόσα υποφέρουν οι αδύνατοι αδελφοί του και τί χάνουν με την ραθυμίαν και την αμέλειαν των. Διά τούτο τολμά, συμπεριφερόμενος ως θεόφρων και θεοδιδάκτος. Ομιλεί την γλώσσαν του μέλλοντος αιώνος. Φανεροί τα άδηλα και τα κρύφια της αγάπης του Θεού. Και υπερβαίνουν την ανθρωπίνην λογικήν και δικαιοσύνην, διαγράφει τα σχετικά. Καταργεί τα πρωτόκολλα. Καλεί τους πάντας εις την χαράν.

"Πάντες απολαύσατε του συμποσίου της πίστεως. Πάντες απολαύσατε του πλούτου της χρηστότητος". Αύτη η πίστις της Εκκλησίας, η ευρυχωρία της αγάπης, η δύναμις της Αναστάσεως.

Ο κατηχητικός λόγος μας διδάσκει την αλήθειαν και μας φανεροί την αγάπην. Μας αποκαλύπτει ότι αλήθεια της πίστεως είναι η αποκάλυψις της θείας αγάπης. Και χωρίς τον σταυρόν της αγάπης, δεν δυνάμεθα να γνωρίσωμεν την αλήθειαν της Αναστάσεως.

Ο ιερός Χρυσόστομος ομιλεί μετά τοιαύτης τόλμης, διότι αγαπά. Διότι είναι της Αναστάσεως την πείραν ειληφώς. Και θεωρεί παράδεισον χαράς την σωτηρίαν των αδελφών του, δι' ους Χριστός απέθανε και ανέστη. Διά τούτο η κορυφαία εορτή της Ορθοδόξου Εκκλησίας είναι η σημερινή, ως του άδου η νέκρωσις και της έχθρας η κατάλυσις. Η κορυφαία χαρά εις την ζωήν του Χριστιανού είναι η μετά πάντων των Αγίων μετοχή εις το συμπόσιον της πίστεως, όπου ο πλούτος της χρηστότητος καλεί τους πάντας να ευφρανθούν.

Όμως πολλοί δεν συμμετέχουν εις την παγκόσμιον ταύτην χαράν. Και δεν είναι εκείνοι οι οποίοι δεν καλούνται -διότι οι πάντες καλούνται- αλλά εκείνοι οι οποίοι δεν θεωρούν ως υψίστην χαράν και απόλαυσιν των τον πλούτον της χρηστότητος, την άμετρον φιλανθρωπίαν του Αναστάντος Κυρίου. Ο Θεός αμείβει διά της αγάπης και τιμωρεί διά της αγάπης. Η αγάπη δημιουργεί εν αρχή τα πάντα. Και η αγάπη κρίνει εν τέλει τους πάντας.

Η Ανάστασις του Κυρίου είναι η φανέρωσις και ο θρίαμβος της αγάπης του Θεού. Ο κατηχητικός λόγος του εν Αγίois Πατρός ημών Ιωάννου, Αρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, του Χρυσοστόμου, ως θείον δώρον, εμπνέει και ενδυναμοί εις το διηνεκές ολόκληρον την Ορθόδοξον Εκκλησίαν. Και ερμηνεύει διατί το ταπεινόν Φανάριον είναι τόπος θεολογικός και διατί δόξα της Μεγάλης Εκκλησίας είναι ο σταυρός.

Οι ταπεινοί και συντετριμμένοι, οι άνθρωποι της αγάπης και του σταυρού, είναι πάντοτε οι άνθρωποι της χαράς της Αναστάσεως. Τοιούτοι υπήρξαν μυριάδες εν τη Ορθοδόξω Εκκλησία και εξακολουθούν υπάρχοντες. Μεταξύ δε αυτών λαμπράν θέσιν κατέχουν οι τον σταυρόν της ασκήσεως αράμενοι και την μοναχικήν πολιτείαν ακολουθήσαντες, εν οίς και οι εν τω Αγίω Όρει Αθωνι, επί εκατονταετίας αδιαλείπτως εναλλασσόμενοι και εφέτος χιλιετίαν όλην συνεχούς πνευματικής ζωής από της ιδρύσεως και μέχρι σήμερον της εν αυτώ Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής Ξενοφώντος εορτάζοντες. Πάντες ούτοι, οι απ' αιώνος διακονήσαντες τη Ιερά ταύτη Μονή και οι σήμερον συνεχίζοντες τον αγώνα τον καλόν, εν τε τω Αγίω Όρει και απανταχού της γης, μεταλαμβάνουν των επουρανίων μυστηρίων. Απολαμβάνουν ασφαλώς την ελευθερίαν των τέκνων του Θεού. Απολαμβάνουν το συμπόσιον της πίστεως και τον πλούτον της χρηστότητος.

Και γίνονται κοινωνοί της ιεράς και πνευματικής Τραπέζης, δεχόμενοι το Σώμα και το Αίμα του Αναστάντος "εις πίστιν ακαταίσχυντον, εις αγάπην ανυπόκριτον, εις πληρομήν σοφίας". Τούτους και ημείς ας μνηθώμεν κατά την αγάπην και τον σταυρόν. Διότι, ενώ όλα κάποτε θα καταλυθούν· όλοι αι άνθρωποι αι επιτυχίαι θα παρέλθουν -αι δυνάμεις των ουρανών σαλευθήσονται-, θα μείνω ως φως ανέσπερον ελπίδος και σωτηρίας πάντων το γεγονός της Αναστάσεως, ως ο θρίαμβος της θείας αγάπης εν αληθεία.

Αληθώς ανέστη ο Κύριος και ζωή πολιτεύεται εν ουρανώ και επί γης.

Τω δε εκ νεκρών Αναστάντι Χριστώ τω Θεώ ημών δόξα, τιμή και κράτος εις τους αιώνας των αιώνων. Αμήν.

Άγιον Πάσχα 1998

+Ο Κωνσταντινουπόλεως

διάπυρος προς Χριστόν Αναστάντα ευχέτης πάντων υμών Βαρθολομαίος

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΗΜΩΝ κ.κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Αγαπητοί μας αδελφοί,

Εορτάζουμε και πάλι εφέτος τα κοσμοσωτήρια Γεγονότα του Πάθους και της Αναστάσεως του Σωτήρος Χριστού. Ύστερα από την περίοδο της Μεγάλης Σαρακοστής, η Εκκλησία μας εισήγαγε στα Γεγονότα αυτά. Και μεις οι Χριστιανοί, συγκεντρωμένοι γύρω από το Ιερό Θυσιαστήριο, μνημονεύουμε τα Γεγονότα εκείνα, τα οποία συνетάραξαν την Αγίαν πόλιν, όπως μας πληροφορεί ο Ιερός Ευαγγελιστής: "Και αυτοί ωμίλουν προς αλλήλους περί πάντων των συμβεβηκότων τούτων", και, "Συ μόνος παροικείς εν Ιερουσαλήμ και ουκ έγνως τα γενόμενα εν αυτή εν ταις ημέραις ταύταις;" (Λουκάς Κεφ. 24, 14-18). Αυτά δε τα Γεγονότα, αγαπητοί αδελφοί, παραμένουν μέχρι σήμερα το επίκεντρο της Χριστιανοσύνης, για να μας μεταδίνουν αδιάκοπα το Μήνυμα της χαράς και της ελπίδος, το οποίο εξεπήγασε από τον Ζωοδόχο τάφο. Γιαυτό, μετά πολλής χαράς θα επαναλάβουμε τον χαρμόσυνο και ελπιδοφόρο ύμνο "Χριστός Ανέστη εκ νεκρών, θανάτῳ θάνατον πατήσας και τοις εν τοις μνήμασι ζώήν χαρισάμενος".

Η Ορθόδοξη Εκκλησία περιέβαλλε πάντοτε το Μυστήριο του Πάθους και της Αναστάσεως του Χριστού με ιδιαίτερη προσοχή και το διερμήνευσε και συνεχίζει να το διερμηνεύει κατά τρόπο αυτόχρημα πρωτότυπο και μεγαλειώδη. Και μέχρι σήμερα τούτη η ιδιαίτερα συγκινητική και μυσταγωγική περίοδος συγκίνησε και ωθεί τα μέλη της. "Αναστάσεως ημέρα, και λαμπρυνώμενη τη πανηγύρει; και αλλήλους περιπτυξόμεθα και είπωμεν, αδελφοί, και τοις μισούσιν ημάς συγχωρήσωμεν πάντα τη Αναστάσει". Μέσα σ' αυτούς τους στίχους περικλείεται όλος ο πνευματικός κόσμος, τον οποίο με τόση αγάπη και ενθουσιασμό εκφράζει και δοξολογεί η Ορθόδοξη Χριστιανώσυνη. Γιαυτό τούτες τις Άγιες Μέρες καταξιωθήκαμε και πάλι να γιορτάσουμε, να δοξολογήσουμε και μετά πολλής ευλαβείας και σεβασμού να βιώσουμε το Μυστήριο της θείας οικονομίας, το οποίον η θεία φιλανθρωπία αποκάλυψε και προσέφερε σαν "λύτρον αντί πολλών" για να σωθεί ο άνθρωπος, να παρηγορηθεί, να ανανήψει, να ενισχυθεί και ανανεωμένος δυναμικά και υπαρκτικά να συνεχίσει την πορεία του.

Όπως ήδη ελέχθη, τούτες οι μέρες είναι μέρες χαράς και ιερής ευφροσύνης. Είναι μέρες ευχαριστίας και δοξολογίας προς τον Νεκροαναστημένο Χριστό, ο οποίος "εταπείνωσεν εαυτόν γενόμενος υπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δε σταυρού", και ο οποίος με το Πάθος και την Ανάστασή Του διέλυσε το φόβο και την αμφιβολία από τις ψυχές των ανθρώπων. Επιβεβαίωσε δε πανηγυρικά το γεγονός του θανάτου και της Αναστάσεως Του κατά τρόπο θεϊκό και το διακήρυξε, όπως μας διδάσκει ο Ευαγγελιστής Λουκάς. Οι μαθητές "πτοηθέντες δε και έμφοβοι γενόμενοι εδόκουν πνεύμα θεωρείν" και είπεν αυτοίς: "τί ταρασσόμενοι εστέ, και διατί διαλογισμοί αναβαίνουσιν εν ταις καρδίαις υμών; ιδετε τας χείρας μου και τους πόδας μου, ότι αυτοίς ενώ εμι: ψηλαφήσατέ με και ιδετε ότι πνεύμα σάρκα και οστέα ουκ έχει καθώς εμέ θεωρείτε έχοντα" (Λουκά Κεφ. 24, 37-39).

Η εορτή συνεπώς της Αναστάσεως του Κυρίου θα παραμένει πάντα πηγή έμπνευσης και ανανέωσης και αρχή νέας ζωής, "άλλης βιωτής", νέων ιερών πνευματικών αγώνων. Και μεις οι σύγχρονοι Χριστιανοί, που ζούμε χωρίς διακοπή για 2.000 χρόνια τούτα τα Γεγονότα που εορτάζουμε αυτές τις μέρες, αισθανόμαστε ιδιαίτερη εγκαύχη γιατί συμμετέχουμε στη μαρτυρία της Αναστάσεως και στο Κήρυγμά της και σαν τους ιερούς Αποστόλους μεταφέρουμε τη χαρά και την πίστη της Αναστάσεως από Γενεά σε Γενεά. Τη βιώνουμε με αγάπη και με εμπιστοσύνη σε Κείνον, ο οποίος εγένετο "πρωτότοκος εκ των νεκρών, η απαρχή των κοιμημένων, η Ζωή και η Ανάστασις ημών". Όπως λέγει ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, "Ήδη τα μεγάλα μνησθήναι δει, τα θεία και όντως Θεού δώρα, και μεγάλην την αιωνίαν εορτάζομεν εορτήν, ελευθέρωσιν εκ διαμόνων αντικειμένων πολεμούντων προς το Αγαθόν αφελκότων από της Θεού βασιλείας, σωτηριάν ου προς βράχον τινα βίον αλλά προς αιωνίαν διαμονήν μετοικία από γης εις ουρανόν κατά την παρούσαν πολιτείαν και εις αιωνίαν κτήσιν, κατά την μέλλουσαν Ανάστασιν".

Έχοντας αυτά υπόψιν καλούμαστε όχι μόνο να εορτάσουμε και να διασκεδάσουμε, αλλά να κάνουμε πράξη το Γεγονός της Αναστάσεως. Να μεταβιβάζουμε αμόλυντη και καθαρή την παράδοση της Ανάστασης στα παιδιά μας, να ενισχύσουμε τον θεσμόν της οικογένειας και να τον εμπλουτίσουμε με την Πίστη και την παράδοση της Αναστάσεως. Μικροί και μεγάλοι να συστρατευθούμε και με υψηλό αίσθημα ευθύνης να γίνουμε φορείς καλών έργων με αντικειμενικό σκοπό και στόχο τη θεραπεία της Παιδείας, την αύξηση της παιδείας και της Χριστιανικής φιλανθρωπίας και της Ορθόδοξης παράδοσης.

Όλα αυτά θα επιτευχθούν αν οι νέωτεροι, η νέα Γενεά, οι μορφωμένοι ομογενείς ενταχθούν και συστρατευθούν στα Εκκλησιαστικά και Κοινωνικά πράγματα και στα Ιδρύματα τα οποία η Ομογένεια συνεχώς στήνει για να διατηρήσει και ενισχύσει την παρουσία της στο χώρο της Παροικίας μας. Όπως ανέφερα και άλλοτε, πλησιάζουμε προς το τέλος της δεύτερης Χιλιετηρίδας και συν Θεώ μπαίνουμε στην τρίτη Χιλιετηρίδα. Γι' αυτό να προετοιμασούμε να εορτάσουμε, να συμμετέχουμε στις εορτές και πανηγύρεις που προγραμματίζει η Ορθόδοξη Εκκλησία και ο υπόλοιπος Χριστιανικός κόσμος. Ιδιαίτερα η Εκκλησία μας προσκαλεί όπως με ανανεωμένες τις ελπίδες συνεχίσουμε τη ζωή μας καλλιεργώντας την ενότητα, την ειρήνη και με υπευθυνότητα να προγραμματίσουμε το μέλλον. Πάντοτε με το φάκο και την προσδοκία αλλά και τη Χαρά της Ανάστασης.

Η είσοδος μας στην τρίτη Χιλιετηρίδα πρέπει να μας εύρει όλους καλύτερα οργανωμένους, περισσότερο ενωμένους και έτοιμους για μεγαλύτερες θυσίες για την πραγματοποίηση ιερών Ιδρυμάτων όπως είναι τα Ημερήσια Σχολεία, το Θεολογικό και Εκκλησιαστικό Σεμινάριο και η Επimόρφωση των δασκάλων και των κατηχητών της Εκκλησίας και του λαού μας. Ο Νεκροαναστημένος Χριστός θα ευλογήσει τα έργα μας ώστε να γίνουν πραγματικότητα. Εκείνος σαν Άρχων της ειρήνης να χαρίζει ειρήνη στους Άρχοντες του Ηνωμένου Βασιλείου, της Ελλάδας και Κύπρου και σ' όλη την Οικουμένη να επιφέρεται το πνεύμα και η χαρά της Αναστάσεως.

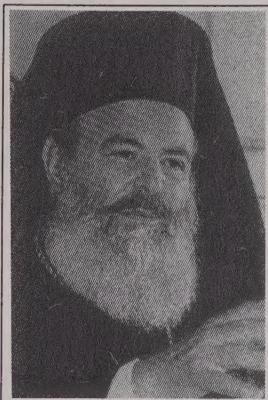
Με αυτές τις σκέψεις και τις προσδοκίες απευθύνω σ' όλους σας θερμά και εγκάρδια Χαιρετισμό. Ο Νεκροαναστημένος Χριστός να μας συνοδεύει και ταυτό το Χρόνο όπως συνοδεύσε τους μαθητές πορευομένους εις Εμμαούς και να μας ειρηνεύει όπως ειρηνεύσε τους μαθητές Του στο Υπερών και να μας ενισχύει στον αγώνα μας όπως ενίσχυε και ενδυνάμωνε τους Αποστόλους για να κηρύξουν το Ευαγγέλιο της Αναστάσεως. Προσεύχομαι για σας και διατελώ μετά πολλής εν Κυρίω αγάπης και ευχών.

Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΗ ΝΕΑ ΧΙΛΙΕΤΙΑ

Του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και Πάσης Ελλάδος κ. ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΤΟ ΤΕΛΟΣ του αιώνα και της χιλιετίας βρίσκει τον κόσμο σε μια πρωτοφανή σύγχυση, καθώς την περίοδο της κατάρρευσης των ιδεολογιών διαδέχθηκε η τωρινή μεταβατική περίοδος, για την οποίαν διατυπώνονται αντιφατικές θεωρίες και απόψεις, όπως π.χ. "σύγκρουση πολιτισμών" (Χάντινγκτον) ή "τέλος της ιστορίας" (Φουκουγιάμα), που, αντί να διαλύουν, μάλλον επιτείνουν τη σύγχυση. Το αποτέλεσμα είναι να έχει ήδη αρχίσει να διαφαίνεται το νέο κλίμα μέσα στο οποίο θα είμαστε προσεχώς όλοι υποχρεωμένοι να ζήσουμε. Κύρια χαρακτηριστικά του φαίνεται πως θα είναι η υποβάθμιση της αξίας του ανθρώπινου προσώπου, η υποταγή του στην εξουσία, η υποδούλωσή του στην ηλεκτρονική τεχνολογία. Η κοινωνία των προσώπων ετοιμάζεται να παραχωρήσει τη θέση της στην κοινωνία της πληροφορίας. Ο κατακλυσμός της πληροφορίας εγκυμονεί μέγιστα δεινά για την πολιτική ελευθερία του ανθρώπου και μεθοδεύει την εγκαθίδρυση ολοκληρωτικού συστήματος διακυβέρνησης του κόσμου με βάση τις πληροφορίες. Περισσότερο στην Ευρώπη και λιγότερο στην πατρίδα μας - επί του παρόντος - συνειδητοποιούμε μια νέα τάξη πραγμάτων, που διαμορφώνεται σιγά σιγά αλλά σταθερά και καθορίζεται κατά βάσιν από τρεις άξονες: τη Μετα-νεωτερικότητα, την Ολιστικότητα και την Παγκοσμιότητα. Και οι τρεις αυτοί όροι έχουν γίνει πλέον του συρμού και τείνουν να σφραγίσουν τις ιδεολογικές εξελίξεις της εποχής μας, χρήζουν δε βαθιάς ανάλυσης και σε βάθος έρευνας για να αποδειχθεί το ουσιαστικό των περιεχόμενων και υπάρξει η δυνατότης κριτικής τοποθέτησής μας έναντί των.

και του ελεύθερου εμπορίου, που μηχανιστικά ξεπερνούν τα προβλήματα που δημιουργούν και οδηγούν στην παραγωγή και αναπαραγωγή της κοινωνικής ζωής.

Παράλληλα μέσα στη Μετα-νεωτερικότητα κάπως πρόωρα προφητεύεται και το τέλος του έθνους - κράτους, που πρέπει να υποχωρήσει και να υποταχθεί στις ανάγκες της διεθνοποιημένης, ενιαίας αλλά και περιφερειοποιημένης οικονομικής πραγματικότητας. Στη Νέα Τάξη πραγμάτων οι εθνικές και πολιτισμικές διαφοροποιήσεις προκαλούν μια πρόσκαιρη αναστάτωση, που όμως είτε με τη βία είτε με τη διαδικασία της πολιτισμικής ενσωμάτωσης στο κυρίαρχο μοντέλο επιλύονται. Και ο λόγος περί τέλους δεν έχει τέλος. Πρόσφατη προφητεία διαβλέπει το τέλος της εργασίας. Τα αυξανόμενα ποσοστά ανεργίας που εμφανίζονται σε όλες τις ανεπτυγμένες δυτικές κοινωνίες, ως παρεπόμενο της αναδιάρθρωσης των οικονομικών και της επανασχεδιοποίησης των επιχειρήσεων, στηρίζουν την εκδοχή αυτή. Και έρχεται και το τέλος του πολιτισμού μας, που είχαν ως βάση το νευτώνιο - καρτεσιανό υπόδειγμα του αναλυτικού ορθολογισμού. Ίσως σ' αυτή τη σειρά του τέλους να μπορεί να ενταχθεί και το τέλος του Θεού. Γύρω στα 1900 ο Θεός είχε περάσει "στη συνταξιοδότηση". Το μοντέρνο αστικό πρόγραμμα είχε πλέον καταφέρει να γκρεμίσει την κορυφή της πυραμίδας του μεσαιωνικού - σχολαστικού κοσμοειδώλου και πλέον στους μεταμοντέρνους καιρούς ο Θεός και το Απόλυτο δεν γίνονται καν αντικείμενο απορίας. Έτσι αφού ο Λόγος χρησιμοποιήθηκε για να γκρεμίσει τον Θεό από τους ουρανούς, γκρεμίζεται τώρα και ο ίδιος και αυτοκαταστρέφεται. Ο Λόγος υποσχέθηκε την ελευθερία και έφερε τον ολοκληρωτισμό, συνδέθηκε με τον πολιτισμό και οδήγησε στη βαρβαρότητα και στα πρόθυρα του ολοκληρωτικού αφανισμού του πολιτισμού. Οι απόλυτες αξιώσεις του Λόγου σχετικοποιούνται και αντικαθίστανται από τη νέα σκέψη. Η ύψιστη έννοια του Λόγου, η έννοια της ουσίας, καταγγέλεται ως μύθος και αντικαθίσταται από την έννοια της λειτουργίας.

Η Μετα-νεωτερικότητα έγινε πρόσφατα κυρίαρχο ρεύμα στο επίπεδο των ιδεών της εποχής μας, ξεκινώντας από την τέχνη ως μετα-μοντερνισμός και περνώντας σύντομα στις πιο συστηματικές μορφές λόγου και έκφρασης. Η μετα-νεωτερικότητα εκφράζει τη φιλοσοφία του τέλους των πάντων, ακόμη και του Θεού. Τα πάντα κατ' αυτήν ισχύουν σχετικά και κανείς και τίποτε δεν δικαιούνται να προβάλουν αξιώσεις καθολικής ισχύος. Έτσι οι μεγαλεπήβολες θεωρίες, οι ουτοπίες, τα προγράμματα συνολικού μετασχηματισμού της κοινωνίας απωθούνται στο περιθώριο και επιζητείται η "ανοικτή κοινωνία" της ανοχής. Εξ άλλου ένα άλλο τέλος, το τέλος της Ιστορίας, ανασύρεται από τη χεγγελιανή προβληματική του 19ου αιώνα, για να ερμηνεύσει την κατάσταση του τέλους του 20ού αιώνα. Συναφές είναι και το τέλος της πολιτικής, ένεκα του πρωτείου της οικονομίας στη μεταμοντέρνα εποχή. Η κυριαρχία του οικονομικού μοντέλου αυτονομείται εντελώς στη διεθνοποιημένη κεφαλαιοκρατική κοινωνία του τέλους του 20ού αιώνα και κυριαρχεί σε όλες τις εκφάνσεις της κοινωνικής ζωής, βάζοντας στο περιθώριο τη σφαίρα της πολιτικής. Σύμφωνα άλλωστε με τις θεωρητικές κατευθύνσεις του οικονομικού φιλελευθερισμού, η πολιτική πρέπει να ακολουθεί ασθμαίνουσα τις επιταγές της οικονομίας της αγοράς

Τέλος, ο λόγος περί του τέλους φθάνει και στο τέλος του Ανθρώπου, του ανθρώπινου υποκειμένου ως ανόμοιας, ανεπανάληπτης, αυτοσυνειδητής και ελεύθερης προσωπικότητας ... "Αν το 19ο αιώνα το πρόβλημα ήταν ότι ο Θεός πέθανε - παρατηρεί ο Erich Fromm - τον 20ό αιώνα το πρόβλημα είναι ότι πέθανε ο άνθρωπος, ότι ο άνθρωπος είναι νεκρός". Σήμερα ο κάθε άνθρωπος της μεταμοντέρνας κοινωνίας βιώνει το τέλος του μέσα στο "σιδερένιο κλουβί του ρασιοναλισμού και της γραφειοκρατίας" των κοινωνιών της αλλοτρίωσης, που μετατρέπουν τον ίδιο και τους συνανθρώπους του σε αριθμούς, σε στατιστικά μεγέθη εναλλάξιμα μεταξύ των. Έτσι η Μετα-νεωτερικότητα, παρά τον φανταχτερό και πομπώδη τίτλο της, φέρνει μαζί της το γνωστό από τους αρχαίους μύθους και τις αρχαίες θρησκείες θέμα του τέλους του κόσμου. Ο

μεταμοντερνισμός συναντά έτσι την αρχαία εσχατολογία. Αλλά αυτός ο λόγος έχει και τον αντίλογό του. Υπάρχουν διανοούμενοι που υποστηρίζουν τη συνέχεια έναντι του τέλους. Ο αντίλογος αυτός κατευθύνεται τόσο στον λόγο για το τέλος των ιδεολογιών όσο και στον υπεραισιόδοξο λόγο για τις "μαγικές" ικανότητες της σύγχρονης τεχνολογίας, οι εφαρμογές της οποίας λέγεται ότι θα αποτελέσουν τη λύση και την πανάκεια για όλα τα προβλήματα του ανθρώπου. Πρέπει να παύσουν η κοινωνία και οι εποχές να προσδιορίζονται από τα δημιουργήματα του ανθρώπου και να αρχίσουν να προσδιορίζονται από τους ίδιους τους ανθρώπους. Δηλαδή πρέπει να μεταβούμε πλέον από τη βιομηχανική κοινωνία, όχι στην κοινωνία της πληροφορίας αλλά στην ανθρωπίνη κοινωνία.

Με την Ολιστικότητα επιδιώκεται η αναγωγή των λεπτομερειών σε γενικότητες. Τούτο σημαίνει ότι τα επί μέρους στοιχεία του πολιτισμού υποχωρούν εμπρός στα γενικά και οι ιδιαιτερότητες των παραδόσεων, που διαπλάθουν τις αυτοσυνειδησίες, παραχωρούν θέση σε γενικές αρχές κοινώς αποδεκτές από τους περισσότερους. Με άλλα λόγια η Ολιστικότητα, ως φιλοσοφικό ρεύμα, οδηγεί στη σταδιακή αποσάρθρωση κάθε ιδιαιτερότητας και λυμάνεται την αξία του προσώπου που από τη φύση του οριοθετείται από την αποκλειστικότητα και τη μοναδικότητα και μόνο υπό τις προϋποθέσεις αυτές αποτελεί τη βάση κάθε πολιτισμού. Τελικά φαίνεται πως η νέα φιλοσοφία της ζωής μας, αφού αρνείται τις λεπτομέρειες, μεθοδεύει τη μαζοποίηση, στην οποία έχουμε ήδη αρχίσει να συνηθίζουμε. Η εξίσωση, που επιχειρείται, των πάντων είναι η αναγκαία συνέπεια αυτής της λογικής. Οι άνθρωποι σήμερα κατευθύνονται προς τον πνευματικό ευνουχισμό και το μόνο που τους απέμεινε είναι να ομιλούν χωρίς κανείς να τους ακούει. Έχουν μετατραπεί σε ετεροπροσδιοριζόμενα άτομα.

Εξ άλλου με την Παγκοσμιότητα αποσύρεται ίσως οριστικά από το προσκήνιο της ιστορίας η ανάγκη της ιδιοπροσωπίας των λαών και καταργούνται τα τείχη μεταξύ όχι μόνον των ιδεών, που άλλοτε διεχώριζαν και διέκριναν τους πολιτισμούς και τους λαούς, αλλά και αυτών των κατ' ιδίαν χαρακτηριστικών των. Η νέα τάση εμπεδώνεται ολονέν και περισσότερο και καλλιεργεί το πνεύμα ισοπέδωσης των πάντων και δημιουργίας συνθηκών απονεύρωσης των επί μέρους γνωρισμάτων πολιτισμών και ιδεολογιών. Παγκοσμιότης σημαίνει μια κοινή ενόραση και προοπτική με βάση τις επιλογές του ισχυρού. Υποχώρηση και ίσως και εξαφάνιση της τοπικότητας, που βιώνεται στην καθημερινότητα, και της παραδοσιακότητας, που τρέφει με τους χυμούς της το δένδρο της ζωής μας. Ολιστικότης, κατά ταύτα, και Παγκοσμιότης απομακρύνονται από τις επί μέρους παραδόσεις, τις θρησκείες, τις γλώσσες, τις εκφραστικές μορφές κάθε λαού και αποβλέπουν στην οικοδόμηση μιας Νέας Εποχής, όπου τίποτε από όλα αυτά δεν θα μπορεί να διακρίνει πια τους λαούς. Πρόκειται για το φαινόμενο του συγκρητισμού, της σύγκρασης δηλαδή θρησκειών, πολιτισμών, παραδόσεων, που υπήρξε στην ιστορία πρόδρομος της κατάλυσης ολοκληρωτων κόσμων. Και βέβαια στη βάση της επιδίωξης λέγεται - προς πρόληψιν αναμενομένων αντιδράσεων - ότι βρίσκεται η αναζήτηση της ενότητας όλων σε μια ενιαία κοινότητα τρόπου ζωής και κατανόησης του κόσμου. Το δέλεαρ της ενότητας συνεπαίρνει τους αμήνους, όμως η παραλυτική απειλή κατά της προσωπικότητας και της

αυτοσυνειδησίας είναι προφανής.

Όλος ο κόσμος γίνεται πλέον όχι μόνο μια γειτονιά εξ επόψεως επικοινωνίας, οικονομίας, πολιτικής, αλλά και μια οικογένεια από έποψη πολιτιστική. Αυτό για την Ευρώπη είναι ήδη επιθυμητή επιδίωξη με την καθιέρωση του 4ου Πυλώνα, μιας γραμμής που, με βάση τις πολιτισμικές καταβολές των ευρωπαϊκών λαών, οριοθετεί την κοινή μας ευρωπαϊκή πνευματική και πολιτιστική προέλευση και πορεία, με απώτερο στόχο την επίτευξη της πνευματικής ενότητας μέσα στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που τώρα απουσιάζει.

Η Ευρώπη όμως σήμερα και γενικότερα η Δύση περνούν μια βαθιά πνευματική κρίση, που οριοθετείται από τον θρησκευτικό συγκρητισμό ή ρελατιβισμό. Καθολικισμός και προτεσταντισμός έχουν περάσει από την εκκοσμίκευση στην αλλοτρίωση, που λεηλατεί τις ψυχές. Αυτά που συμβαίνουν σήμερα στη Δύση γεννούν μελαγχολικές σκέψεις για το μέλλον του δυτικού πολιτισμού. Εκφυλιστικά φαινόμενα μαρτυρούν μεταξύ άλλων ότι ο άνθρωπος, όπως τον εγνωρίζαμε μέχρι τώρα, δεν έχει πολλές ελπίδες επιβίωσης. Παρά τους διθυράμβους που ακούονται για τα ανθρώπινα δικαιώματα και για την αξιοπρέπεια του ανθρώπου στην εποχή μας, εν τούτοις η μεθόδευση αντιβαίνει στη διατήρηση της ανθρωπίνης οντότητας.

Η σημερινή τάση στον δυτικό κόσμο είναι η αντικατάσταση των κλασικών Γραμμάτων, του χριστιανισμού, των ηθικών αξιών, του δυτικού εν γένει πολιτισμού, από τον συγκρητισμό, που αναμειγνύει τα πάντα σε ένα αμάλγαμα, από τον θρησκευτικό ολοκληρωτισμό, από τη φασίζουσα διανόηση. Η Ορθοδοξία δεν είναι ρομαντικό ιδεολόγημα κατάλληλο για νεφελώδεις ερεσχειλίες, αλλά είναι μια πρόταση που σαρκνώνει με ταπεινότητα την ελπίδα του πεπτωκότος ανθρώπου των ημερών μας. Τα στοιχεία της οικουμενικότητας και καθολικότητας που τη χαρακτηρίζουν δεν έχουν κάποια σχέση ούτε με τη μετα-νεωτερικότητα ούτε με την ολιστικότητα ή παγκοσμιότητα, όπως τις εκδέχεται η Νέα Τάξη του κόσμου. "Για να είσαι κοσμοπολίτης, πρέπει πρώτα να γίνεις Έλληνας" έλεγε ο Γ. Τσαρούχης. Και ο Ελληνισμός διασώζεται μέσα στην Ορθοδοξία. Ας το καταλάβουμε επί τέλους όλοι μας και ιδίως οι νέοι. Η Εκκλησία οφείλει τα προβλήματα του λαού να τα υιοθετήσει δίδουσα τις ευκαιρίες λύσεις των. Και σήμερα η Νέα Τάξη και η Νέα Εποχή αποτελούν τα μεγαλύτερα προβλήματα για την επιβίωσή μας.

Η Ορθοδοξία και η Ελληνικότητά μας είναι δύο ισχυρά ερείσματα εναντίον της μαζοποίησης και ισοπέδωσης των πάντων. Αυτός ο λαός έχει πλούσια ιστορία και δικαιούται να ζήσει ειρηνικά, χωρίς να κινδυνεύει να αφομειωθεί, χωρίς να διατρέχει τον κίνδυνο αποκοπής του από τις ρίζες του. Χάρτι Θεού η Ορθοδοξία στη νέα χιλιετία φαίνεται πως θα είναι η διέξοδος στα αδιέξοδά μας. Σε όποιον το αρνείται, ας αντιτάξουμε τους στίχους του Αλεξανδρινού: "Για τες θρησκευτικές μας δοξασίες ο κούφιος Ιουλιανός είπε: 'Ανέγγων, έγγων, κατέγγων'. Τάχατες μας εκμηδένισε με το "κατέγγων" του ... Τέτοιες εξυπνάδες όμως πέρασι δεν έχουνε σ' εμάς τους χριστιανούς. "Ανέγγως, αλλ' ουκ έγγως. Ει γαρ έγγως, ουκ αν κατέγγως" απαντήσαμεν αμέσως".

ΣΥΝΑΞΗ ΙΕΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΘΥΑΤΕΙΡΩΝ ΚΑΙ Μ.ΒΡΕΤΑΝΙΑΣ

Την Τρίτη, 10 Μαρτίου 1998, πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία Σύναξη του Ιερού Κλήρου της Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μ. Βρετανίας στους χώρους της Κοινότητας Αγίου Δημητρίου Edmonton Λονδίνου, η οποία και δεξιώθηκε όλους τους Συνέδρους μετά το τέλος των εργασιών της Συνάξεως. Δημοσιεύουμε πιο κάτω το Πρόγραμμα της Συνάξεως καθώς και το Χαιρετιστήριο Γράμμα της Α.Θ. Παναγιότητος του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. Βαρθολομαίου, και τις ομιλίες του Σεβασμιωτάτου Αρχιεπισκόπου κ. Γρηγορίου και του Αρχιμ. Λεοντίου Αριστοτέλους.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΥΝΑΞΕΩΣ

- 1) Προηγιασμένη Θεία Λειτουργία: Ώρα 9 - 10.30 πρωί.
Πρόγευμα: 10.30 - 11.00 πρωί.
- 2) Καλωσόρισμα από την φιλοξενούσα Κοινότητα (Πρωτοπρ. Κωνσταντίνος Ηλιόπουλος).
- 3) Ανάγνωση Μηνύματος του Οικουμενικού Πατριάρχου κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ (Θεοφιλ. Επίσκοπος Κιανένων κ. Χρυσόστομος).
- 4) Εισήγηση Αρχιεπισκόπου: Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΣΤΟ ΚΑΤΩΦΛΙ ΤΗΣ ΕΙΣΟΔΟΥ ΜΑΣ ΣΤΗΝ ΤΡΙΤΗ ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΔΑ ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ.
- 5) Η σημασία και η σπουδαιότητα της περιόδου του Τριωδίου στην πνευματική ζωή της Ορθοδόξου Εκκλησίας. (Θεοφιλ. Επίσκοπος Ζηνουπόλεως κ. Αρίσταρχος).
- 6) "Η Ποιμαντική σημασία του Μυστηρίου της Εξομολογήσεως - The Pastoral Significance of the Sacrament of Confession (Επίσκοπος Διοκλείας κ. Κάλλιστος).
- 7) ΠΡΑΚΤΙΚΑ: Ποιμαντικά ζητήματα της καθ' ημέραν διακονίας του Κλήρου της Αρχιεπισκοπής.
ΘΕΜΑΤΑ που πηγάζουν από τη Θεία Λατρεία και την πράξη της Ορθοδόξου Εκκλησίας. Γάμοι, Βαπτίσεις, Πιστοποιητικά, Εορτές, Μνημόσυνα, Κηδείες, Αλληλογραφία, Αρχεία Κοινότητας κ.λ.π. (Θεοφιλ. Επίσκοπος Τροπαίου κ. Αθανάσιος).
- 8) Το Ταμείον Συντάξεως και Ασφαλίσεως του Ιερού Κλήρου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής.
(Ο πρόεδρος του ταμείου Οικονόμος Κωνσταντίνος Γαριβαλδινός, και ο πρώην Πρόεδρος, Αρχιμ. Λεόντιος Αριστοτέλους).
- 9) Η ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ / Η ΝΕΟΛΑΙΑ ΚΑΙ Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ:
Το πρόβλημα των διαζυγίων και η Εκκλησιαστική Χριστιανική διαπαιδαγώγηση των Νέων. (Οικονόμος Γεώργιος Ζαφειράκος).
- 10) Η ΕΝΟΡΙΑ-ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΗΣ:
Σχέσεις Εφημερίου και των λαϊκών Αρχόντων, ανδρών και γυναικών.
(Οικονόμος Αναστάσιος Σαλαπάτας).
- Διοίκηση: Προστασία, οικονομικά Κοινότητας
Εκκλησιαστική Επιτροπή, Επιτροπή Κυριών, Σχολική Εφορεία κ.λ.π.
- 11) Έκθεση με την ευκαιρία της 75ετηρίδος της Αρχιεπισκοπής.
Ο Ελληνισμός του Ηνωμένου Βασιλείου και η προσφορά της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μ. Βρετανίας (1922-1997).
- 12) Κοινοτικές συγκεντρώσεις για πνευματική εκπαίδευση και θρησκευτική διαφώτιση, αναγέννηση και αναβάθμιση της ζωής του Ποιμνίου.
(Αρχιμ. Δαμιανός Κωνσταντίνος και πρεσβ. Δρ. Χρήστος Χρηστάκης).
- 13) Η Εκκλησία και οι φοιτητές μας στα Πανεπιστήμια

του Ηνωμένου Βασιλείου. (Αρχιμ. Θεωνάς Μπακάλης - διάκονος John Nankivell).

- 14) Προβλήματα μεταφράσεως της Αγίας Γραφής και άλλων Λειτουργικών Κειμένων. (Αρχιμ. Ευφραίμ Lash).
- 15) Παρατηρήσεις Σπουδαστές, Φοιτητές, Chaplains.

Σημείωση:

α) Επίκεντρο του Συνεδρίου υπήρξε η Ανακεφαλαίωση της διακονίας των κληρικών της Αρχιεπισκοπής και η αναβάθμισή της, ώστε ν' ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των καιρών.

β) Την γραμματεία του Συνεδρίου ανέλαβαν οι Κληρικοί: Οικον. Ιωσήφ Παλιούρας, πρεσβ. Δρ. Χρήστος Χρηστάκης, ο πρεσβ. Ιωάννης Rafan και ο διάκονος Χρυσόστομος Μιχαηλίδης.

γ) Εις την προηγιασμένη Θεία Λειτουργία πήραν μέρος οι Ιερείς Οικον. Νικόδημος Αγγελής, Ιερεύς Θεοφάνης Πέτρου και ο διάκονος Χρυσόστομος Μιχαηλίδης.

ΧΑΙΡΕΤΙΣΤΗΡΙΟΝ ΜΗΝΥΜΑ ΤΗΣ Α.Θ. ΠΑΝΑΓΙΟΤΗΤΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ κ.κ. ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ

Ιερώτατε Αρχιεπίσκοπε Θυατείρων και Μεγάλης Βρετανίας, υπέρτιμε και έξαρχε Δυτικής Ευρώπης, εν Αγίω Πνεύματι αγαπητέ αδελφέ και συλλειτουργέ της ημών Μετριότητος κύριε Γρηγόριε, χάρις εἴη τη υμετέρᾳ Ιερότητι και ειρήνῃ παρὰ Θεοῦ.

Η ἐπὶ το αὐτὸ σύναξις των ἀδελφῶν ἐν Χριστῷ ἀποτελεῖ βασικόν γνώρισμα τῆς Ορθοδόξου Χριστιανικῆς Εκκλησίας. Πέραν δε τῆς περίξ του ἱεροῦ ἀναιμάκτου Θυσιαστηρίου λατρευτικῆς συνάξεως, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν ἐνοποιὸν κορύφωσιν ὅλων των ἄλλων, ἐγένοντο καὶ γίνονται ποικίλαι ἄλλαι συνάξεις, ὡς κοιναὶ τράπεζαι, συνέδρια, ὁμαδικαὶ συζητήσεις. Εἰς ἅπαντα ταῦτα, ἐάν γίνωνται ἐν τῷ Ὄνόματι του Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, παρευρίσκεται καὶ Οὗτος ἐν μέσῳ των συνηγμένων μαθητῶν, εὐλογῶν καὶ κατευθύνων τὸν νοῦν καὶ τὰς καρδίας των πιστῶν.

Αποτελοῦν δε ταῦτα ἐμφανὴ ἐκδήλωσιν τῆς ἐνότητος του Πνεύματος ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς ειρήνης, ὁ ὁποῖος περικρατεῖ τοὺς πιστοὺς, καὶ συνακολούθως μαρτυρίαν τῆς γνησιότητος τῆς εἰς Χριστὸν μαθητείας καὶ τῆς ἐκ Θεοῦ ἀποστολῆς του Κυρίου εἰς τὸν κόσμον.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους χαίρει καὶ ἀγάλλεται ἡ πατρικὴ καρδιά τῆς ημετέρας Μετριότητος, ἀναγινώσκουσα ἐν τῷ ἀπὸ ἱα' παρελθόντος μηνὸς Φεβρουαρίου γράμματι τῆς υμετέρας ἀγαπητῆς Ιερότητος ὅτι ἔχει ὁργανωθεῖ διὰ τὴν δεκάτην τρέχοντος μηνὸς ἱερατικὴ σύναξις ἐν τῷ ἱερῷ Ναῷ Ἀγίου Δημητρίου Edmonton Λονδίνου. Εἶναι χρησιμωτάτῃ ἐν λόγῳ σύναξις καὶ συνιστάται ὑπὸ

του Μεγάλου Βασιλείου, ειπόντος: “Αγαθόν δε ποτέ και συνέδριον κατά τινας ωρισμένους καιρούς και τόπους των επιτεταγμένων ταις αδελφότησι γίνεσθαι, καθ’ ους τα τε παρά λόγον απαντήσαντα πράγματα και των ηθών τα δυσμεταχειρίστα και όπως διέθηκαν έκαστον αναθήσονται αλλήλοις, ώστε και το εσφαλμένως ποτέ γενόμενόν τινι τη κρίσει των πολλών αξιοπίστως αποκαλυφθῆναι, και το κατορθωθέν τη μαρτυρία των πλειόνων βεβαιωθῆναι” (Όροι κατά πλάτος Β΄, Απάντ. ΝΔ΄).

Πράγματι δε, η πείρα καταδεικνύει ότι η κατά τας συνάξεις συζήτησης των διαφόρων επικαίρων θεμάτων προάγει την γνώσιν και συντελεί εις την καλύτεραν αντιμετώπισιν αυτών.

Όθεν, περιβάλλοντες τον ιερόν Κλήρον διά της πατρικής στοργής και αγάπης ημών και εν πνεύματι συμπαριστάμενοι τη ιερατική ταύτη συνάξει, επιδαφιλεύομεν αυτώ ολόθυμον την διάπυρον πατρικήν ημών ευχήν και την Πατριαρχικήν ευλογίαν, δεόμενοι του Κυρίου όπως διαφυλάσση τούτους υγιείς μετά των οικογενειών και ενοριτών αυτών, φωτίζη δε άμα διά του άνωθεν θείου φωτισμού αυτούς, ώστε να εκτελούν τα δυσχερή ιερατικά αυτών καθήκοντα ως αρέσει τω Κυρίω και ως οδηγείται το ποίμνιον εις νομάς σωτηρίου.

Αυτού η χάρις και το άπειρον έλεος είησαν μετά πάντων υμών.

1998 Μαρτίου 3

ΟΜΙΛΙΑ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Κ. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ

Αγαπητοί Αδελφοί Συνεπίσκοποι,
Ευλαβέστατοι Ιερείς και Διάκονοι,

Συnergάτες στον Αμπελώνα του Κυρίου,

Με ιδιαίτερη χαρά βρισκόμαστε κάτω από τους θόλους του Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου Edmontou για να συμπροσευχηθούμε, να συνεργαστούμε και από κοινού να μελετήσουμε τα προβλήματα του Ποιμνίου μας.

Είναι περιττό να τονίσω και να υπενθυμίσω σε όλους σας τα μεγάλα προβλήματα, τα οποία αντιμετώπιζει ο σύγχρονος άνθρωπος σήμερα. Επειδή δε η Εκκλησία αποτελεί μέρος της Οικουμένης, είναι φυσικό και αυτή να στροβιλίζεται από τις καταιγίδες και τους ανέμους που φυσούν και συνθλίβουν την Κοινωνία.

Ευρισκόμαστε στο τέλος της Δευτέρας Χιλιετηρίδος του Χριστιανισμού. Σε δύο σχεδόν χρόνια κλείει η Δεύτερη Χιλιετηρίδα και συν Θεώ εισερχόμεθα στον κόσμο της Τρίτης Χιλιετηρίδος. Γιαυτό δικαιολογημένα οι Χριστιανοί και γενικότερα, όλος ο πολιτισμένος κόσμος ετοιμάζεται να εορτάσει το Γεγονός τούτο. Το Οικουμενικό μας Πατριαρχείο από πολλού έχει ορίσει Οργανωτική Επιτροπή, η οποία σε συνεργασία με τις άλλες Ορθόδοξες Χώρες και τους λοιπούς Χριστιανούς εργάζονται για το παγχριστιανικό τούτο και Πανανθρώπινο Γεγονός. Πρός τούτο η Α.Θ. Παναγιότης ο Οικουμενικός Πατριάρχης δι’ επιστολής του παραγγέλλει όπως συσταθεί και στην Ι. Αρχιεπισκοπή Θυατείρων και Μ. Βρετανίας Επιτροπή για τη διοργάνωση Τοπικών Εκδηλώσεων επί τη συμπληρώσει της Δευτέρας Χιλιετηρίδος. Η ως άνω Επιτροπή θα συνεργάζεται σ’ενά μετ’ της Ειδικής προς τούτο Επιτροπής του Οικουμενικού Πατριαρχείου, Πρόεδρος της οποίας είναι ο Σεβασμιώτατος Γέρων Μητροπολίτης Εφέσου

κ. Χρυσόστομος.

Η Ιερά Αρχιεπισκοπή ευρίσκεται εις την πορεία σύστασης αυτής της Επιτροπής, η οποία εντός των ημερών θα κοινοποιηθεί σε όλους σας και παρακαλώ να συνεργαστείτε με την Ι. Αρχιεπισκοπή για την καλύτερα διοργάνωση αυτού του Γεγονότος εις την Χώρα αυτή της Παροικίας μας. Σχετικά με το ζήτημα του εορτασμού της Δευτέρας Χιλιετηρίδος θα ήθελα να σας πληροφορήσω ότι η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου και όλες οι Εκκλησίες συνεργάζονται για τον καλύτερο δυνατό εορτασμό της Χιλιετηρίδος. Γιαυτό σας συμβουλεύω πατρικά να παρακολουθείτε τις Εφημερίδες, οι οποίες κατά καιρούς γράφουν και σχολιάζουν τις προσπάθειες που γίνονται προς τον σκοπό αυτόν. Θα ήθελα εν προκειμένω να αναφέρω επίσης ότι όχι μόνο οι Χριστιανοί, αλλά και οι Ιουδαίοι και οι Μουσουλμάνοι είναι συγγενείς προς τον Χριστιανισμό και πιστεύουν εις έναν Θεό, Πατέρα Παντοκράτορα ποιητήν ουρανού και Γης, ορατών τε πάντων και αοράτων, όπως διδάσκει το Σύμβολον της Πίστεως.

Ανέφερα προηγουμένως ότι η σημερινή κοινωνία είναι πολύ διαφορετική από τις προηγούμενες. Θα μνημονεύσω μερικά από τα χαρακτηριστικά της: Την τελευταία πεντηκονταετία πνέει ορμητικός άνεμος αλλαγής και ελευθερίας, αμφισβητούνται δε οι αξίες εκείνες οι οποίες εγαλούχησαν τον άνθρωπο για ολόκληρες εκατονταετίες. Η Οικογένεια πιέζεται και αμφισβητείται από πολλές πλευρές, οι σχέσεις των φύλων απόκτησαν νέα διάσταση και η ειλικρίνεια και ευαισθησία του ανθρώπου της σημερινής Εποχής είναι πρόδηλη. Τούτο οφείλεται σε πολλούς παράγοντες, μεταξύ των οποίων είναι τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, η ανακάλυψη της Τηλεόρασης και του Ραδιοφώνου και τα άλλα Μέσα που συνεχώς εφευρίσκει ο σύγχρονος Τεχνικός Πολιτισμός, τον οποίο οι άνθρωποι θέτουν στην υπηρεσία της καθημερινής ζωής και των σχέσεών μας. Σε τούτο συνέβαλαν και η εύκολη μετακίνηση των ανθρώπων από τη μια Χώρα στην άλλη με τα Μαζικά Μέσα μετακίνησης και ταξιδιών. Θα ήθελα επίσης να αναφέρω και τα πιο κάτω, τα οποία αποτελούν την ειδοποιό διαφορά της εποχής μας με τις άλλες Εποχές που συνιστούν τη σύγχρονη Εκκλησιαστική πραγματικότητα. Ενωμέν με τούτο την Οικουμενική λεγόμενη κίνηση. Διά πρώτη φορά εις την Ιστορία της Χριστιανωσύνης παρατηρείται και εξελίσσεται ένας πολύμορφος Ομολογιακός διάλογος μεταξύ των Χριστιανών: Ορθόδοξοι με τους Ρωμαιοκαθολικούς, Ορθόδοξοι με τους Προχαλκηδόνιους, οι Ορθόδοξοι με τους Λουθηρανούς, οι Ορθόδοξοι με τους Μεθοδιστές, οι Ορθόδοξοι με την Ομοσπονδία των Βαπτιστών και των άλλων Προτεσταντικών παραφυάδων.

Οι Ορθόδοξες Εκκλησίες επίσης σταδιακά γεφυρώνουν τις διαφορές τους και ευρισκονται πλησιέστερα η μια προς την άλλη. Γιαυτό και προγραμματίζεται και προετοιμάζεται Πανορθόδοξος Σύνοδος μετά από τόσους αιώνες σιωπής και απραξίας.

Ύστερα από αυτήν την μακράν ιστορική μάλλον αναδρομή, την οποία έκαμα, επανέρχομαι στο ζήτημα της Ποιμαντικής και Εκκλησιαστικής μας ευθύνης και φροντίδας για το Ποίμνιό μας. Εμείς που ανήκουμε εις τη δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου και είμαστε Μέλη και αποτελούμε το Ποίμνιο της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Θυατείρων και Μ. Βρετανίας, αποτελούμαστε από πολλές Ομάδες Πιστών, η μεγαλύτερη της οποίας προέρχεται από Μετανάστες, οι οποίοι κατέκλυσαν τον χώρο αυτό προ και κατά και μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο. Η πλειονότης

αυτών προέρχεται από τη Μεγαλόνησο, για τους γνωστούς λόγους ότι η Κύπρος υπήρξε, από τον Αύγουστο του 1878, αποικία του Βρετανικού Στέμματος. Σ' αυτούς πρέπει να προσθέσουμε και άλλους Ορθόδοξους Μετανάστες, όπως είναι οι Πολωνοί, οι Λάτβιοι, οι Ουκρανοί και οι Λευκορώσοι. Δεν αναφέρω τους υπόλοιπους Ορθόδοξους Χριστιανούς, όπως είναι οι Σέρβοι, οι Ρώσοι, οι Ρουμάνοι, οι Βούλγαροι και οι Άραβες, γιατί αυτοί ατυχώς κηδεμονεύονται από τις Εθνικές τους Εκκλησίες, ενώ θα ήταν Εκκλησιαστικά ορθόν εάν παρέμεναν υπό την πνευματική δικαιοδοσία του Οικουμενικού Πατριαρχείου σύμφωνα με την πατροπαράδοτη Εκκλησιαστική Τάξη της Ορθοδοξίας.

Αναφέρω αυτά όχι για να εγείρω συζήτηση αλλά απλώς για να θέσω ένα θέμα το οποίο θα λύσει η Πανορθόδοξος Σύνοδος όταν συν Θεώ συγκληθεί. Είναι όμως πρόπον να γνωρίζετε κι εσείς τα πράγματα με πνεύμα αδελφούνης και κατανόησης, να συνεργάζεστε μεταξύ σας αλλά και με τους άλλους αδελφούς Ορθόδοξους Χριστιανούς οι οποίοι σαν και μας αντιμετωπίζουν προβλήματα και υφίστανται Ποιμαντικές και άλλες πιέσεις στην εξάσκηση της Ιερής διακονίας τους.

Εκτός των Ορθόδοξων, τους οποίους εμνημόνευσα προηγούμενων, η Ιερά Αρχιεπισκοπή έχει στους κόλπους της Άγγλους και Ιρλανδούς και άλλους, οι οποίοι οικειοθελώς ασπάσθησαν την Ορθοδοξία και έτσι μαζί με τους άλλους και αυτοί αποτελούν Μέλη της Ορθόδοξης Οικογένειας της Ιερής Αρχιεπισκοπής Ουατείων και Μ. Βρετανίας.

Η παρουσία τόσων Κληρικών, οι οποίοι ασπάσθησαν την Ορθοδοξία κυρίως κατά τα τελευταία σαράντα χρόνια, είναι ευλογία και καρπός της αγάπης πολλών ετερόδοξων να ασπαστούν την Ορθοδοξία. Γιαυτό και λαμβάνω την ευκαιρία να καλωσορίσω τους Αγγλόφωνους Κληρικούς μας και να σας ευχαριστήσω θερμά για την αφοσιωμένη διακονία σας, την υπακοή σας στο Οικουμενικό Πατριαρχείο και το ζήλο με τον οποίο ασκείτε τη διακονία που σας εμπιστεύτηκε η Ιερά Αρχιεπισκοπή. Η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι και εθνική και υπερεθνική και διαπερνά τα συμβατικά ανθρώπινα όρια της φυλής, της γλώσσας, του πολιτισμού. Έτσι εκφράζει την καθολικότητά της και την αποστολικότητά της, την αγιότητά και τη μοναδικότητά της. Σήμερα έχουμε αρκετές μικρές αλλά θαλερές Ορθόδοξες Ενορίες, οι οποίες έχουν σαν κύριο έργο την πνευματική εξυπηρέτηση των Αγγλόφωνων πιστών μας. Η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν είναι Εκκλησία η οποία περιφέρεται εις άγαν οπαδών. Δέχεται όμως τους ανθρώπους εκείνους, οι οποίοι διακαώς επιθυμούν να ασπασθούν την Ορθοδοξία για να γίνουν Μέλη και να συσσωματωθούν στο Σώμα της προς Δόξαν του Τριαδικού Θεού. Γιαυτό και με πολλή διάκριση δεχόμαστε εκείνους, οι οποίοι διακαώς και με πολλή ειλικρίνεια επιθυμούν να ενταχθούν εις την Οικογένεια της Ορθόδοξης Εκκλησίας. Πρέπει όμως στο σημείο αυτό να αναφέρουμε ότι όλοι μας, από τον ομιλούντα μέχρι τον τελευταίο κληρικό και πιστό που ανήκει στην Ιερά Αρχιεπισκοπή Ουατείων και Μ. Βρετανίας και δέχεται το Οικουμενικό Πατριαρχείο σαν την υψίστη Εκκλησιαστική Αρχή, πρέπει να δειξουμε όλοι ευθές, ταπεινό, ειλικρινές πνεύμα αγάπης ενεργουμένης προς την Εκκλησία του Χριστού. Είναι περιττό να επαναλάβω και πάλιν ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία και η Αρχιεπισκοπή περιβάλλει όλα τα παιδιά της με πολλή αγάπη και στοργή και τους προσφέρει αδιάκριτα την αγάπη και τη στοργή της. Γιαυτό αναμένουμε από όλους σας πιστή συνεργασία μετά της Εκκλησιαστικής σας Αρχής και σεβασμό προς

όλες τις Αρχές και τους ανθρώπους του Ηνωμένου Βασιλείου και της Βασιλίσσας Ελισάβετ, υπό την προστασία και το σκήπτρο της οποίας όλοι βρισκόμαστε.

Πριν κλείσω τούτη την εισήγηση θα ήθελα να επισημάνω μερικά βασικά ζητήματα, τα οποία όλοι μας και ο καθένας ξεχωριστά θα πρέπει να έχουμε υπόψη. Βασικό κεφάλαιο της διακονίας μας είναι η Εκπαίδευση, η Εκκλησιαστική διδασκαλία της Πίστεως και η κατήχηση των παιδιών μας. Παράλληλα προς αυτήν, καλλιεργούμε την πολιτιστική μας φυσιογνωμία και τη γλωσσική μας παράδοση, γιατί έτσι νομίζουμε ότι καλύτερα εξυπηρετείται και εξελίσσεται η ζωή του Ποιμνίου και ιδιαίτερα της νέας Γενεάς. Νομίζω ότι δεν υπάρχει καλύτερος τρόπος κατήχησης και διδασκαλίας από τη Λατρεία. Μέσα στα πλαίσια της λατρείας καλλιεργείται το ήθος, ο χαρακτήρας και η Ορθόδοξη παράδοση. Γιαυτό και καλούμαστε όλοι ευκαιρώς και ακαίρώς να τελούμε τα της Λατρείας μετ' επιστήμης, με συνέπεια, με φρόνηση και με ευλάβεια πόλης. Ο Θεός Παύλος μάς παραγγέλλει "έως ερχομαι, πρόσεχε την αναγνώσει, τη παρακλήσει, τη διδασκαλία. Μη αμέλει του εν σοι χαρίσματος, ό εδόθη σοι διά προφητείας μετά επιθέσεως των χειρών του πρεσβυτερίου. Ταύτα μελέτα, εν τούτοις ίσθι, ίνα σου η προκοπή φανερά ή εν πάνιν. Έπεχε σεαυτώ και τη διδασκαλία επίμενε αυτοίς· τούτο γαρ ποιών και σεαυτόν σώσεις και τους ακούοντάς σου." (Προς Τιμόθεον Α', 4, 13-15)

Και εξηγούμε: Για μας η κατήχηση και η Ορθόδοξη διδασκαλία δεν πρέπει να περιορίζεται μόνο στα βιβλία και τα λόγια, σαν θεωρίες, αλλά πρέπει να εκτυλίσσεται και εξελίσσεται μέσα από τη λατρεία. Η συμμετοχή μας εις τη Θεία Λειτουργία και η ορθή και ιεροπρεπής Τέλεση των Ιερών Ακολουθιών και των Μυστηρίων της Εκκλησίας αποτελούν απτές και έμπρακτες ευκαιρίες όχι μόνο να καλλιεργήσουμε την προσευχή, αλλά και να την διδάξουμε εις τους Πιστούς. Και δεν πρέπει να χάνουμε ευκαιρία χωρίς να προσφέρουμε το πνευματικό και άδολο γάλα και την τροφή της παναμήνου Πίστεώς μας. Γιαυτό και πρέπει να μάθουμε να συνδυάζουμε τη Λατρεία με τη διδασκαλία και την κατήχηση παράλληλα με τους άλλους απλούς και ανθρωπίνους τρόπους, τους οποίους εφευρίσκουμε και καλλιεργούμε προκειμένου να κάνουμε το Ευαγγέλιο ζωντανό και να είναι μέρος της ζωής και της ύπαρξης των Πιστών. Γιατί η ευσέβεια καλλιεργείται με την προσευχή και τη διδασκαλία και τον ακατάπαυστο διάλογο που διεξάγουμε οι πιστοί μετά του Μακαρίου θεού.

Πολύ χαρακτηριστικά γράφει ο Απόστολος Παύλος προς τον μαθητή του Τιμόθεο τα πιο κάτω λόγια, τα οποία είναι πάντα επίκαιρα και διδακτικά για όλους μας: "...γύμνασε δε σεαυτόν προς ευσέβειαν· η γαρ σωματική γυμνασία προς ολίγον εστίν ωφέλιμος, η δε ευσέβεια προς πάντα ωφέλιμος εστίν, επαγγελίας έχουσα ζωής της νυν και της μελλούσης πιστός ο λόγος και πάσης αποδοχής άξιος· εις τούτο γαρ και κοπιώμεν και ονειδιζόμεθα, ότι ηλπίκαμεν επί Θεώ ζώντι, ός εστι σωτήρ πάντων ανθρώπων, μάλιστα πιστών." (Προς Τιμόθεον Α', 4, 7-10)

Το μέλλον της Ορθοδοξίας και ιδιαίτερα της Εκκλησίας μας στο Ηνωμένο Βασίλειο θα εξαρτηθεί από τη διακονία των Κληρικών και την Παιδεία και το ήζλο, μετά του οποίου θα ασκήσουμε στο μέλλον το έργο μας προς Ευαγγελισμό και ανανέωση της Ορθόδοξης παράδοσης ανάμεσα στο Ποίμνιό μας. Για να προωθήσουμε δε το ποιμαντικό και κατηχητικό μας έργο επιβάλλεται να ιδρύσουμε Σχολαία ημερήσια, να ιδρύσουμε Θεολογικό και Εκκλησιαστικό Σεμινάριο για

να εκπαιδεύει τους υποψηφίους Κληρικούς μας και να τους κατάρτιζει ώστε επιτυχώς να ασκούν τη διακονία τους στις Κοινότητές μας.

Γι' αυτό και η Ι. Αρχιεπισκοπή μας προγραμματίζει την ίδρυση ενός Θεολογικού και Εκκλησιαστικού Σεμιναρίου για να εκπαιδεύει, να επιμορφώνει και να ενημερώνει τους Κληρικούς και διδασκάλους της. Επιβάλλεται η δημιουργία ενός πνευματικού Θεολογικού φυτωρίου που να σχετίζεται με τα άλλα, τα παρόμοια Ιδρύματα και στη Χώρα αυτή και στις άλλες Ορθόδοξες Χώρες και Εκκλησίες. Με τη βοήθεια του Αγίου Θεού και Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού προβλέπεται ότι τούτο το Σεμινάριο θα ιδρυθεί και θα λειτουργήσει προ ή κατά την είσοδό μας στην επόμενη Χιλιετηρίδα του Χριστιανισμού. Θα πρέπει να γίνει το επίκεντρο ανάπτυξης και διάδοσης της Πίστεως, της Θεολογικής Επιστήμης και παραδόσής μας. Θα έχει σαν κύριο έργο και την εκπαίδευση των Κληρικών αλλά και το συντονισμό του Κατηχητικού και άλλου έργου της Εκκλησίας μας στο Ηνωμένο Βασίλειο.

Γι' αυτό να συνεργαστείτε με την Αρχιεπισκοπή και με τους υπεύθυνους για την οργάνωσή του για την υλοποίηση τούτου του σπουδαιότατου Εκκλησιαστικού Έργου. Να προσευχηθείτε για να ευλογήσει ο Χριστός την προσπάθειά μας και να βοηθήσει ώστε σύντομα τούτο να γίνει πραγματικότητα. Η ενεργός και έμπρακτη βοήθεια και αγάπη και σας όλων προσωπικά καθώς και των Συμβουλίων σας επιβάλλεται και επείγει προκειμένου να προωθήσουμε τα καλά έργα της Εκκλησίας. Η πρόοδος της Ενορίας, της τοπικής Εκκλησιαστικής Κοινότητας επιτυγχάνεται με τη συνεργασία και την συνεχή επαφή και τη σκέψη σας με το Εκκλησιαστικό μας Κέντρο, την Αρχιεπισκοπή. Ο απομονωτισμός, η προσωπική αυταρέσκεια και ο αυτοθαυμασμός δεν ωφελούν, αλλά ούτε οικοδομούν την Εκκλησία και το Ποίμνιο. Η ενότητα και η αλληλοενεμέρωση και αλληλοβοήθεια είναι το κριτήριο της αληθινής και γνήσιας ενότητας της πίστεως και της προόδου και ευλογίας. Όπου ενότητα, εκεί και η ευλογία του Θεού. Και χρειαζόμαστε όλοι μας τη χάρη και την ευλογία του Κυρίου.

Ανακεφαλαιώνοντας τούτη την ομιλία θέλω να υπογραμμίσω και να υπενθυμίσω σε όλους σας ότι βασική επιδίωξή σας πρέπει να είναι η προστασία και καθοδήγηση της Οικογένειας και η ενίσχυση της για να μπορέσει ν' ανταποκριθεί στον υψηλό προορισμό της και να ανταποκριθεί προς τις μεγάλες απαιτήσεις της σύγχρονης Κοινωνίας. Επέκταση της Οικογένειας είναι η μύηση και η εισαγωγή και χειραγωγή των παιδιών, της νέας γενεάς εις την Ορθόδοξη Χριστιανική Παράδοση και Λατρεία.

Γι' αυτό σας συμβουλεύω πατρικά όπως αναβαθμίσετε τον Ποιμαντικό διάλογο και την επικοινωνία σας με τους πιστούς κάθε ηλικίας και τάξεως. Έχουμε όλοι ενώπιόν μας ένα τεράστιο πνευματικό αμπέλι και περιβόλι, το οποίο απαραίτητα και διαρκώς και ανυπόκριτα καλούμαστε συνεχώς να καλλιεργούμε, να σκαλίζουμε, να κλαδεύουμε κατά Θεόν, να οργώνουμε και να λιπαίνουμε, γιατί, όπως μας υπενθυμίζει ο Χριστός, ο Θερισμός είναι πολύς. (Ο Χριστός) "ιδών δε τους όχλους ευσπλαχνίσθη περί αυτών, ότι ήσαν εκλελυμένοι και ερριμμένοι ως πρόβατα μη έχοντα ποιμένα. Τότε λέγει τοις μαθηταίς αυτού· ο μὲν θερισμός πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν του κυρίου του θερισμοῦ ὥπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τον θερισμόν αυτού." Ματθαίου Κεφ. 9, 36-37.

Η απάντηση αυτή του Δεσπότη Χριστού μάς υπενθυμίζει το χρέος μας προς άγραν και εξασφάλιση

νέων ανθρώπων, οι οποίοι κατάλληλα χειραγωγούμενοι και εκπαιδευόμενοι να χειροτονηθούν εν καιρῷ και να αναλάβουν τη διακονία της Εκκλησίας.

Στη συνέχεια θα έχουμε την ευκαιρία να ακούσουμε τους άλλους Αδελφούς ομιλητές, οι οποίοι θα αναπτύξουν τα θέματα που ανέλαβαν και έτσι η Σύναξή μας θα διαφωτιστεί για να μπορέσει ο καθένας από μας ν' ασκήσει κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τη διακονία του. Έχω εμπιστοσύνη ότι ο καθένας από σας θα αναπτύξει τις δυνάμεις του και θα εργαστεί ανάλογα για να αναβαθμιστεί η διακονία μας. Έτσι θα δώσουμε καλή μαρτυρία εις τους ανθρώπους όπως έπραξαν οι Άγιοι με την προσωπική τους θυσία και την αγιότητα του βίου τους, το ταπεινό φρόνημα και την υπακοή που είχαν εις το θέλημα του Θεού. Γιατί, σε τελευταία ανάλυση, σκοπός και τέρμα του βίου είναι το θέλημα του Θεού, το οποίο αγωνιζόμαστε και παρακαλούμε να επικρατήσει εις τη Γην, όπως επικρατεί εις τον Ουρανό σύμφωνα με την Κυριακή προσευχή.

Τελειώνοντας θα ήθελα να σας ευχαριστήσω και από της θέσεως αυτής για τη διακονία σας και τη συνεργασία σας με την Ι. Αρχιεπισκοπή. Πρέπει να πω ότι η συνεργασία της Ενορίας με την Αρχιεπισκοπή πρέπει συνεχώς να αναβαθμίζεται και να εμπλουτίζεται για το καλό του Ποιμνίου, για την εμβάθυνση της ενότητας της Εκκλησίας και για την αύξηση του Εκκλησιαστικού Φρονήματος μεταξύ Κλήρου και Λαού.

Μέσα σ' αυτά τα πλαίσια πρέπει να κινείται η προσπάθεια της Τοπικής Ενορίας να ανανεώνεται διοικητικά, να γίνεται εκλογή Νέου Συμβουλίου κατά διετία σύμφωνα με το Καταστατικό της Αρχιεπισκοπής και η πρόσκληση και ενθάρρυνση νέων ανθρώπων, ανδρών και γυναικών, εις τα Συμβούλια Διοικήσεως των Κοινοτικών πραγμάτων. Οι Ιερείς και ιδιαίτερα οι Προϊστάμενοι κάθε Κοινότητας έχουν βαρυτάτη ευθύνη και αποτελεί μέρος του χρέους τους και των καθηκόντων τους η επιτυχία των στόχων τούτων, δηλαδή της κατά καιρούς ανανέωσης του Διοικητικού Συμβουλίου και των άλλων Επιτροπών που συναποτελούν τη Διοίκηση της Κοινότητας.

Σας χαιρετίζω όλους και σας ασπάζομαι εν Κυρίῳ εν φιλήματι αγίῳ. Σας εύχομαι Καλὸν Στάδιον και Καλὴ Σαρακοστή και με υγεία να φθάσουμε και να εορτάσουμε την Λαμπροφόρο Ανάσταση του Κυρίου.

Ευλογητός ο Θεός και Ευλογημένο το όνομα Αυτού εις τον αἰῶνα των αἰώνων. Αμήν.

ΣΥΝΑΞΙΣ ΙΕΡΟΥ ΚΛΗΡΟΥ ΟΜΙΛΙΑ ΑΡΧΙΜ. κ. ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Σεβασμιώτατε, Θεοφιλέστατοι, Άγιοι Αδελφοί,

Κατ' αρχήν θα ήθελα να ευχαριστήσω τον Σεβασμιώτατο για την τιμή που μου έκανε να μου αναθέσει να προσθέσω τις δικές μου σκέψεις σε όσα έχει ήδη αναφέρει ο νέος Πρόεδρος του Ταμείου Ασφαλίσεως του Κλήρου της Ιεράς μας Αρχιεπισκοπής, πατήρ Κωνσταντίνος Γαριβαλδινός, θέση που κατείχα για πολλά χρόνια και συνεπώς από πείρα θα μπορούσα να κάνω τις πιο κάτω εποικοδομητικές, όπως πιστεύω, εισηγήσεις τόσο για το Ταμείο όσο επίσης και για τη μισθοδοσία του Κλήρου.

Όσον αφορά το πρώτο θέμα, πιστεύω ειλικρινά ότι η ασφάλιση όλων ανεξαιρέτως των Κληρικών της Αρχιεπισκοπής στο εν λόγω Ταμείο αποτελεί πράξη σοφή και πολύ συμφέρουσα για όλους όσοι ασφαλίζονται. Και τούτο γιατί όσο περισσότεροι ασφαλίζονται πάνω σε μόνιμη βάση, τόσο περισσότερο ωφελούνται όλοι οι ασφαλιζόμενοι, ιδιαίτερα μάλιστα όταν τόσο οι κατά τόπους

Κοινότητες όσο και η Αρχιεπισκοπή μας θα συνεισφέρουν πάνω σε ετήσια βάση στο Ταμείο αυτό. Μπορεί, βέβαια, μερικοί από μας να έχουν και άλλη ασφάλεια. Αυτό όμως δεν επηρεάζει τη δική μας ασφάλεια, η οποία άλλωστε δεν είναι πολύ ακριβή για να επηρεάζει την οικονομική μας κατάσταση στη διάρκεια των ετών υπηρεσίας μας. Συνιστώ λοιπόν ενθέρμως σε όλους σας όπως κάνετε χρήση της προσφερόμενης αυτής ευκαιρίας να ασφαρίζετε με σχετικά χαμηλό κόστος κι έτσι να διασφαρίζετε ένα σεβαστό ποσό για τα γηρατειά σας και τις οικογένειές σας.

Το δεύτερο σημείο, Σεβασμιώτατε, που θα ήθελα να μου επιτρέψετε να θίξω είναι το ζωτικό πρόβλημα της μισθοδοσίας του Κλήρου. Όπως ασφαλώς γνωρίζουμε όλοι μας, οι Κληρικοί μας ως επί το πλείστον, αν όχι και στην ολότητά τους, κατοπληρώνονται, όσοι δε μάλιστα είναι έγγαμοι και με παιδιά, πραγματικά δυσκολεύονται να ανταπεξέλθουν στις συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις της ζωής. Ο κληρικός, βέβαια, δεν αποβλέπει σε πλουτισμό ή σε σπάταλη ζωή. Όμως την ίδια ώρα πρέπει και να ζήσει κάπως αξιοπρεπώς, χωρίς το άγχος του τί θα γίνει αύριο ή πώς θα καλυφθούν τα βασικά έξοδα διαβίωσης σε μια κοινωνία όπου ο κληρικός δεν πρέπει να ζητιανεύει. Γι' αυτό ευσεβάστως εισηγούμαι όπως η Ιερά Αρχιεπισκοπή επιδιώξει πάση θυσία να δημιουργήσει ένα κεντρικό Ταμείο μισθοδοτήσεως του Κλήρου, στο οποίο να συνεισφέρουν υποχρεωτικά οι Κοινότητες. Πιστεύω, Σεβασμιώτατε, ότι οι Κυβερνήσεις Ελλάδος και Κύπρου, αλλά και πλούσιοι ομογενείς θα ήταν έτοιμοι, με κατάλληλη διαφώτιση και πειθώ από μέρος σας, ή από μέρους ειδικής επί τούτω Επιτροπής, να συνεισφέρουν γενναιόδωρα ώστε το Ταμείο να αποκτήσει ένα αρχικό κεφάλαιο που να διατίθεται αποκλειστικά για τη μισθοδοσία του Κλήρου. Διαφορετικά, ο αριθμός των Κληρικών μας θα ελαττώνεται συνεχώς, όταν δε εμείς οι παλαιότεροι αποχωρήσουμε, για τον έναν ή τον άλλο λόγο, από την εδώ ενεργό υπηρεσία, πώς θα αναπληρωθούν οι κενούμενες θέσεις όταν δεν παρέχονται στους μέλλοντες να υπηρετήσουν εδώ Κληρικούς τα κατάλληλα κίνητρα;

Εισηγούμαι, λοιπόν, Σεβασμιώτατε, όπως συσταθεί μια τέτοια Επιτροπή, η οποία να μελετήσει το όλο θέμα σε βάθος και πλάτος, αλλά σαν θέμα επείγουσας σημασίας, υποβάλει δε τα πορίσματά της σε σας και δι' Υμών προς έκτακτη κληρικολαϊκή Σύναξη για να ληφθούν οι δέουσες αποφάσεις, από τις οποίες και θα κριθεί, πιστεύω, το όλο μέλλον του Κλήρου μας στη Μεγάλη Βρετανία. Σας ευχαριστώ.

Τρίτη, 10 Μαρτίου 1998

Ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μ. Βρετανίας κ. Γρηγόριος, συνοδευόμενος από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Καλίνμου, Λέρον και Αστυπάλαιας κ. Νεκτάριο, κατά την άφιξη στην Καλίνμου στις 3 Απριλίου 1998.

ΝΕΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ

Την Κυριακή του Θωμά, 26 Απριλίου 1998, ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μ. Βρετανίας κ. Γρηγόριος χειροτόνησε σε διάκονο τον Παρασκευά Αρτέμη, στον οποίο έδωσε το όνομα Θωμάς. Κατωτέρω δημοσιεύουμε τη σύντομη ευχαριστήρια προσφώνηση του νέου διακόνου.

“Σεβασμιώτατε,
Σεβαστοί πατέρες,
Ευλαβείς Χριστιανοί,

Με μεγάλη συγκίνηση και με αίσθημα ευγνωμοσύνης σε Σας, Σεβασμιώτατε, είμαι εδώ μπροστά σας για να μου δώσετε από τα τίμια χέρια σας τον πρώτο βαθμό της Ιερωσύνης.

Η επιθυμία μου από μικράς ηλικίας να ιερωθώ έρχεται να εκπληρωθεί σήμερα. Αυτό που αναλαμβάνω είναι μεγάλη τιμή για μένα και την οικογένειά μου και οφείλεται κατά πρώτον λόγο σε Σας, Σεβασμιώτατε.

Σας βεβαίω ότι θα είμαι πλήρως αφοσιωμένος στην εκκλησία του Χριστού και στον Αρχηγό της εκκλησίας των Θυατείρων, υποταγμένος στις νουθεσίες και εντολές Αυτού, όπως επίσης στους Επισκόπους και ιερείς.

Υπόσχομαι ότι θα καταβάλω όλες μου τις δυνάμεις για να ανταποκριθώ στο μεγάλο έργο που καλέσθηκα κατά πρώτον σαν Διάκονος της Εκκλησίας να υπηρετήσω. Επίσης ευελπιστώ ότι θα έχω και τη συμπαράσταση της οικογενείας μου ώστε να δυναμώμαι στη νέα θέση μου στην Εκκλησία.

Ιδιαίτερα και πάλι σας ευχαριστώ, Σεβασμιώτατε, για την αγάπη, την καλосύνη, τις νουθεσίες και την εμπιστοσύνη που μου δείχνετε συνεχώς. Πιστεύω ότι θα ανταποκριθώ σαν καλός στρατιώτης στον αγώνα της Εκκλησίας. Ευχαριστώ επίσης τους ιερείς για τις νουθεσίες και τις υποδείξεις πώς θα πρέπει να είναι ο καλός Χριστιανός και ο άξιος κληρικός.

Αγαπητοί μου, σας παρακαλώ όλους σας να προσευχηθείτε όπως ο Θεός με ενδυναμώνει και με καθοδηγεί στο ιερό έργο της διακονίας μου στην Εκκλησία.

Σας ευχαριστώ.”

Στιγμιότυπο από τη χειροτονία σε διάκονο του Παρασκευά Αρτέμη, στον οποίο ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος κ. Γρηγόριος έδωσε το όνομα Θωμάς. Η χειροτονία εγένετο την Κυριακή του Θωμά, 26 Απριλίου 1998, στον Ιερό Ναό του Αγίου Γεωργίου, Kingslon.

25η ΜΑΡΤΙΟΥ 1821 - 1η ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1955

“Με τοιαύτην ανδρείαν εμάχοντο οι Γραικοί οκτώ συνεχείς ώρας, εκκείμενοι εις τον καύσωνα της ημέρας, πεινώντας και με σταφίδας την πείναν των παρηγορούντες. Τα τουφέκια των, υπερθερμανθέντα, έγιναν ανεπιτήδεια σχεδόν εις χρήσιν· και τα κανόνια των ήσαν όχι μόνον μικρά, αλλά και δι’ έλλειψιν χαρτοφύσιν εγερμίζοντο με καρφία και κομμάτια σιδήρου”.

(Ιακώβου Ρίζου Νερουλού, Περιγραφή της μάχης του Σκουλενίου, 17 Ιουνίου 1821.)

Αγαπητοί μας Ομογενείς,

Η εφετινή επέτειος της 25ης Μαρτίου 1821, αλλά και της 1ης Απριλίου 1955, συμπίπτει με μια από τις πιο αποφασιστικές στιγμές στην Ιστορία του Νέου Ελληνισμού: ο εξ Ανατολών κίνδυνος επαπειλεί και πάλιν τη γαλήνη, την ειρήνη και την ασφάλεια του Ελληνισμού, ο οποίος επί 24 τώρα χρόνια προσπαθεί απεγνωσμένα, αλλά με φιλειρηνικό τρόπο, να εκδιώξει από τα αιματοβαμμένα χώματα της μαρτυρικής μας Μεγαλονήσου Κύπρου τα τουρκικά στρατεύματα κατοχής και τους εποίκους Τούρκους και να επαναφέρει στο Νησί των Αγίων τη ενότητα, την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη. Όλοι δε οι ηγέτες του Έθνους αντιμετωπίζουν καθημερινά το τρομακτικό δίλημμα αφ’ ενός της συνεχούς μεν ετοιμότητας για κάθε πιθανόν ενδεχόμενο απροσδόκητης κι ανεπιθύμητης εφαρμογής των εξ Ανατολών απειλουμένων επεκτατικών κι επιθετικών σχεδίων, αφ’ ετέρου δε της ψύχραιμης και νουνεχούς αποφυγής μιας επικίνδυνα άσκοπης και καταστροφικής γενικής πολεμικής εμπλοκής με απρόσμενα πάντοτε δι’ όλους αποτελέσματα.

Επελέξαμε σαν προμετωπίδα της Εγκυκλίου μας για τις δύο αυτές ένδοξες και πάμφωτες σελίδες της Ιστορίας μας απόσπασμα από την περιγραφή της μάχης του Σκουλενίου, του Ιακωβάκη Ρίζου Νερουλού, για να επισημάνουμε δύο βασικά και διαχρονικά για το Έθνος μας στοιχεία: Ο Ελληνισμός αναγκάστηκε πάντοτε να πολεμήσει για την ελευθερία του κάτω από πραγματικά δυσμενέστερες υλικές συνθήκες. Αριθμητικά υποδεέστερος των αντιπάλων του (στη μάχη του Σκουλενίου, οι άνδρες του Υψηλάντη ανέρχονταν συνολικά στους 485, ενώ των Τουρκικών στρατευμάτων σε 4,000 ιππείς και 2,000 πεζούς), χωρίς πολεμοφόδια και αναγκαίες τροφές, με τη διεθνή τότε γνώμη αν όχι παντελώς εχθρική (όπως ήταν οι Αυστριακοί), όμως εχθρικά ουδέτερη (όπως ήταν οι Ρώσσοι), αγωνίσθηκαν οι Έλληνες με ηρωισμό και αυτοθυσία και αντοχή απaráμιλλη. Όμως η σκληρή και αδυσώπητη πραγματικότητα υπήρξε μία: Αίμα και θάνατος, τα οποία ασφαλώς τελικά δεν πήγαν χαμένα, γιατί καμιά θυσία για την Πατρίδα δεν είναι ποτέ μάταιη, έστω κι αν η Ελληνική Επανάσταση κινδύνεψε τότε να ματαιωθεί στο ξεκίνημά της.

Το δεύτερο στοιχείο είναι η απόλυτη ανάγκη ομοψυχίας σύμπαντος του Ελληνισμού στην αντιμετώπιση των οποίων κινδύνων και απειλών εναντίον της εδαφικής, αλλά και της ηθικής ακεραιότητας του Γένους. Δεν αρκούν δηλαδή μόνο οι μονομερείς και απρογραμμάτιστοι ηρωισμοί και οι

ρισκοκίνδυνες αποφάσεις μας για την αποτελεσματική και νικηφόρα προάσπιση των αξιών και των δικαιών μας. Ο Ελληνισμός οφείλει να κρατεί πάντοτε όρθια και ατσάλινα θωρακισμένη την ψυχική του ρώμη και αντοχή, πράγμα που καθίσταται δυνατό μόνο με τη συνεχή και αδιάλειπτη καλλιέργεια, αναβάθμιση και προστασία των προαιώνιων αξιών και παραδόσεων της Φυλής, οι οποίες έχουν δοκιμασθεί μέσ’ από το καμίνι της πολυχιλιετούς μας ιστορικής πορείας και δημιουργικότητας. Όταν δε η ομοψυχία αυτή απουσίαζε, και τον Ελληνισμό τον κατάρτυχε και τον ταλαιπωρούσε η διχοστασία και η διχόνοια, τότε οι караδοκούντες εχθροί κατόρθωναν να καταφέρνουν θανάσιμα χτυπήματα στο Έθνος και να εισέλθουν ακάθεκτοι από τις κακοφρουρούμενες κερκόπορτές μας.

Εμείς οι Έλληνες του Εξωτερικού, οι οποίοι επελέξαμε την ξένη γη για να ριζώσουμε και να προσδεύσουμε μακράν της πατρογονικής μας εστίας, ίσως να νιώθουμε πιο ασφαλείς από τους αδελφούς μας στη Γενέτειρα. Και όμως η δικιά μας ευθύνη και η δικιά μας συμβολή στην προάσπιση του Ελληνισμού είναι πιο μεγάλη και πιο επείγουσα. Γιατί εμείς ζούμε σε χώρες που επηρεάζουν αποφασιστικά την εξέλιξη, αν όχι και τη γένεση, των προβλημάτων που σήμερα σκιάζουν σαν μελανά σύννεφα τον ορίζοντα της Πατρίδας μας, και συνεπώς μπορούμε, και πρέπει, να συμβάλλουμε ολόψυχα, με όλες μας τις δυνάμεις, ενωμένοι και ομονοούντες, στην προβολή, προς όλες τις κατευθύνσεις, των δικαιών και των δικαιωμάτων του Ελληνισμού. Ο οποίος Ελληνισμός ασφαλώς επιθυμεί κι επιδιώκει να ζήσει, φιλειρηνικά, αλλά έντιμα, στο επικίνδυνο γεωγραφικό σταυροδρόμι που κατέχει και κατοικεί για νέντε τουλάχιστον χιλιετίες, προσφέροντας στην ανθρωπότητα τον απaráμιλλο σε περιεχόμενο κι εμβέλεια πολιτισμό μας.

Έχουμε όμως κι εμείς, ως Ομογένεια στο Ηνωμένο Βασίλειο, πολλά και σπουδαία να ωφεληθούμε από την αναφορά μας στις ένδοξες σελίδες της ηρωικής και μεγαλειώδους Επανάστασής του 1821 και του θαλασπικού της απελευθερωτικού Αγώνα των Κυπρίων του 1955. Με ομόνοια και καταλλαγή, με πνεύμα συνεργασίας και ευθύνης, έχουμε υπέρτατο και εθνικά επιβεβλημένο καθήκον να συνεργαζόμαστε απόλυτα και ειλικρινά στην προστασία αφ’ ενός των όσων, μικρών ή μεγάλων, έχουμε μέχρι σήμερα επιτύχει στη συλλογική δραστηριότητα της Παροικίας: Να ενισχύουμε τους Ιερούς Ναούς, οι οποίοι στην ξενιτειά αποτελούν όχι μόνο αναπόσπαστο μέρος, αλλά και τον ουσιαστικό και πιο μακροπρόθεσμο πυρήνα της Κοινοτικής μας ζωής κι επιβίωσης. Ύστερα είναι το Ελληνικό Σχολείο, χωρίς το οποίο κινδυνεύουν με αφανισμό οι νεώτερες γενεές της Ομογένειας. Εκκλησία και Σχολείο αποτελούν στην πραγματικότητα τους δύο βασικούς πόλους γύρω από τους οποίους ζει και προσδεύει και επιβιώνει ο απόδημος Ελληνισμός. Χωρίς αυτούς τους δύο πόλους, η τύχη και το μέλλον του Ελληνισμού ήταν, είναι, και θα είναι καταδικασμένα σε αφάνεια.

Καλούμε, λοιπόν, όλους σας, μικρούς και μεγάλους, πλούσιους και φτωχούς, άνδρες και γυναίκες, όπως τιμήσετε και τιμάτε κάθε χρόνο τις

Ο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΗΠΕΙΡΟΥ

μεγάλες αυτές εθνικές μας επετείους όχι μόνο με πανηγυρικούς και ωραία λόγια, αλλά με την υποστήριξη, τη συντήρηση και τη συνεχή προστασία της Εκκλησίας και του Ελληνικού Σχολείου. Κι αυτό, γιατί οι δύο αυτοί στύλοι του Ελληνισμού θα προστατεύουν και θα ενισχύουν την Ελληνική Οικογένεια που αποτελεί τον μικρόκοσμο του Ελληνισμού όπου γης, μέσα στον οποίο γεννάνται, ανδρώνεται και μεγαλουργεί η συνείδηση και ο χαρακτήρας του Γένους ανά τους αιώνες.

Με τη βοήθεια και την ευλογία του Τριαδικού Θεού και την προστασία της Ευαγγελίστριας των αγαθών ελπίδων και της χαράς του κόσμου Παναγίας Θεοτόκου άρχισαν τον τιτάνιο αγώνα οι Πρωταγωνιστές της Εθνικής Παλιγγενεσίας του Εικοσιένα. Με το Ευαγγέλιο της Ορθόδοξης πίστεως στην καρδιά τους επέτυχαν το ποθούμενο. Και από δούλοι έγιναν ελεύθεροι και οι Δημιουργοί της Νέας Ελληνικής Πολιτείας, η οποία για τα τελευταία 177 χρόνια επιβιώνει και συνεχίζει ανοδικά την πορεία στον ελεύθερο κόσμο. Και οι σημερινοί Έλληνες έχουμε ιδιαίτεραν εγκαύληση για τα επιτεύγματα του Νέου Ελληνισμού και κτίζουμε πάνω στα θεμέλια και τα ιδεώδη που μας κληροδότησαν οι πρόγονοί μας, αυτοί που συνέλαβαν και έφεραν σε πέρας ένα τιτάνιο αγώνα από τον οποίον συνεχώς εμπνευόμαστε και μυσταγωγούμαστε μικροί και μεγάλοι.

Με αυτές τις προσδοκίες οι απόδημοι συνεχίζουμε τη ζωή μας σε τούτη τη φιλόξενη χώρα και καλούμαστε να καλλιεργούμε με ευθύνη και αξιοπρέπεια αλλά και να μεταλαμπαδεύσουμε τα ωραία Ιδανικά της Εθνικής Παλιγγενεσίας στους νεώτερους. Μόνον έτσι θα παραμείνουμε πιστοί "τοίς κείνων ρήμασι" αλλά και προοδευτικά και εποικοδομητικά θα συμμετέχουμε σε ένα νέο κόσμο που αναδύεται με την είσοδό μας εις την τρίτη χιλιετηρίδα του Χριστιανισμού.

Ας επιλέγουμε, λοιπόν, πάντοτε την ομόνοια, την αγάπη, τη συναδελφσύνη, τη συνεργασία και την καταλλαγή. Και τότε το μέλλον της Ομογένειας και δι' αυτής του Ελληνισμού στην ολότητά του, προοιωνίζεται λαμπρό και μεγαλειώδες. Κι έτσι θα επιβιώσει η Ομογένεια για να γιορτάζει κάθε χρόνο και να υπερηφανεύεται για τις τρισένδοξες εκείνες ηρωικές πράξεις των προπατόρων μας.

Σας ευχόμαστε υγεία και τη διαφώτιση του Αγίου Θεού στις πράξεις σας. Με χαρά δε να διέλθουμε τη μεγάλη Σαρακοστή και να γιορτάσουμε, μαζί με την Ανάσταση του Κυρίου, την απελευθέρωση των καταπατημένων εδαφών της μαρτυρικής μας Κύπρου. Διατελούμε δε μετά πολλής εν Κυρίω αγάπης και ευχών.

Μάρτιος 1998

Ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και Μ. Βρετανίας κ. Γρηγόριος αννομιλεί με τον Αναπληρωτή Πρωθυπουργό της Βρετανίας κ. John Prescott στη διάρκεια εκδήλωσης που οργάνωσε η Κνισριακή Λαϊκή Τράπεζα Λονδίνου στις 7 Απριλίου 1998.

Ο Ελληνισμός της Μ. Βρετανίας πάντοτε συμπαραστάθηκε ενεργά και γενναιόδωρα στη δοκιμασία των αδελφών μας που ζουν κάτω από δυσμενέστερες συνθήκες στη Βόρειο Ήπειρο. Ιδιαίτερα τονίζουμε τον ενθουσιασμό και τους συνεχείς αγώνες - στον τομέα αυτό - του Διευθυντή του "Ελληνικού Πρακτορείου Τύπου" στο Λονδίνο Σάκη Χατζητζάνου, χάρη στις προσπάθειες του οποίου και των συνεργατών του οργανώθηκε, συν τοις άλλοις, και ραδιομαραθώνιος. Με την ευκαιρία, μάλιστα, αυτή, ο Σεβασμιώτατος απηύθυνε τον πιο κάτω χαιρετισμό:

Αγαπητοί μας,

Απευθύνουμε την παρούσα για να σας συγχαρούμε θερμά για τη θαυμάσια πρωτοβουλία σας να διοργανώσετε ραδιομαραθώνιο υπέρ των αδελφών μας Βορειοηπειρωτών και μάλιστα για την ανέγερση Ορθοδόξου Νοσοκομείου της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Τιράνων και Πάσης Αλβανίας.

Οι αδελφοί μας στη Βόρεια Ήπειρο, συσπειρωμένοι γύρω από την Ορθόδοξη Αρχιεπισκοπή και κάτω από τη στιβαρά διοίκηση του γεραρού Προκαθημένου της Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου κ. Αναστασίου, διεξάγουν έναν όντως τιτάνιο αγώνα εθνικοθρησκευτικής επιβίωσης, αλλά και δικαίωσης των επιδιώξεών τους για την εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ελευθερίας, λόγου, συνειδήσεως και θρησκευματος που τους είχαν αποστερηθεί από τα ολοκληρωτικά καθεστώτα του παρελθόντος.

Επειδή δε η Αλβανία σήμερα, μέσα στην οποία είναι αναγκασμένοι να ζουν και να προοδεύουν, αντιμετωπίζει τεράστια κοινωνικά και οικονομικά προβλήματα, είναι ορθό και επιβεβλημένο για όλους μας να συμβάλλουμε - ο καθένας κατά δύναμη - στην ανακούφιση τουλάχιστον των ομογενών μας και ομοθρήσκων μας στη χώρα αυτή. Το βιοτικό επίπεδο στην Αλβανία είναι δυστυχώς στα επίπεδα που είχαν αντιμετωπίσει άλλες χώρες πριν από μισό αιώνα. Η αγραμματοσύνη και η έλλειψη βασικών και απαραίτητων διευκολύνσεων σε όλες τις εκφράσεις της ζωής βρίσκονται σε κατάσταση επικίνδυνη για τη σταθερότητα και την εν γένει ανθρώπινη ποιότητα της εκεί διαβίωσης.

Καλούμε, λοιπόν, όλους τους Ομογενείς να συστρατευθούμε στη μεγάλη αυτή εκστρατεία υπέρ των Ομογενών μας στην Αλβανία. Στη δε συγκεκριμένη περίπτωση της ανεγέρσεως Νοσοκομείου που να βρίσκεται κάτω από τον έλεγχο και την κηδεμονία της Ιεράς Αρχιεπισκοπής της Αλβανίας, η εισφορά όλων μας πρέπει να είναι άμεση, ενθουσιώδης και γενναιόδωρη.

Συγχαίρουμε και πάλιν τους οργανωτές του ραδιομαραθωνίου για την ωραία τους αυτή πρωτοβουλία. Συμβουλεύουμε και προτρέπειουμε δε πατρικά όλη την Ομογένεια να στηρίξει γενναιόδωρα το υπό ανέγερση Νοσοκομείο της Ορθοδόξου Αρχιεπισκοπής Αλβανίας. Και διατελούμε μετά πολλής εν Κυρίω αγάπης και ευχών.

Ο Αρχιεπίσκοπος Θυατείρων και
Μεγάλης Βρετανίας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

Λονδίνο 11 Φεβρουαρίου 1998

Η ΑΘΛΗΣΗ ΩΣ ΥΠΕΡΒΑΣΗ

Πρωτοπρ. ΚΩΝ/ΝΟΥ Γ. ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ, Θεολόγου - Πτυχιούχου Ανωτ. Σχολής Πολιτικών
Επιστημών, Προϊσταμένου Ιερού Ναού Αγίου Δημητρίου Edmonton Λονδίνου

Α. ΘΕΟΣ - ΑΝΘΡΩΠΟΣ - ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΟΥΣ

Η συνείδηση του υπάρχουν στον κόσμο συνιστά ένα ιλιγγιώδες συμβαίνον. Αυτή η συνείδηση, ως υπαρκτική έκπληξη, αποτελεί διάνοιξη του όντος προς αναύρεση της οντολογικής του πηγής. Έτσι η συνείδηση του υπάρχουν αξιώνει την οντολογική μας θεμελίωση. Βέβαια υπάρχω. Αυτό είναι δεδομένο. Δεν είναι όμως αυτονόητο. Οπότε ορθώνεται το ερώτημα:

Προς τί να είμαι στον κόσμο; Ποιός με βαστάζει; Διερωτάται η απορούσα συνείδηση. Αυτή η ερωτηματοθεσία αποτελεί την γενέθλια ώρα του ανθρώπου. Είναι τότε που ο άνθρωπος υπάρχει ως απορητικό ον. Κι' αυτή η απορία ως οντολογική προίκα οδηγεί προς τις εσχάτις της ζωής.

“Κάθε ερωτάν είναι μια αναζήτηση. Κάθε αναζήτηση λαβαίνει πάντα μια προγενέστερη καθοδήγηση από το αναζητούμενο”¹, παρατηρεί ένας μέγας της εποχής μας.

Φαίνεται πως το έσχατο είναι χαραγμένο βαθειά μέσα μας. Γι' αυτό, διαθέτοντας μια προοντολογική κατανόηση του εσχάτου, ο άνθρωπος επιζητεί ν' αγκυροβολήσει σ' ΑΥΤΟ. Να ριζώσει. “Σοι ζώ, σοι λαλέω, σοι δ' έμπνους εμί Θυγή”², κραυγάζει ο Γρηγ. ο Θεολόγος. Θεέ μου είμαι ζωντανό σφάγι στα χέρια Σου. Να γιατί οι φλεγόμενες συνειδήσεις μιλάνε για Θεό, για ΑΠΟΛΥΤΟ.

Πάνε παρά πέρα από τα φαινόμενα και διακρίνουν κάτι στέρεο που βαστάει τον κόσμο.

Έτσι η αποδοχή του ΑΠΟΛΥΤΟΥ στηρίζει την ύπαρξη και νοηματοδοτεί τη ζωή. Συνεπώς ΑΠΟΛΥΤΟ και άνθρωπος τελούν σε μια ιερή διαλεκτική σχέση. Ο Θεός καλεί τα όντα στην πηγή τους για να υπάρξουν, και τα όντα προσβλέπουν σ' ΑΥΤΟΝ για να πληρωθούν.

“Κινεί δε ως ερώμενον”³, “κοινωνεί άπαντα εις το όλον ... και ο κόσμος τέτακται προς το έν”⁴, λέγει ο Μέγας Σταγειρίτης.

Παρατηρείται έτσι μια ερωτική φορά του όλου προς το μέρος και του μέρους προς το όλον.

“Αυτός γαρ ο αγαθοεργός των όντων έρως, εν τω αγαθώ καθ' υπερβολήν υπάρχων, ουκ είασεν αυτόν άγονον εν εαυτώ μένειν, εκίνησε δε αυτόν εις το πρακτικεύεσθαι κατά των απάντων γεννητικήν υπερβολήν”⁵, μας λέγει ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης.

“Ου την εαυτού ζωήν αλλά την του εραστού ως σφόδρα αγαπητήν”⁶, συμπληρώνει ο ίδιος. Αυτή η αναγωγή, προνοητική και επιστρεπτική, όπως θα έλεγε ο Μάξιμος ο Ομολογητής, ως κίνηση ζωής, αξιώνει το υπαρκτικό τέλος ως δικαίωση. Αλλά η πρόθεση δεν αρκεί. Αξιώνει το αποτέλεσμα. Γι' αυτό η βίωση της οντολογικής ένδειας σπληννίζει την ύπαρξη δείχνοντας το κέντρο. Το κέντρο ως αμετάθετο όριο ζωής αποτελεί αξιολογικό κριτήριο. Δείκτη. Άρα τους όρους του παιχνιδιού. Και ξέρουμε πως το παιχνίδι κερδίζεται με κανόνες. Ειδ' άλλως χάνεται κανείς στο δρόμο. Στην πορεία. Και είναι γνωστό πως υπάρχουν δρόμοι που δεν οδηγούν πουθενά. Αλλά ο άνθρωπος φοβάται το χάος. Φοβάται δηλ. τη διάλυση. Την ασύντακτη ζωή. Την ζωή χωρίς θεμέλιο. Και η αιτία του πράγματος; Το κακό. “Η, με άλλη έκφραση, το πάθος. Δηλ. η “παρά φύσιν κινήσις της ψυχής”. Το

πρόβλημα είναι διαιώνιο και βασανίζει τις ωδινόμενες συνειδήσεις. Γιατί έχει να κάνει με τη σωτηρία ή απώλεια της ουσίας του. Και, όπως αντιλαμβάνεστε, εν τέλει περί αυτού πρόκειται. Ο εαυτός μας μας αφορά απολύτως. Αλλά πώς μπαίνει το κακό στη ζωή; Είναι αναγκαίο για τη λειτουργία της; Είναι υπαρκτό οντολογικά ή υφίσταται ως παρυπόσταση, ως ετερότης δηλ., ως μη όν; Το πρόβλημα είναι εκτάκτως σημαντικό. Γι' αυτό θα σταθούμε για λίγο εδώ.

Αν μεν εκ της επόψεως του όλου είναι απαραίτητο, τότε δεν είναι κακό γιατί αποτελεί όρον λειτουργίας του όλου. Αν πάλι δεν είναι απαραίτητο, τότε πώς μπαίνει στη ζωή; Και περαιτέρω. Ποιός ο ρόλος του όλου; Και ποιά η ευθύνη του ανθρώπου εν προκειμένω; Μπορούμε συγχρόνως να μιλάμε για Θεία Πρόνοια και για ελευθερία του ανθρώπου;

Οι μεγάλοι του πνευματος, Πλάτων, Πλωτίνος, Έγγελος, Μαρξ, Φρόυντ, έχουν πάρει θέση στο μεγάλο αυτό πρόβλημα. Άλλο αν διαφωνούν μεταξύ τους. Το ίδιο και οι θρησκείες. Πήραν θέση. Εδώ όμως δεν πρόκειται διεξοδικώς να εξετάσω το πρόβλημα, γιατί δεν αποτελεί τον πυρήνα της προβληματικής μου, επιτροχάδην όμως θα αναφερθώ στο πώς βλέπει το πρόβλημα η Εκκλησία. Το κακό κατά τους Πατέρες είναι ανυπόστατο. Αθεμελίωτο οντολογικά. Εισβάλλει στη ζωή ως παρυπόσταση.

“Έν τω μη είναι το είναι έχει”⁷, λέγει ο Γρηγ. ο Νύσσης.

Στην ουσία τους όλα τα όντα είναι καλά. Και ο Διάβολος ακόμα. Μάλιστα! “Και αυτός ο της χειρίστης ζωής εφιέμενος, ως όλως ζωής εφιέμενος, και της αρίστης αυτώ δοκούσης, κατ' αυτό το εφίεσθαι και προς αρίστην ζωήν αποσκοπείν”⁸, λέγει ο Διονύσιος ο Αρεοπαγίτης.

Προέρχεται επομένως το κακό από τον ίλιγγο της ελευθερίας και λειτουργεί ως διάβρωση στα σπλάχνα της ζωής. Ιδού το μυστήριο του όντος!

Η δυνατότητα του να είναι κανείς ελεύθερος αποτελεί και κίνδυνο θανάτου! Αλλά πέραν της πάλης περί του αν είναι έτσι ή αλλιώς, το πρόβλημα που κατατρώνγει τον άνθρωπο είναι πώς θα υπερβεί τη δύναμη του πάθους, που ρίχνει στην άβυσσο και απειλεί με διάλυση.

Βέβαια υπάρχουν και πάθη που ευγενίζουν την ύπαρξη, π.χ. πάθος για την αλήθεια. Και υπάρχουν Πατέρες της Εκκλησίας που κάνουν λόγο για μανικό έρωτα του Θεού.

Ωστόσο υπάρχουν και “παρά φύσιν πάθη”, που δείχνουν στο χάος. Όπως λόγου χάριν το μίσος, το έγκλημα, ο πόλεμος.

Εάν λοιπόν κύριο μέλημα του ανθρώπου είναι η θέωση, κι αυτό τον αφορά απολύτως, τότε το ζητούμενο είναι πώς αυτή κατακτάται;

Η χριστιανική αυτοσυνειδησία βεβαιώνει πως, αν ο Χριστός αποτελεί το Αρχέτυπον του ανθρώπου, αυτό σημαίνει πως ο άνθρωπος οφείλει να κινείται προς τα ΕΚΕΙ, όπως η μαγνητική βελόνη. Μια εκ βαθέων αναμέτρηση μ' ΕΚΕΙΝΟΝ αποτελεί κριτήριο ζωής. Τακτοποίηση λογαριασμών. Ο άνθρωπος που παίρνει στα σοβαρά τον εαυτό του, βλέπει πόσο ελλείπειται του ενός και τελείου και κομίζει σ' ΕΚΕΙΝΟΝ τα τραύματά του, τον εαυτό του ως πρόβλημα. Βλέπει

πως χρόνος και χώρος είναι οντικές κατηγορίες που πιέζουν αφόρητα, κόβουν την ανάσα και τεμαχίζουν την ύπαρξη σε σπαράγματα. Γι' αυτό επιζητεί λύσεις εκείθεν της εγκοσμιότητας.

Αλλά η συνείδηση του ολέθρου είναι η αναστάσιμη ώρα του ανθρώπου.

Χαράζει τότε αυγή. Και βλέπει πλέον εν όψει της αιωνιότητας, γιατί φωτίζεται από τους προβολείς του ΕΙΝΑΙ. Και αυγάζεται. Αγαθύνεται. Και τότε ακριβώς δίδεται, παραιτείται ο άνθρωπος. Απεκδύεται το εγώ. Αφοσιώνεται. Υπερβαίνεται. Κι' αυτό είναι το μέγιστο μάθημα ως εσωτερική πορεία. Η κένωση μεταβάλλεται σε πληρομνη. Συντελείται η διαλεκτική ανείρεση της χρονικότητας από την αιωνιότητα. Ή μάλλον η σύμπτωση χρονικότητας και αιωνιότητας στο βάθος της καίριας στιγμής, ως βίωση του επέκεινα. Ως κάρπισμα ωδινόμενης συνείδησης που βρέθηκε προ του μηδενός. Αυτή είναι η πορεία εκείνου που έγινε ιερέως του εαυτού του.

Β. Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΗ

Φοβούμαι πως ο αθλητής, που δεν κινείται στα όρια του θανάτου, που δεν αυλακώνεται η ύπαρξή του από τις ριπές του αιωνίου, δεν φθάνει στο τέρμα. Αν και δεν υπάρχουν τελεισίδικα τέρματα στη ζωή. Και "τούτο εστιν όντως το ιδείν τον Θεόν, το μηδέποτε της επιθυμίας κόρον ευρείν"⁹, λέγει ο Γρηγόριος ο Νύσσης.

Δεν φθάνει λοιπόν ο αθλητής στο τέρμα της ύπαρξης που είναι η θέωση. Τα όρια του σταδίου, όσο γοητευτικά κι' αν είναι, είναι πεπερασμένα. Δεν ταυτίζονται με τα όρια της ζωής. Η δυναμική του εξαντλείται σε ασημαντότητες.

Και φοβούμαι πως τελικά ο αθλητής δεν λύνει τα προβλήματά του, αν διαθέτει την οξύνοια να βλέπεται ως πρόβλημα, με το να του απονέμεται το στεφάνι της νίκης για κάποιες επιδόσεις του, διόλου βέβαια ευκαταφρόνητες.

Αυτού του είδους η νίκη εν όψει της αιωνιότητας είναι επεισόδιο.

Στη ζυγαριά του Θεού μετράνει άλλα πράγματα. Το "αθώο χαμόγελο ενός μικρού παιδιού ζυγίζει περισσότερο από τα κατορθώματα του Ναπολέοντα".

Η αιωνιότητα είναι άλλης τάξεως. Δεν κερδίζεται με τις κατηγορίες του ποσού, της δύναμης, της βιολογικής ικμάδας.

Ο Άγιος είναι το πιο αδύνατο πλάσμα του κόσμου. Ωστόσο η δύναμή του είναι ακριβώς αυτή του η αδυναμία. Αυτή η αδυναμία ως εσωτερικό κατόρθωμα αποτελεί ένα ρήγμα στο συμπαγή κόσμο και μια ελπίδα.

Βέβαια ο αθλητής οπωσδήποτε επιτυγχάνει κάποιες ισορροπίες. Φέρνει με την άσκηση και την πειθαρχία, ευρωστία, υγεία, ρώμη, λάμψη. Παντρεύει την ομορφιά με την ικμάδα. Και η ικμάδα είναι συντελεστής δημιουργίας. "Νους υγιής εν σώματι υγιεί". Αυτά είναι κοινώς αποδεκτά.

Η ομορφιά από την άλλη μεριά κομίζει ένα άλλο βάθος. Μια προοπτική που ισχύει ως προορισμός. Με όρους όμως. Λειτουργεί ως κατηγορία του ιερού και δείχνει προς το αρχέγονο κάλλος. Όμως ο κίνδυνος ελλοχεύει. Όλα αυτά, λάμψη, ομορφιά, ικμάδα είναι σήματα που δείχνουν βαθύτερα. Εκείθεν των φαινομένων. Κι' αν μείνει κανείς σ' αυτά χάνει την ουσία. Παγιδεύεται.

Παγιδεύεται από την γοητεία της στιγμής. Από το χάδι του εφήμερου. Με τα κριτήρια της αιωνιότητας ο αθλητής είναι μια έξαρση μέσα στο χρόνο χωρίς διάρκεια. Μια επισημάνση έντασης χωρίς υπαρκτικό αποτέλεσμα. Βέβαια ως άμιλλα, ως πρόθεση είναι κάτι

υψηλό αυτή η προσπάθεια.

Ωστόσο δεν μετατίθεται ο αθλητής εκείθεν των ορίων του σταδίου. Δεν λύνει συσσωρευμένες εντάσεις από την πύκνωση της αγωνίας, γιατί απλούστατα δεν ζει στη διακεκαυμένη ζώνη. Και ο άνθρωπος γίνεται άνθρωπος στο μέτρο που ζει εμπύρετα και αγωνιά. Που περιμνά. Και γίνεται ο ποιμήν του εαυτού του. Ο αθλητής όπως τον ξέρουμε, ιδιαίτερα σήμερα που η αξία του διατιμάται στην αγορά, ενώ παλαιότερα υμνείτο υπό του Πινδάρου, ο αθλητής λοιπόν εξαντλεί την φυσική του δαψίλεια σε προσωρινές νίκες. Δεν παλεύει με τα έσχατα προβλήματα. Κι' όταν εκμετηρήσει του βίου τί μένει ως μαργαρίτης, ως βίος, ως υπαρκτική σοδεία από την έγχρονη περιπέτεια που λέγεται η ζωή; Φθάνει στην πύκνωση του χρόνου ή μεταβάλλεται σε άθυρμα των στιγμών, σπαράσσοντας τέλος για την απώλεια της ουσίας του; Αν ξέρι βέβαια τί έχασε.

Γ. Ο ΑΓΙΟΣ ΩΣ ΑΘΛΗΤΗΣ

Αλλά ας περάσουμε σ' έναν άλλο αθλητή. Ο Άγιος δεν είναι ο αφελής της Ιστορίας. Αυτός που έχασε το παιχνίδι. Τη ζωή. Ιεραρχεί τα πράγματα κατά την τάξη που τους πρέπει σε μείζονα και ελάττονα. Βλέπει - συνήθως ο άνθρωπος βλέπει αργά, και άλλοι δεν βλέπουν ποτέ - Βλέπει λοιπόν ότι η ζωή του δόθηκε ως υψηλός προορισμός, ως δυνατότης όντως ζωής ή θανάτου. Κι' αυτή η δυνατότης είναι μοναδική στην αιωνιότητα. Κι' όχι μόνο αυτό. Βλέπει πως η χρονικότης βαρύνει ως άθληση επί της αιωνιότητας και όχι η αιωνιότητα επί της χρονικότητας. Γι' αυτό επιειγεται να κερδίσει τον εαυτό του. Η ροϊκότητα που κατακαίει και πασχίζει να ακινητοποιήσει το χρόνο. Να γεμίσει το χρόνο αιωνιότητα. Να επικαιροποιηθεί. Να γίνει. Γι' αυτό ασκείται στην παιδεία του μυστηρίου. Και εκλεπτύνεται. Ιεροποιείται. Μεταβάλλεται σε λειτουργικό ον. Και από μέσα του αναδύεται θεία οσμή ως χάρις. Το πρόσωπό του αποκτά μια ανείπωτη ιλαρότητα και πλήσσει τα σύμπαντα η παρουσία του με εμβολές αθανασίας. Και τα πάντα συναγάλλονται πλησιφάη.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΑΙ ΑΘΛΗΣΗ

Η εκκλησία αυτόν τον αγώνα υποδεικνύει. Αυτή την άθληση. "Αποθώμεθα ουν τα έργα του σκότους..."¹⁰, λέγει ο Θ. Παύλος, που κάτι ήξερε από αγώνες. Κάντε λόγο για σκοτάδι και φως. Δηλ. για διαφορετικά οντολογικά επίπεδα. Από κει και πέρα διαλέγει κανείς. Και κρίνεται. Και ο άνθρωπος "γίνεται ο εαυτός του, λέγει ο Γιάσπερς, όταν αποφασίσει τί θα κάνει και πού θέλει να πάει"¹¹. Η δυναμική της εκκλησίας είναι εσχατολογική. Και διασώζει ολόκληρο τον άνθρωπο. Και την ψυχή του και το σώμα του. Και τούτο γιατί τον βλέπει ενιαίο, αδιαίρετο. Το σώμα δεν είναι μνήμα, όπως ήθελαν οι Ορφικοί, αλλά σήμα. Σήμα οντολογικό. Είναι "Ναός του εν ημίν Αγίου Πνεύματος"¹².

Είναι τα άμφια του Λόγου για να σώσει το πρόβλημα. Γι' αυτό σε μια προοπτική βάθους η εσχάτη έκβαση του σώματος είναι η δόξα, η θέωση. Προεικόνιση αυτού είναι τα άφθαρτα λείψανα των Αγίων. Αλλά αυτό το επίτευγμα δεν είναι περίπατος. Προϋποθέτει ένα τάνυσμα της ύπαρξης. Κι' αυτό το ξέρι η Εκκλησία. Γι' αυτό με το βάπτισμα καλεί τον άνθρωπο σε μια μίμηση της ζωής του Χριστού. Μίμηση στο θάνατο και την Ανάσταση. Τον αλοφίει με λάδι για να γλυστράει από τις δαγκάνες (λαβίδες) του εχθρού.

"Άγιοι μάρτυρες, οι καλώς αθλήσαντες και στεφανωθέντες κτλ."¹³, ψάλλεται στο μυστήριο του γάμου. Βλέπει δηλ. η Εκκλησία το γάμο ως άθληση.

Ὡς στάδιο ἀρετῶν, ὡς δυνατότητα ὄντως ζωῆς στα ὅρια τῆς ἀγάπης. Γι' αὐτὸ καλεῖται ὁ ἄνθρωπος σ' ἓνα ἀγῶνα περὶ τοῦ εσχάτου.

Αγῶνα γιὰ τὴν κάθε στιγμή, ἔτσι ὥστε νὰ τὸν βρεῖ ὀρθὸν ἡ ὥρα τοῦ θανάτου. Γιατὶ ξέρει ὅτι ζωὴ καὶ θάνατος εἶναι διαλεκτικὸ παιχνίδι. Συμπλέκονται. Αγῶνα γιατί πεθαίνει κανεὶς τὴν κάθε ὥρα. Καὶ πεθαίνει ὅσο ζεῖ. Ἡ υπέρβαση τῶρα αὐτῆς τῆς διαλεκτικῆς ἐμπλοκῆς συνιστᾷ τὸν θρίαμβο τοῦ προσώπου. Καὶ ἡ κορύφωση αὐτῆς τῆς πάλης συνιστᾷ τὴν δόξα τοῦ ἀνθρώπου. "Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίσιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπέκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος..."¹⁴ λέγει ὁ Θείος Παῦλος.

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἐπιβράβευση τοῦ ἀγῶνα. Κι' αὐτὴ διεκδικεῖται ἀπὸ τὸν ἀθλητὴ ὡς δικαίωση, ὡς "ἀπαλλαγὴ τῶν ἄλλων τῶν τῆδε, ὡς βίος ἀνήδονος τῶν τῆδε, καὶ, φυγὴ μόνου πρὸς μόνον"¹⁵.

1. Μ. ΧΑΪΝΤΕΓΓΕΡ, Εἶναι καὶ Χρόνος, σελ. 28, Μετ. Ι. Τζαβάρ, ἐκδόση "Δωδώνη", Ἀθήνα.
2. Γρηγ. τοῦ Θεολόγου, Ρ.Γ. 37, 1327
3. Ἀριστοτέλους, Μετ. 1072 b3
4. Ἀριστοτέλους, Μετ. 1075 Α', 11 ἐξῆς
5. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ, ΠΕΡΙ Θ. ΟΝΟΜΑΤΩΝ Ρ.Γ. 3, 708 Β
6. ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ, ΠΕΡΙ Θ. ΟΝΟΜΑΤΩΝ Ρ.Γ. 4, 13
7. Γρηγ. Νύσσης, Περὶ ψυχῆς καὶ Ἀναστάσεως, Ρ.Ε. 46, 93 Β.
8. Διον. Ἀεροπ., Περὶ Θ. Ονομάτων, σελ. 126, Πατερικὰ Ἐκδόσεις "ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΠΑΛΑΜΑΣ"
9. Γρηγ. Νύσσης, Ρ.Γ. 46, 97 Α.
10. Ἀπ. Παύλου, πρὸς Ρωμ. 13, 12.
11. Κάρλ Γιάσπερς, Εἰς. στὴ Φιλ. σελ. 35, Μετ. Χρήστου Μαλεβίτη, Ἐκδόσεις "ΔΩΔΩΝΗ", ΑΘΗΝΑ.
12. Κ. Διαθήκη, Κορ. 6, 19
13. Μικρὸν Εὐχολόγιον, Ακολουθία Γάμου.
14. Ἀπ. Παύλου, Β. Τιμ. 4, 7
15. PLOTINUS VII, Translated by, A.H. ARMSTRONG, σελ. 344.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. ΔΙΟΝ. ΑΡΕΟΠΑΓΙΤΟΥ, Ρ.Γ. Migne, Περὶ Θ. Ονομάτων, Ρ.Γ. 3, 708 Β.
2. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ, Μετὰ τα φυσικά 1075 Α' ἐξῆς.
3. ΚΑΡΛ ΓΙΑΣΠΕΡΣ, Εἰσαγωγὴ στὴν Φιλοσοφία, Μετ. Χρ. Μαλεβίτη, Ἐκδ. "ΔΩΔΩΝΗ", Ἀθήνα.
4. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ, Ρ.Γ. Migne, Ρ.Γ. 37, 1327.
5. ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ, Ρ.Γ. Migne, Περὶ ψυχῆς καὶ Ἀναστάσεως, Ρ.Γ. 46, 93 Β.
6. ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ, Στρωματεῖς, Β.Β.
7. ΠΛΩΤΙΝΟΥ, Ἐννεάδες VI 9, 50.
8. Μ. ΧΑΪΝΤΕΓΓΕΡ, Εἶναι καὶ Χρόνος, Μετ. Ι. Τζαβάρ, ἐκδόση "ΔΩΔΩΝΗ", Ἀθήνα.
9. Καινὴ Διαθήκη.
10. ΜΙΚΡΟΝ ΕΥΧΟΛΟΓΙΟΝ

Η ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΙΣ KINGSTON

Μέσα σὲ ατμόσφαιρα αγνῆς καὶ ιερῆς θρησκευτικότητας διανθισμένης με τὴν ἔκφραση ἐθνικῶν αἰσθημάτων καὶ προσδοκιῶν, εορτάσθη, στὴν Κοινότητα τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἡ μνήμη τοῦ Πολιούχου καὶ Προστάτη αὐτῆς Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, τὴν Κυριακὴ 26ῃ Ἀπριλίου 1998.

Τὴν Θεία λειτουργία ἐτέλεσε ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων κ. Γρηγόριος συμπαραστατούμενος ὑπὸ τὸν κλήρον καὶ κατὰ τὴ διάρκεια αὐτῆς ἐχειροτόνησε εἰς διάκονον τὸν Θωμάν Ἀρτέμη (κατὰ κόσμον Παρασκευά) ἀπὸ το χωρίον Κελλιά, Ἀρνακός, ὁποῖος ἦλθε καὶ ἦτο κάτοικος Λονδίνου γιὰ πολλὰ τῶρα χρόνια.

Τὸν εορτασμό ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας τους ὁ Ὑπατος Ἀρμοστής τῆς Κύπρου κ. Μιχάλης Ἀτταλίδης με τὴν σύζυγό του κα. Ἀλεξάνδρα, ὁ Γενικός Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Ευάγγελος Καρόκης, ἡ Ευρωβουλευτὴς δνις Anita Pollack, οἱ Πρόεδροι τοῦ Συνδέσμου Ἑλληνορθόδοξων Κοινοτήτων κ. Διμαντῆς Πατέρας, τὸν Καθεδρικοῦ Ναοῦ Ἀγίων Πάντων κ. Ἰάσων Λουκιανός, Ἰωάννου Βαπτιστοῦ κ. Χαράλαμπος Κυριακίδης με τῆς συζύγους τους καὶ ὁ Γραμματέας τοῦ Συνδέσμου Ἑλληνορθόδοξων Κοινοτήτων κ. Μάριος Μηναιδῆς.

Γιὰ τὴ λαμπρότητα τοῦ εορτασμοῦ καὶ τὴν πανηγυρικὴ ατμόσφαιρα συνέβαλε καὶ ἡ συμμετοχὴ τῶν μελῶν τοῦ Συνδέσμου Λιμνίων Ἀμμοχώστου. Ὁ Πρόεδρος τοῦ Σωματείου κ. Ἰωάννης Κούβαρος ἀπηύθυνε χαιρετισμὸ καὶ ἀνεφέρθη στὴν συνεχιζόμενη κατοχὴ τῶν Λιμνίων ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς τοῦ 1974 καὶ τὴν βεβήλωση καὶ καταστροφὴ που υπέστη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, διαδηλώνοντας ἐκ μέρους τῶν συγχωριανῶν τὴν ἀδιάκοπη καὶ ἐντονὴ αγωνιστικότητα γιὰ Ἀπελευθέρωση καὶ Ἐπιστροφή.

Ὁ Πρόεδρος τῆς Κοινότητος κ. Σάββας Καραγιάννης σὲ προσφώνησή του ἀνεφέρθη στο γεγονός ὅτι κατὰ τὸν μῆνα Ἀπρίλιο, ὅτε εορτάζεται ἡ Μνήμη τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος κατὰ πρῶτον ἐχειροτονήθη εἰς πρεσβύτερον τὸν Ἀπρίλιον τοῦ 1959 καὶ τὸν μῆνα Ἀπρίλιον τοῦ 1988 ἀνεδείχθη εἰς Ἀρχιεπίσκοπον Θυατείρων, ευχηθεὶς εἰς Αὐτόν "Ἐτὴ Πολλά". Ευχαρίστησε ἐπίσης τοὺς διπλωματικούς Ἐκπροσώπους τῆς Ἑλλάδος καὶ Κύπρου γιὰ τὴ τιμητικὴ τους παρουσία ὅπως καὶ τὴν δ. Anita Pollack γιὰ τὴν ἀμέριστη συμπαραστάσή της, ἀπὸ τῆς θέσεώς της στὸ Ευρωπαϊκὸ Κοινοβούλιο, τῶν δικαίων τῆς Κύπρου καὶ τῆς Ἑλλάδος.

Οἱ καλεσμένοι ξένοι ἐφιλοξενήθησαν σὲ γεύμα στὸ Χωλ τῆς Ἐκκλησίας, ευγενὴς προσφορά τῆς οἰκογένειας Μενοίκου καὶ με πλουσίαν καὶ εὐχαρὴ περιποίησιν ἀπὸ το ζεῦγος Ἀησιλάου καὶ Ἐλένης Μενοίκου. Κατὰ τὸ γεύμα ἐγίναν προσφωνήσεις καὶ ἀκολούθησε ἡ κλήρωσις τοῦ Λαχείου.

Ἡ Ἐκκλησία ἦτο κατάμεστος ἀπὸ εὐσεβεῖς προσκυνητῆς, οἱ ὁποῖοι καὶ συμμετέσχον ἀργότερα στὸ πανηγύρι που ὁργανώθηκε στὸ Χωλ καὶ τοὺς γύρω χώρους που εσημείωσε μεγάλη ἐπιτυχία.

Τὰ ἐσοδα ἀπὸ τὴν πανηγυρικὴ ἐκδήλωση ὅπως καὶ τοῦ λαχείου θα διατεθοῦν ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸ Ταμεῖο γιὰ τὴν προγραμματιζόμενη επέκτασιν τοῦ Ναοῦ καὶ τοῦ Σχολείου.

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Θυατείρων καὶ Μ. Βρετανίας κ. Γρηγόριος, ὁ Θεοφίλ. Ἐπίσκοπος Τροπαίου κ. Ἀθανάσιος, ὁ Ἀρχιμ. Νικηφόρος Κνικώτης, ὁ Οἰκον. Γεώργιος Ζαφειράτος καὶ Μέλη τῆς Κοινότητος Ἁγίων Πάντων Λονδίνου, μετὰ τὴν Ἀκολουθία τῆς Ἀγάπης, Πάσχα 1998.

Η ΕΟΡΤΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

Του Ανδρέα Χατζηγεωργίου

Σήμερα γιορτάζουμε την εορτή των γραμμάτων, της παιδείας. Ποιάς όμως παιδείας; Διότι παιδεία έχουν και οι Άγγλοι, οι Γάλλοι, οι Αμερικανοί, οι Ρώσοι και οι λοιποί. Γιορτάζουμε την Ελληνοχριστιανική παιδεία αυτήν που μας άφησαν οι μεγάλοι διδάσκαλοι και πατέρες της εκκλησίας μας, οι πνευματικοί μας πατέρες, στους οποίους οφείλουμε πάρα πολλά. Όπως είπε και ο Μέγας Αλέξανδρος, “Είς τους γονείς μου οφείλω το “ζην”, εις τους διδασκάλους μου, δηλ. εις τους πνευματικούς μου πατέρας, οφείλω το “εϋ ζην”.

Τέτοιοι μεγάλοι διδάσκαλοι ήταν και οι τρεις Άγιοι Ιεράρχες τους οποίους σήμερα γιορτάζουμε και των οποίων το εγκώμιο έψαλε η εκκλησία μας χθες. Τους τιμούμε και τους ευγνωμονούμε για ό,τι έκαναν στην παιδεία και την Ορθοδοξία. Ο Μέγας Βασίλειος, ο Γρηγόριος ο Θεολόγος και ο Ιωάννης ο Χρυσόστομος ήταν στυλό της Ορθοδοξίας· ήταν τρεις μελίσματα ποταμοί της Σοφίας, τρεις ουράνιες σάλπιγγες του Θεού Λόγου. Ήταν προσωπικότητες. “Σήμερα”, είπε ένας άριστος Έλληνας παιδαγωγός, “δεν έχουμε προσωπικότητες στην Ελλάδα· έχουμε πρόσωπα ή μάλλον προσώπεια (μάσκες)”. Δηλαδή, οι άνθρωποι δεν έχουν αρχές, φρονήματα υψηλά και μεγάλα· δεν έχουν αποστολή για να επιτελέσουν. Μέσα στους θρησκούς ανθρώπους, κάνουν το θρήσκο· μέσα στους άθεους, κάνουν τον άθεο· μέσα στους αριστερούς, κάνουν τον αριστερό· μέσα στους δεξιούς, κάνουν το δεξιό, και ούτω καθεξής. Κάνουν, δηλαδή, ό,τι κάνει και ο Χαμαιλέοντας (χαμολιός). Αυτός αλλάζει το χρώμα του δέρματός του ανάλογα με το περιβάλλον. Πράσινο είναι το περιβάλλον; Πράσινος γίνεται. Γκριζό ή καφέ ή κίτρινο είναι το περιβάλλον; Θα πάρει κι αυτός το αντίστοιχο χρώμα - μόνο άσπρος δε γίνεται. Ανεμοδείκτες γίνονται οι άνθρωποι για να εξαπατούν τον κόσμο. Κι όπως οι ανεμοδείκτες αλλάζουν κατεύθυνση ανάλογα με την κατεύθυνση του ανέμου, έτσι και οι άνθρωποι αλλάζουν ιδέες και αρχές για λόγους συμφεροντολογικούς και απαιτητούς.

Τί είναι επιτέλους “προσωπικότητες”; Μέσα σ’ αυτόν τον κόσμο της απάτης υπάρχουν άνθρωποι με σταθερές αρχές και υγιή φρονήματα· αυτοί βαδίζουν ανένδοτα στην εκπλήρωση της αποστολής τους και είναι έτοιμοι να υποστούν κάθε περιπέτεια και κάθε κίνδυνο· είναι έτοιμοι να θυσιάσουν κι αυτήν ακόμη τη ζωή τους χάριν των ιδεών τους. Αυτά τα πρόσωπα, που είναι λίγα στον κόσμο και αποτελούν φωτεινά ορόσημα και φάρους τηλαυγείς που κατευθύνουν την ανθρωπότητα, ονομάζονται “προσωπικότητες”. Αυτά τα πρόσωπα είναι μια ευλογία πάνω στη γη. Η προσωπικότητα έχει σύνθημα “Όλα για την πατρίδα, όλα για τη θρησκεία”. Ο άλλος θυσιάζει τις ιδέες χάριν των ελεεινών του παθών και συμφερόντων.

Προσωπικότητες, λοιπόν, υπήρξαν κατεχοχίν οι τρεις Ιεράρχες. Υπήρξαν όμως και διάνοιες, μεγαλοφυείς. Τί θα πει “μεγαλοφυΐα”; Ένας που έχει εξαιρετικό πνεύμα. Και οι μεγαλοφυείς άνθρωποι είναι σπάνιοι: ίσως ένα στις 500.000 άτομα να’ναι μεγαλοφυής, να έχει ένα εξαιρετικό τάλαντο. Πρέπει να είναι και επιμελής. Πρέπει να εργαστεί αυτό το τάλαντο: να μην το θάψει στο λάκκο της οκνηρίας και της αμέλειας. Να μην κάνει όπως έκανε ο πονηρός δούλος της Ευαγγελικής παραβολής, που έθαψε το τάλαντο που του έδωσε το αφεντικό του, δηλ. ο Πανάγαθος Θεός. Οι Τρεις Ιεράρχες ήταν επιμελίστατοι· διέπρεψαν στα μαθήματά τους. Οι Άγιοι Βασίλειος και Γρηγόριος, που ήταν συμφοιτητές, όταν φοιτούσαν στη διεφθαρμένη και ειδωλολατρική Αθήνα, ήξεραν μόνο δύο δρόμους: το δρόμο προς το πανεπιστήμιο και το δρόμο

που οδηγούσε στην εκκλησία. Ήταν φοιτητές άριστοι. Ο Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος, φυσικά, δεν υστερούσε. Όταν ερώτησαν τον ειδωλολάτρη διδάσκαλό του Λιβάνιο ποιο θ’ άφηνε διάδοχό του στη Ρητορική Σχολή, απάντησε αναστενάζοντας: “Τον Ιωάννη, αν δε μας τον έπαιρναν οι Χριστιανοί!”.

Ανεδείχθησαν επιστήμονες και σοφοί οι τρεις Ιεράρχες. Μελέτησαν μαθηματικά, φυσική, αστρονομία, Όμηρο, Θουκυδίδη, και άλλους κλασικούς συγγραφείς. Περισσότερο όμως απ’ όλα τα βιβλία αγάπησαν ένα βιβλίο: την Αγία Γραφή, που διάβαζαν τρία χρόνια στην έρημο - το βιβλίο που εμείς είναι το λιγότερο που διαβάζουμε. Το μυαλό τους το κατείχαν οι μεγάλες ιδέες του Ευαγγελίου, που τους ήταν ο καθημερινός οδηγός. Ένας φιλόσοφος, την τελευταία στιγμή που πέθαινε, έλεγε:

-Δώστε μου, δώστε μου ... -“Τί θέλει αυτός;” φώναζαν μερικοί. -“Φάρμακο;” Όχι. -“Φαγητό;” Όχι.

-“Νερό;” Όχι. -Τί θέλει επιτέλους;

-Δώστε μου, δώστε μου, την ώρα αυτή που φεύγω, δώστε μου μεγάλες ιδέες!

Και έχει, πράγματι, ο άνθρωπος ανάγκη από μεγάλες ιδέες. Δεν μπορεί ο άνθρωπος να ζήσει χωρίς ιδέες. Οι ιδέες όμως για τις οποίες αξίζει να ζούμε και να πεθαίνουμε είναι οι ιδέες του Ευαγγελίου. Αν πάρουμε μολύβι και χαρτί και καταγράψουμε τις σκέψεις και τις ιδέες που μας απασχολούν, θα δούμε ότι το μυαλό μας έχει καταντήσει σκουπιδοτόπος των σκουπιδιών που μας βάζει στο μυαλό ο διάβολος μέσω της τηλεόρασης, του ραβίου και των ακατάλληλων αναγνωσμάτων και θεαμάτων. Ας αφήσουμε λοιπόν τα προσχήματα και τις δικαιολογίες ότι δεν έχουμε καιρό να διαβάσουμε το Ευαγγέλιο, ενώ έχουμε καιρό για τόσα άλλα περιττά πράγματα. Αν ο πρώην Πρόεδρος των Ηνωμένων Πολιτειών Jimmy Carter είχε καιρό όχι μόνο να διαβάζει το Ευαγγέλιο και να πηγαίνει κάθε Κυριακή στην εκκλησία αλλά και να κηρύττει το λόγο του Χριστού, δε βλέπω το λόγο γιατί εμείς δεν έχουμε αρκετό χρόνο.

Οι Άγιοι Πατέρες δεν είχαν μόνο μεγάλη διάνοια· είχαν και μεγάλη καρδιά την οποία φρόντισαν και καλλιέργησαν. Φύτεψαν στην καρδιά τους τη Χριστιανική αγάπη. Αισθάνονταν έρωτα με το Θεό. Ο Άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος, όταν έλεγε το όνομα της Αγίας Τριάδος, έκλαιγε και αναστέναζε· είχε έρωτα θεϊκό. Παράλληλα όμως με την αγάπη προς το Θεό είχαν και μίαν άλλη αγάπη, αγάπη στον άνθρωπο. Έτσι, όταν αυτοί οι Άγιοι Πατέρες φόρεσαν το ράσο του κληρικού, έβαλαν στην πράξη τη σωστή σημασία του κληρικού. Όπως εξήγησαν οι ίδιοι, υπάρχουν δύο κατηγορίες κληρικών: (α) αυτοί που ζουν από τη θρησκεία, οι Χριστέμποροι. Αυτούς που ο Χριστός θα έδωχνε από την εκκλησία με το μαστίγιο, όπως έκαμε στους αγοραπωλητές που μετέτρεψαν το Ναό του Σολομώντος σε “οίκον εμπορίου”. Και (β) αυτοί που ζουν για τη εκκλησία· αυτοί που θυσιάζουν τα πάντα για τη θρησκεία. Οι ιερείς που ανήκουν στη δεύτερη κατηγορία είναι οι πραγματικοί κληρικοί και σ’ αυτούς πρέπει να δείχνουμε απόλυτο σεβασμό. “Κληρικός” σημαίνει αυτός που δεν έχει τίποτε. Από τη στιγμή που φόρεσε το ράσο, ο κληρικός δεν πρέπει να έχει ούτε δραχμή στην τσέπη του. Η μόνη περιουσία του είναι ο Εσταυρωμένος Χριστός.

Οι τρεις αυτοί άγιοι ήταν πλουσιόπαιδα. Μοίρασαν όμως την περιουσία τους στους φτωχούς. Ο Μέγας Βασίλειος ίδρυσε στην Καισάρεια την περίφημη “Βασιλειάδα”. Και όπως η Κολυμβήθρα του Σιλωάμ είχε πέντε στοές προς εξυπηρέτηση των παντοσφύων

ασθενών, έτσι και το ίδρυμα εκείνο είχε στοές πολλές. Αλλού ήταν ιατρείο, αλλού ήταν πτωχοκομείο, ορφανοτροφείο, σχολείο, ξενώνας, και αλλού ήταν λεπροκομείο, που το επισκεπτόταν τακτικά ο Μέγας Βασιλείος - τη νύχτα κατέβαινε εκεί και έπλενε τα πόδια των λεπρών.

Ο Άγιος Χρυσόστομος στην Αντίχεια έκαμε συσσίτιο στο οποίο τρέφονταν 3000 χήρες εγκαταλελειμμένες και φτωχές, που τις εκμεταλλεύονταν οι πλούσιοι και οι μεγάλοι της τότε εποχής. Ο δε Γρηγόριος ο Θεολόγος, όταν γύρω του επικρατούσε μεγάλη δυστυχία, εκφώνησε τον περίφημο λόγο του "Περί Φιλοπτωχείας" με τον οποίο διήγειρε τα αισθήματα των ευσεβών προς ανακούφιση των φτωχών.

Καλό είναι να έχει ένας φωτεινή διάνοια και ευγενή καρδιά. Υπάρχει όμως και κάτι άλλο που διακρίνει τον άνθρωπο και τον χαρακτήρα. Είναι η θέληση. Και οι άγιοι αυτοί είχαν μεγάλη θέληση είχαν αδαμάντινο χαρακτήρα. Είχαν τη δύναμη να πουν το όχι στους ισχυρούς της εποχής τους. Έτσι, όταν ο Μόδεστος, ο έπαρχος (ο αντιπρόσωπος του Αρειανού αυτοκράτορα Ουάλεντος στην Καισάρεια), κτύπησε την πόρτα του Αγίου Βασιλείου τη νύχτα και ζήτησε να υπογράψει ένα χαρτί, ο Μέγας Βασιλείος τον ερώτησε:

-Τί είναι αυτό το χαρτί; -"Αυτό το χαρτί", απάντησε ο Μόδεστος, "λέει ότι ο Άρειος έχει δίκαιο".

-"Δεν το υπογράφω", του απάντα ο Άγιος Βασιλείος. "Δεν μπορώ να αρνηθώ τον Τριαδικό μου Θεό".

-Οι άλλοι επίσκοποι το υπέγραψαν", του λέει ο Μόδεστος.

-Αυτοί δεν είναι πραγματικοί επίσκοποι", ήταν η απάντηση του Αγίου.

-Και δεν φοβάσαι την οργή του αυτοκράτορα;

-Τί να φοβηθώ; -Δήμευση περιουσίας.

-Περιουσία δεν έχω. Η περιουσία μου είναι αυτό το τρύπιο ράσο που φοράω και τα λίγα μου βιβλία.

-Εξορία. -Του Κυρίου η γη και το πλήρωμα αυτής.

-Θάνατο. -Έλα, θάνατε, το γρηγορότερο για να με ενώσεις με το Χριστό!

Ο Μόδεστος έφυγε κατάπληκτος· επέστρεψε στον Ουάλεντα εξμυνώντας το θηκό μεγαλείο του Αγίου.

Ο Άγιος Γρηγόριος στη μόνη ορθόδοξη εκκλησία που υπήρχε στην Κωνσταντινούπολη - οι άλλες ήταν όλες των Αρειανών(1) - εκφώνησε τον ζήτησε περίφημους λόγους του "περί της Αγίας Τριάδος". Τόσο σπουδαίοι ήταν οι λόγοι του, που γι' αυτούς πήρε το επώνυμο "Θεολόγος". Αυτοί οι λόγοι, φυσικά, εξαργύωναν τον αιρετικούς Αρειανούς, οι οποίοι τον λιθοβολούσαν κατά την επιστροφή του στο σπίτι του.

Ο Άγιος Χρυσόστομος χρησιμοποίησε την ευγλωττία του ως καυτήριον εναντίον των πλουσίων για την ασπλαχνία τους, και εναντίον των κληρικών που συζούσαν με γυναίκες (τις περιβόητες "συνεισάκτους") ή παρεκτρέπονταν από το σωστό δρόμο και έμεναν αμετανόητοι. Έλεγξε ακόμη και αυτή την αυτοκράτειρα Ευδοξία, η οποία, εκμεταλλευόμενη τον αδύνατο χαρακτήρα του ανδρός της Αρκαδίου, έστησε χρυσό άγαλμα του εαυτού της απέξω από την εκκλησία. Μπροστά δε σ' αυτό το άγαλμα θυμιάζαν, χόρευαν και γιόρταζαν οι οπαδοί της, λατρεύοντας την σαν θεά, την ώρα ακριβώς που ετελείτο η θεία λειτουργία στην εκκλησία. Δεν τα ανέχθηκε αυτά ο ιερός Χρυσόστομος και εκφώνησε λόγο κατά της αυτοκρατορίας. Το αποτέλεσμα: μια νύχτα ένα στρατιωτικό απόσπασμα τον συνέλαβε και τον οδήγησε στην εξορία, εκατοντάδες χιλιόμετρα μακριά, μέσα στα άγρια βουνά της Αρμενίας, όπου σφράγισε τα χείλη του με τον θάνατο λόγο: "Δόξα τω Θεώ πάντων ένεκεν".

Κάνοντας τώρα μια σύγκριση της δικής μας παιδείας μ' αυτήν που εγκολπώθηκαν οι τρεις Ιεράρχες, η δική μας, θα δούμε, είναι ως επί το πλείστον νοσηριακή, δηλ. έχει ως βάση την απόκτηση γνώσεων. Η πραγματική όμως μόρφωση δεν είναι να φορτώσουμε το μυαλό με

γνώσεις· πρέπει η μόρφωση να συνοδεύεται και από την καθαρή καρδιά, από την εν Χριστώ ζωή. Ο κόσμος δεν κινδυνεύει να χαθεί από τους ολιγογράμματος βοσκούς και αγρότες, αλλά από τα άθεα γράμματα. Αυτοί που κατασκεύασαν και χρησιμοποίησαν τα πυρηνικά όπλα δεν ήταν αγράμματοι, αλλά μεγάλοι επιστήμονες. Και ενώ παραμελείται το μάθημα των Θρησκευτικών ή δε δίνεται σ' αυτό η πρόποια σημασία, προσπαθούν με κάθε μέσο να επεκτείνουν τα σεξουαλικά μαθήματα ακόμη και στα μικρότερα παιδιά. Μια χώρα όμως που δεν την κυβερνά ο Θεός, να είστε σίγουροι πως θα την κυβερνήσουν τύραννοι, θα την κυβερνήσει ο διάβολος.

Όταν μετά την εξέγερση του 1821 ένα μεγάλο μέρος της Ελλάδας ελευθερώθηκε και η Αθήνα είχε πληθυσμό μόνο 5.000 άτομα η πρωτεύουσα της Ελλάδας ήταν τότε το Ναύπλιο - μια αντιπροσωπεία Ελλήνων επισκέφθηκε το διδάσκαλο του Γένους Αδομάντιο Κοραή, που ήταν τότε γέρος ογδόντα πέντε περίπου ετών, και του είπε:

-Διδάσκαλε, θα φτιάξουμε σχολεία.

-"Δόξα σοι ο Θεός", απάντησε ο Κοραής.

-Διδάσκαλε, θα φτιάξουμε Γυμνάσια.

-"Δόξα σοι ο Θεός", επανέλαβε ο Κοραής.

-Διδάσκαλε, θα φτιάξουμε και Πανεπιστήμια.

-"Δόξα σοι ο Θεός", είπε και πάλι ο Κοραής.

Αφού είπε ό,τι είχε να πει η αντιπροσωπεία των Ελλήνων, ο Κοραής σήκωσε σιγά-σιγά από το κάθισμά του, πήρε το Ευαγγέλιο και, βάζοντάς το στο στήθος του, τους είπε: "Αν θέλετε να προοδεύσετε, αν θέλετε Ελλάδα ευτυχισμένη, αν θέλετε μεγάλη και ένδοξη Ελλάδα, καλλιεργήστε το στήθος των παιδιών, καλλιεργήστε την καρδιά τους. Ένα δράμι αρετής αξίζει παραπάνω από δέκα τόνους ανθρωπίνης γνώσεως!" Η γνώση είναι το μυαλό, η δε αγάπη είναι η καρδιά.

Σήμερα τιμούμε αυτές τις τρεις προσωπικότητες με το φωτεινό του και την ευγενή καρδιά. Θά'ταν όμως μεγάλη παράλειψη να μη μνημονεύσουμε και τις άγιες μητέρες τους, γιατί πίσω από ένα μεγάλο άνδρα ή μια μεγάλη γυναίκα κρύβεται η μάνα που τους γαλούχησε και τους έδωσε την πρόποια ανατροφή. Ας ενθυμηθούμε, λοιπόν, τη μητέρα του Αγίου Βασιλείου Εμμέλεια με τα εννιά της παιδιά, τη μητέρα του Αγίου Γρηγορίου Νόννα και τη μητέρα του Αγίου Χρυσόστομου Ανθούσα που χήρεψε στα δεκαοχτώ της χρόνια.

Η πατρίδα μας έχει ανάγκη ιερών ανδρών που να έχουν θεολογική μόρφωση για να μπορούν να καταπολεμούν τις πολυάριθμες αιρέσεις, και να προστατεύουν τα πρόβατα του Χριστού από τις ξένες θρησκείες, που προσπαθούν με κάθε τρόπο να τα αρπάξουν και να τα κάμουν δικά τους, όπως κάποτε ένας ολιγογράμματος παπάς τηλεφώνησε κλαίοντας στον Επίσκοπο της περιοχής του. "Σας παρακαλώ, Δέσποτα, στείλτε μας ένα θεολόγο, γιατί δεν μπορούμε ν' αντικρούσουμε τα επιχειρήματα των χιλιαστών!" Επομένως, θα είναι το μεγαλύτερο και καλύτερο μνημόσυνο για τις μανάδες, αν ένα τους παιδί αφιερωθεί στο Θεό.

Τελειώνοντας, εύχομαι ο Πολυεύσπλαχνος Κύριος, διά των πρεσβειών τόσο των Αγίων Βασιλείου, Γρηγορίου και Χρυσόστομου, όσο και των αγίων μητέρων αυτών Εμμέλειας, Νόννας και Ανθούσας, όπως αναδείξει και φωτίσει μεγάλους άνδρες αντάξιους των Τριών Ιεραρχών για το καλό της πατρίδας μας και προς δόξα του Αγίου Ονόματός του.

(1) Σημείωση: Οι Αρειανοί ήταν οπαδοί του Αρείου, που ήταν πολύ μορφωμένος και έγινε πρεσβύτερος (ιερέας) στην Αλεξάνδρεια. Από το 318 μ.Χ. άρχισε να διδάσκει ότι ο Χριστός είναι δημιουργημα (κτίσμα) του Πατρός και συνεπώς δεν είναι ομοούσιος και συνανάρχος με τον Πατέρα. Δηλ. ο Άρειος δεν πίστευε στην τριαδικότητα του Θεού και στη θεότητα του Χριστού. Αυτή η αίρεση καταδικάστηκε από την Α' Οικουμενική Σύνοδο που συνήλθε στη Νίκαια της Βιθυνίας το 325 μ.Χ.

Ο ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΜΕΤΑΞΑΣ

ΚΑΙ ΤΟ ΠΡΩΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΗ

του Χάρη Μεττή

ΤΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ ΤΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΜΕΤΑΞΑ ΣΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ

Ο Gunnar Hering, στην εξαιρετή μονογραφία του για τον Κύριλλο Λούκαρι "ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ 1620-1638", γράφει σχετικά με την ίδρυση του πρώτου Ελληνικού τυπογραφείου στην πρωτεύουσα του Οθωμανικού Κράτους Κωνσταντινούπολη: "Στην Ιταλία και την Πολωνία ο Λούκαρις είχε γνωρίσει τυπογραφεία που λειτουργούσαν από πολύ καιρό· στην οθωμανική αυτοκρατορία υπήρχαν από τις αρχές του 16ου αιώνα εβραϊκά και σερβικά τυπογραφεία· το αργότερο το 1555 οι Αλβανοί έβαλαν και αυτοί σε λειτουργία δικό τους πιεστήριο. Οι Έλληνες, όμως, ήταν αναγκασμένοι να φέρνουν τα βιβλία τους από την Ιταλία. Αυτή η διαδικασία ήταν δαπανηρή και εγκυμονούσε τον κίνδυνο τα θρησκευτικά κείμενα που εκδίδονταν χωρίς τον έλεγχο της εκκλησίας να περιέχουν λάθη ή προσθήκες, ερμηνείες και δόγματα που απέρριπτε η ορθόδοξη θεολογία. Άλλωστε η χρήση βιβλίων με θρησκευτικό περιεχόμενο που είχαν τυπωθεί στην Ιταλία ήταν από τους λόγους που οι Μοσχοβίτες δυσπιστούσαν απέναντι στην ορθοδοξία μέσα στην οθωμανική αυτοκρατορία. Ο Λούκαρις κατάλαβε πολύ καλά τη σημασία της τυπογραφίας για τη διάδοση της θρησκευτικής διδασκαλίας. Η οξυμμένη αίσθησή του για τις πρακτικές απαιτήσεις της εκκλησιαστικής διοίκησης του υπαγόρευε να χρησιμοποιήσει το βιβλίο ως όπλο εναντίον των καθολικών, στα χέρια των οποίων είχε αποδεχθεί όργανο επικίνδυνης δραστηριότητας. Ήδη το 1614 συμβούλεψε την ορθόδοξη αδελφοτητα της Λεμβέργης να χρησιμοποιήσει το βιβλίο ως αποτελεσματικό μέσο εναντίον της καθολικής προπαγάνδας, όντως δε η ίδρυσή του πραγματοποιήθηκε το 1627."

Δεν ξέρουμε πότε ακριβώς άρχισε ο Λούκαρις να προετοιμάζει στις λεπτομέρειές του την πραγματοποίηση του σχεδίου για την ίδρυση πατριαρχικού τυπογραφείου. Πάντως, ήρθε σε επαφή με τον μοναχό Νικόδημο Μεταξά από την Κεφαλλονιά (ανεψιό του επισκόπου Κεφαλληνίας και Ζακύνθου Νικόδημου Ι.Μεταξά), που το 1622 ή 1623 είχε πάει στο Λονδίνο, κοντά στον αδελφό του Ιάκωβο, έναν ευκατάστατο έμπορο, για να σπουδάσει. Εκεί είχε αναπτύξει και τυπογραφική δραστηριότητα και εξέδωσε χειρόγραφα που του έστειλε ο Λούκαρις. Πληροφορίες για την παραμονή του Νικόδημου Ι.Μεταξά στην Αγγλία έχουμε μόνο έμμεσες. Συγκεκριμένα ο Μητροφάνης Κριτόπουλος, που σπούδαζε τότε στην Οξφόρδη με υποτροφία του Αρχιεπισκόπου Καντουαρίας Γεωργίου Abbot, είχε δε αναπτύξει στενές φιλικές σχέσεις με αρκετούς Άγγλους διανοούμενους της εποχής, γράφει σ' έναν απ' αυτούς, τον Matthias Turner, τα ακόλουθα: "You will soon hear about the Περί των επιστολικών τύπων. This author and creator is still alive (his name is Theophilus Korydaleus) whose pupil was the Greek Nikodemus who has recently arrived in England and of whom I spoke to you before. He possesses the method of letter writing, worked out by the same Korydaleus, much better than I myself... He wishes to make them available to lovers of

knowledge by having them printed. Otherwise, I shall ask him to let you have them in order to copy them whenever you wish. If he should come to Oxford show him this letter and you will undoubtedly get them. But if he goes to Cambridge, it is still uncertain where he intends to go, then you could write to him explaining how it can be sent to you, and he will certainly do that. For he is the kindest of men. [Γρήγορα θ' ακούσεις για το έργο "Περί των επιστολικών τύπων". Ο συγγραφέας και δημιουργός αυτός ζει ακόμη (το όνομά του είναι Θεόφιλος Κορυδαλλεύς), του οποίου μαθητής ήταν ο Έλληνας Νικόδημος, ο οποίος έχει πρόσφατα αφιχθεί στην Αγγλία και για τον οποίο σου μίλησα προηγουμένως. Και έχει τη μέθοδο της επιστολογραφίας, την οποία έχει επεξεργασθεί ο ως άνω Κορυδαλλεύς, πολύ καλύτερα από εμένα... Επιθυμεί να τις καταστήσει προσιτές στους εραστές της μάθησης τυπώνοντάς τες. Διαφορετικά, θα του ζητήσω να σου επιτρέψει να τις πάρεις για να τις αντιγράψεις οποτεδήποτε επιθυμείς. Αν θα έρθει στην Οξφόρδη, δείξε του την επιστολή αυτή και αναμήριβόλα θα τις πάρεις. Αν όμως πάει στο Κάιμπριτζ, δεν είναι ακόμη βέβαιο πού προτίθεται να πάει, τότε θα μπορέσεις να του γράψεις εξηγώντας πώς θα μπορέσει να σου τις στείλει, και οπωσδήποτε θα το κάνει. Επειδή είναι ο πιο καλωσυνάτος των ανθρώπων"]. Εξ άλλου ο Κριτόπουλος είχε γράψει για τον Νικόδημο και προς τον Andrew Downes, Καθηγητή των Ελληνικών στο Cambridge, όπου προφανώς ο Μεταξάς θα είχε εκφράσει πρόθεσή του να μεταβεί για σπουδές, και τον οποίο ο Κριτόπουλος περιγράφει ως "Greek, one of my fellow-countrymen of noble birth" [Έλληνας, ένας από τους συμπατριώτες μου ευγενούς καταγωγής]. Φαίνεται πάντως πως ο Νικόδημος δεν είχε μεταβεί τελικά στο Cambridge αλλά παρέμεινε στο Λονδίνο "for almost four years"[σχεδόν για τέσσερα χρόνια], όπου και συνέχισε τις σπουδές του και ειδικεύθηκε τελικά στην τυπογραφία. Ενδεχομένως επίσης να υπήρχαν και άλλοι λόγοι - πρακτικοί και οικονομικοί - που ο Νικόδημος παρέμεινε στο Λονδίνο και δεν πήγε ούτε στο Cambridge ούτε στην Οξφόρδη για σπουδές. Όπως μάλιστα βλέπουμε από την αλληλογραφία μεταξύ Κριτόπουλου και Downes, ο τελευταίος ρωτά τον Κριτόπουλο κατά πόσο ο Νικόδημος "should take his meals in one of the Colleges, or whether you have a better suggestion to make. Though, be warned, this might be difficult for him... I did not mention fees, but... let me know how payment will be made". [θα παίρνει τα γεύματά του σ' ένα από τα Κολλέγια, ή αν εσύ έχεις κάποια άλλη καλύτερη εισήγηση να κάνεις. Άνκαι, σε προειδοποιώ, αυτό μπορεί να είναι δύσκολο γι' αυτόν... Δεν ανέφερα διδάκτρα, όμως πληροφόρησέ με πώς θα γίνεται η πληρωμή].

Σημειωτέον, πάντως, εδώ πως πολύ πιθανόν να έμαθε ο Λούκαρις τα περί του ενδιαφέροντος του Νικόδημου Μεταξά για την τυπογραφία από τον Μητροφάνη Κριτόπουλο, ο οποίος και θ' απετέλεσε ίσως τον μεσάζοντα μεταξύ Λούκαρι και Μεταξά ως προς την αποστολή, από τον πρώτο, χειρογράφων προς εκτύπωση στο Λονδίνο. Δεν μπορούμε όμως ν' αποκλείσουμε εντελώς και το ενδεχόμενο να προϋπήρξε κάποια έμμεση συνεννόηση Λούκαρι-

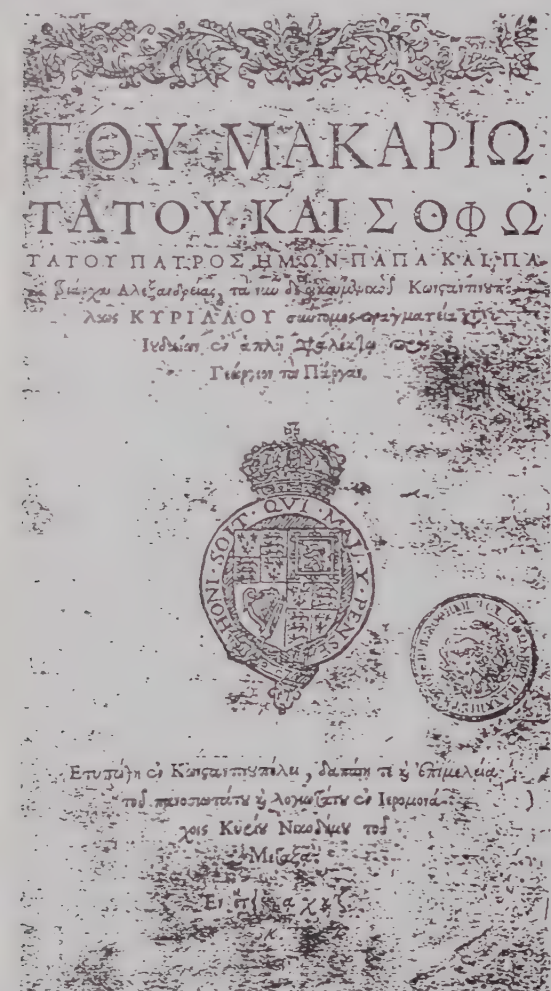

Μεταξά πριν από τη μετάβαση του τελευταίου στο Λονδίνο. Ο θείος του Νικόδημου, που έφερε το ίδιο όνομα, ήταν Επίσκοπος Κεφαλληνίας και συνεπώς υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να υπήρξε κάποια έμμεση προσυνεννόηση, στο θέμα της Τυπογραφίας, του Λούκαρι με τον Μεταξά. Όσο δε για το Θεόφιλο Κορυδαλλέα (1563-1646), ούτος υπήρξε όχι μόνο στενός συνεργάτης του Λούκαρι, αλλά και δάσκαλος του Μεταξά, τα φιλοσοφικά δε έργα του επηρέασαν αποφασιστικά την σκέψη και την πολιτική αντίληψη όλων ανεξαιρέτως των λαών στα Βαλκάνια μέχρι και την ανεξαρτησία τους. Το περί ού ο λόγος σύγγραμμά του τυπώθηκε στο Λονδίνο το 1624, αφού ο Νικόδημος συνδεόταν πολύ μαζί του και γιατί υπήρξε μαθητής του στην Αθήνα, ως Μητροπολίτης δε

σε έκθεσή του, ημερ. 4.9.1627, προς τους προϊσταμένους του σχετικά με τον Νικόδημο, αναφέρει μόνο έναν Φλαμανδό, ενώ ο εκεί Άγγλος Πρέσβυς Sir Thomas Roe, ο οποίος ήταν οπωσδήποτε πιο καλά πληροφορημένος, αναφέρει δύο. Άλλωστε, κατά την κατάσχεση του τυπογραφείου συνεληφθησαν δύο βοηθοί).

Ο Λούκαρις και ο Μεταξάς άρχισαν αμέσως να σκέφτονται πώς θα εξασφάλιζαν τη φιλική διάθεση του Μεγάλου Βεζύρη ή Καμηκάμη, του οποίου η άδεια ήταν απαραίτητη για να λειτουργήσει το τυπογραφείο. Όχι μόνο οι καθολικοί κύκλοι θα εναντιώνονταν στην ίδρυσή του, αλλά και οι ίδιοι οι Τούρκοι, που έτρεφαν βαθιά αντιπάθεια για την τυπογραφία, σίγουρα θα εισάκουαν τα παράπονα του Γάλλου Πρέσβυ και πρωταγωνιστή υπέρ των ρωμαιοκαθολικών στην Κων/πολη, Cesy. Ο καλύτερος συνεπώς τρόπος για να ξεπεραστούν οι δυσκολίες αυτές ήταν η παρέμβαση άλλων εκπροσώπων ευρωπαϊκών κρατών που να μην τα πήγαιναν και τόσο καλά με τη Ρώμη. Ο Λούκαρις και ο Μεταξάς σκέφτηκαν τότε τους πρεσβευτές της Αγγλίας, Roe, και της Ολλανδίας, Haga, ως ενδεχομένους προστάτες του τυπογραφείου. Τον βάυλο Venier δεν τον ενημέρωσαν και πληροφορήθηκε τα του τυπογραφείου μόλις στα τέλη Αυγούστου. Στο παράπονό του γι' αυτή την παράλειψη (επειδή ο Νικόδημος ήταν υπήκοος της Βενετίας), ο Μεταξάς δικαιολογήθηκε ότι δεν ήθελε να γίνει γνωστός ως εισαγωγέας του τυπογραφείου και ότι επίσης γιατί αμφέβαλλε αν η Βενετία θα έδινε τη συγκατάθεσή της.

Ο Λούκαρις συνέστησε τον Μεταξά στον Άγγλο Πρέσβυ μέσω του Μητροπολίτη Κορίνθου Δανιήλ. Στην αρχή ο Roe δεν ενθουσιάστηκε με αυτό το σχέδιο, γιατί φοβόταν πως αν οι Έλληνες άρχιζαν να εκδίδουν οι ίδιοι τα παλιά κείμενα, αυτό θα αποτελούσε εμπόδιο στην αγορά χειρογράφων και κωδίκων, στην οποία ο ίδιος επιδιόταν με μεγάλο ζήλο. Επίσης αμφέβαλλε για την επιστημονική αξία των εκδόσεων που θα έβγαιναν στην Κων/πολη. Αλλά, έπειτα από διεξοδικές διαβουλεύσεις με τον Μεταξά, με τους δύο Πατριάρχες που βρίσκονταν εκείνο τον καιρό στην Κων/πολη, δηλαδή τον Λούκαρι και τον Γεράσιμο Σπαρταλιώτη της Αλεξάνδρειας (που βρισκόταν στην Κων/πολη ήδη από τον Οκτώβριο 1626), καθώς και με τον ομόλογό του Haga, ο Άγγλος διπλωμάτης πείστηκε να βοηθήσει στην πραγματοποίηση του σχεδίου. Αποφασίστηκε ότι το καλύτερο που είχαν να κάνουν ήταν να ενεργήσουν ανοιχτά: Αντί να δηλώσουν τον εξοπλισμό του τυπογραφείου ως αγγλική διπλωματική αποσκευή, όπως είχαν προτείνει ο Λούκαρις και ο Μεταξάς, θα ενημέρωναν τον Μεγάλο Βεζύρη Χαλίλ για τον πραγματικό προορισμό του υλικού και θα του ζητούσαν την τυπική άδεια εισαγωγής του. Πράγματι, ο Χαλίλ ανταποκρίθηκε αμέσως στην αίτηση του Λούκαρι και του Roe, και ο Άγγλος Πρέσβυς κανόνισε να μεταφερθούν τα σύνεργα και τα βιβλία στο σπίτι του. Μάταια, ωστόσο, ο Λούκαρις προσπάθησε να πείσει τον Roe να επιτρέψει την εγκατάσταση του τυπογραφικού εργαστηρίου στο ίδιο το κτίριο της Αγγλικής Πρεσβείας, όπου θα ήταν εξασφαλισμένο από κάθε εχθρική ενέργεια. Για να μη δώσει στους Τούρκους ή στους πολιτικούς αντιπάλους του αφορμή να τον κατηγορήσουν ότι έκανε κατάχρηση του αξιώματός του και της ασυλίας της κατοικίας του, νοίκιασε ένα σπίτι κοντά στην Αγγλική, αλλά και τη Γαλλική Πρεσβεία, και ήδη στις 13 Νοεμβρίου 1627 ο βάυλος ανέφερε, με επιστολή του προς τους προϊσταμένους

μάλιστα της Κεφαλληνίας είχε προσκαλέσει τον δάσκαλό του να διδάξει εκεί. Στις 14 Νοεμβρίου 1640 ο Κορυδαλλεύς εξελέγη Μητροπολίτης Ναυπάκτου και Άρτης.

Τον Ιούνιο του 1627, ο Μεταξάς επέστρεψε από το Λονδίνο φέρνοντας μαζί του, εκτός από ελληνικά βιβλία τυπωμένα στην Αγγλία, και τον πλήρη εξοπλισμό τυπογραφείου που είχε αγοράσει με χρήματα, όπως φαίνεται, του αδελφού του, ο οποίος διατηρούσε εμπορικό πρακτορείο στην Αγγλία. Δύο Φλαμανδοί τυπογράφοι, που φαίνεται ότι τους προσέλαβε ο Μεταξάς στη διάρκεια του ταξιδιού επιστροφής του, θα μάθαιναν στους Έλληνες τη χρήση των εργαλείων και του πιεστηρίου. (Ο βάυλος της Βενετίας στην Κωνσταντινούπολη Sebastiano Venier,

του στη Βενετία, ότι ετοιμαζόταν η έκδοση των πρώτων έργων.

Ο Άγγλος Πρέσβυς Sir Thomas Roe

Ας δούμε, όμως, πώς περιγράφει τα πράγματα ο άμεσα αναμεμιγμένος στην όλη υπόθεση του τυπογραφείου του Νικόδημου Μεταξά, Άγγλος Πρέσβυς στην Κων/πολη Sir Thomas Roe (1621-1628), ο οποίος υπήρξε ένας από τους πιο ένθερμους υποστηρικτές του Κύριλλου Λούκαρι, αλλά και στενότερος φίλος του Αρχιεπισκόπου της Καντουαρίας Γεωργίου Abbot, σε μια περίοδο βαθύτατων θρησκευτικών ανταγωνισμών μεταξύ αφ' ενός της παπικής Εκκλησίας, την οποία υποστήριζαν φανατικά στην Οθωμανική Αυτοκρατορία οι Γάλλοι, με εκπρόσωπό τους τον πολύ Cesy (comte de Philippe de Harlay) (1619-1631 και 1634-1639), και οι Ιησουΐτες, και αφ' ετέρου των εκπροσώπων των προτεσταντικών χωρών, του Πρέσβυ της Αγγλίας Sir Thomas Roe και του Πρέσβυ της Ολλανδίας Cornelis Haga (1612-1639). Σε επιστολή του απο την Κωνσταντινούπολη, ημερ. 7/17 Ιουλίου 1627, προς τον Thomas Goad, προσωπικό ιερέα του Αρχιεπισκόπου Abbot στο Λονδίνο, ο Sir Thomas Roe γράφει, μεταξύ άλλων, τα εξής (διατηρούμε το αγγλικό κείμενο ακριβώς όπως γραφόταν τότε):

"Here is arrived a coloyre, that hath been long in England, called Metaxa of Cephalonia, who pretends to have been acceptable to his grace, and well knowne to you, from whom he hath brought me welcome remembrances..... His coming hither is principally to bring the Greeke stamp, and two Duchmen to order it, and to teach the use, which are aboard an English ship, and wilbe difficult to land without discovery, and dangerous to be knowne to these haters of Knowledge". [1. "Έφτασε εδώ ένας καλόγερος, που είχε ζήσει καιρό στην Αγγλία, ονομαζόμενος Μεταξάς από την Κεφαλλονιά, ο οποίος εμφανίζεται ότι είχε γίνει αποδεκτός από τη Σεβασμιότητά του, και πολύ γνώριμος σε σας, από τον οποίο του έφερε ευπρόσδεκτες αναμνήσεις... Η έλευσή του εδώ αποσκοπεί βασικά να εισαγάγει το Ελληνικό Τυπογραφείο, και δύο Ολλανδούς για να το στήσουν, και να διδάξουν τη λειτουργία του, που είναι φορτωμένο σ' ένα Αγγλικό καράβι, και θα είναι δύσκολο να αποβιβασθεί χωρίς να ανακαλυφθεί, και επικίνδυνο να γίνει γνωστό σ' αυτούς τους μισητές της Γνώσης"].

Εξ άλλου, σε έκθεσή του, ημερ. 10 Φεβρουαρίου 1627/28, ο Sir Thomas Roe δίνει τις ακόλουθες πληροφορίες για την άφιξη του Μεταξά στην Κων/πολη:

"There arrived, upon the Royal Defence of London, one Nicodemo Metaxa, a Greek coloyre, born in Cephalonia, who had remained for some years in England, and was well known to many learned men, and to the principal of the Levant company; being brother to gentlemen of that island, with whom our nation doth maintain great trade and correspondence. He brought with him the Greek Stamp, made at his expense, and divers books printed in England, as he pretended, for the benefit of his church, drowned in invincible ignorance; especially for want of means to learn and study. As soon as he came ashore, and had spoken with the patriarch, he was from him, by the archbishop of Corinth, recommended to me; and they both came to acquaint me with this charitable intention, and to desire my help and protection to take up the Stamp, and to pass it as my goods; which being very heavy, could not be done without suspi-

cion; and in their own judgements they feared the malice of the Turks, that either it would be taken from them, or some sinister interpretation made of it. After having well considered the religious purpose, and that I found it undertaken by the consent of many wise men in England, and for the glory of God; though I foresaw some possibility of trouble, yet I resolved to assist them, if they would be directed, and proceed in my way, and by my counsel. Wherein, after conference with the two patriarchs of Constantinople and Alexandria (then by accident in this city) who with the Dutch ambassador came to my house to consult of the matter, I thought it most safe and less scandalous, to go openly in a matter that could not be concealed. And having first, by Cyrillus, acquainted the vizier, and obtained his leave, I took it up, and all his books through the custom - house unsearched, which no man else could have done, and brought them safe to my house.

As soon as Metaxa was settled and his print in order, the French and Jesuits took offence: as set up to publish books against the church of Rome, or at least to take away their trade of teaching children, by the printing of catechisms. First they attempted to draw him into their government, and invited him to their monastery, intimating that adhering to them would take off some ill suspicion raised upon him for having studied in England. When they could not win him by flatteries, their first bait, they reported him to be a heretic and a Lutheran, because he took protection of me, whom they never spared. Against the Stamp they excepted, for the arms of his majesty, which they said was scandalous: and being in the frontispiece of every book, was malum augurium, and did foreshow, that within they did savour of heresy: for what better could be expected from our heretical fountain, or from the man that conversed with heretics?

These words moved us little; we were used to them, and content to bear them; knowing their hatred proceeded from the matter of one author, that wrote against the supremacy. But their malice extended so far, that it was revealed to Metaxa, that he should be murdered in his bed, or in the street, as he passed in the night from my house. Whereupon, at his great instance, I was content, for his person, to give him lodging; and so he continued in the day, to oversee his work, and at evening he retired to me for sanctuary.

As yet they could find no occasion to work their purpose; but the patriarch having sent a little treatise to the press, made by himself, (being only a declaration of the faith and tenets of the Greek Church, without any mention of controversy, or censuring the opinions of others, principally directed to satisfy the world in divers calumnies spread by the Jesuits, that he had introduced new and dangerous doctrinous, to the scandal of his own flock, which he had resolved to dedicate to his licence; but now having opportunity to do it here, he only changed the epistle from the father, to the son): this provoked the rancour of the French and the spite of the Jesuits; who not able to endure, that any honour from the East Church should be done to his majesty, could no longer contain themselves; but conspired to disturb and overthrow both the author, work, and workman; and having gotten another book written by the patriarch, printed in England, and brought by Metaxa, they studied it, to find out some clause against Mahomet; the subject being to prove the divinity of our Saviour, especially against the Jews; wherein some passages modestly did declare and condemn the opinions of the Turks". [2. "Έφτασε εδώ, με το καράβι "Βασιλική Άμυνα του Λονδίνου", κάποιος Νικόδημος Μεταξάς, Έλληνας καλόγηρος, γεννημένος

στην Κεφαλλονία, ο οποίος είχε ζησει για μερικά χρόνια στην Αγγλία, και ήταν πολύ γνωστός σε πολλούς μορφωμένους άντρες, και στον διευθυντή της εταιρείας της Ανατολής· επειδή ήταν αδελφός κυρίων από εκείνο το νησί, με τους οποίους το Έθνος μας διατηρεί μεγάλο εμπόριο και αλληλογραφία. Έφερε μαζί του το Ελληνικό Τυπογραφείο, που έγινε με έξοδά του, και διάφορα βιβλία τυπωμένα στην Αγγλία, όπως ισχυρίζεται, προς όφελος της εκκλησίας του που είναι βυθισμένη (πνιγμένη) σε αήτητη άγνοια· κυρίως από έλλειψη μέσων προς μάθηση και μελέτη. Μόλις αποβιβάστηκε, και αφού είχε μιλήσει με τον πατριάρχη, ήταν αυτός (ο πατριάρχης) μέσω του αρχιεπισκόπου Κορίνθου, που μου τον συνέστησε· και οι δυό τους ήρθαν να με ενημερώσουν γι' αυτή την φιλανθρωπική πρόθεση, και να επιζητήσουν τη βοήθεια και προστασία μου ν' αναλάβω το τυπογραφείο, και να το εμφανίσω σαν πράγματα δικά μου· το οποίο επειδή ήταν πολύ βαρύ, δεν μπορούσε να γίνει χωρίς υποψία· και κατά την κρίση τους φοβόντουσαν την κακία των Τούρκων, ότι είτε θα τους το έπαιρναν, ή θα δινόταν κάποια καταχθόνια εξήγηση πάνω σ' αυτό το θέμα. Μετά που είχα μελετήσει καλά τον θρησκευτικό σκοπό, και αυτόν τον βρήκα ότι είχε αναληφθεί με την έγκριση πολλών σοφών ανδρών στην Ελλάδα, και προς δόξαν του Θεού· παρόλο που προέβλεπα κάποια πιθανότητα δυσχέρειας, όμως αποφάσισα να τους βοηθήσω, αν θα ήταν έτοιμοι να κατευθύνονται, και να προχωρήσουν με τον δικό μου τρόπο, και με τη δική μου συμβουλή. Οπότε, μετά από συνομιλία με τους δύο Πατριάρχες της Κωνσταντινουπόλεως και της Αλεξανδρείας (που βρισκόταν τότε τυχαία στην πόλη), οι οποίοι μαζί με τον Ολλανδό πρέσβη ήρθαν στο σπίτι μου για να συεννοηθούμε πάνω στο θέμα αυτό, το θεώρησα ως το πλέον ασφαλές και ελάχιστα σκανδαλώδες, να ενεργήσω ανοιχτά πάνω σ' ένα θέμα που δεν μπορούσε να καλυφθεί. Και αφού πρώτα, μέσω του Κυρίλλου, είχα ενημερώσει τον βεζύρη, και πήρα την άδειά του, το πήρα, και όλα τα βιβλία του μέσω του τελωνείου χωρίς έρευνα, πράγμα που κανέναν άλλος δεν θα μπορούσε να είχε κάνει, και τα έφερα με ασφάλεια στο σπίτι μου.

Μόλις ο Μεταξάς ταχτοποιήθηκε και το τυπογραφείο του στήθηκε, οι Γάλλοι και οι Ιησουίτες το θεώρησαν προσβολή τους· ότι είχε στηθεί για να τυπώνει βιβλία εναντίον της Εκκλησίας της Ρώμης, ή τουλάχιστον να τους αφαιρέσει το εμπόριο της διδασκαλίας παιδιών, με την έκδοση κατηχήσεων. Στην αρχή προσπάθησαν να τον ελκύσουν στην εξουσία τους, και τον προσκάλεσαν στο μοναστήρι τους, υπαινισσόμενοι ότι προσκολλημένος σ' αυτούς θα αφαιρούσε κάποιες κακές υπόνοιες εναντίον του επειδή είχε σπουδάσει στην Αγγλία. Όταν δεν μπόρεσαν να τον κερδίσουν με κολακείες, το πρώτο τους δόλωμα, τον κατάγγειλαν ότι ήταν αιρετικός και Λουθηρανός, επειδή ζήτησε την προστασία τη δική μου που ποτέ δεν με χώνεψαν. Αντέδρασαν εναντίον του τυπογραφείου λόγω των οικοσήμων του μεγαλειότητά του, τα οποία θεώρησαν σκανδαλώδη· και επειδή βρίσκονταν στην προμετωπίδα του κάθε βιβλίου, αποτελούσε δυσμενή ιωνών, και έδειχνε εμφανώς ότι μέσα (στο βιβλίο) υπήρχε η οσμή της αίρεσης· γιατί τί καλύτερο θα μπορούσε να αναμένεται από την αιρετική μας πηγή, ή από έναν άντρα που συναναστράφηκε με αιρετικούς;

Οι λέξεις αυτές λίγο μας συγκίνησαν· ήμασταν συνηθισμένοι σ' αυτές, και πρόθυμοι να τις ανεχτούμε, γνωρίζοντας ότι το μίσος τους προερχόταν από το γεγονός ενός συγγραφέα που είχε γράψει εναντίον του πρωτείου. Όμως η κακία τους επεκτάθηκε τόσο

πολύ, ώστε απεκαλύφθη στον Μεταξά, ότι θα εδολοφονείτο στο κρεβάτι του, ή στον δρόμο καθώς περνούσε το βράδυ από το σπίτι μου. Οπότε, με τη μεγάλη επιμονή του, συγκατένευσα, για την προσωπική του ασφάλεια, να του παράσχω διαμονή· και έτσι, εξακολούθησε την ημέρα να επιβλέπει την εργασία του και το βράδυ ερχόταν σε μένα ως καταφύγιο.

Μέχρι τώρα δεν μπόρεσαν να βρουν την ευκαιρία να υλοποιήσουν τον σκοπό τους· όμως επειδή ο πατριάρχης είχε στείλει μια μικρή διατριβή στο τυπογραφείο, την οποία έγραψε ο ίδιος, (που ήταν μόνο μια διακήρυξη για την πίστη και τα δόγματα της Ελληνικής Εκκλησίας, χωρίς ίχνος πολεμικής, ή να επικρίνει τις γνώμες των άλλων, κυρίως σκόπευε να ικανοποιήσει τον κόσμο για τα ποικίλα ψεύδη που διαδίδονταν, ότι είχε εισαγάγει νέα κι επικίνδυνα δόγματα, με σκανδαλισμό του δικού του ποιμνίου, το

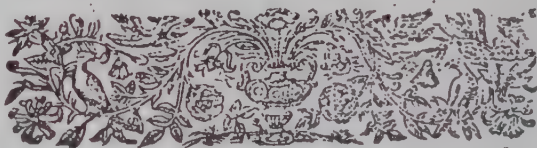
ΤΟΥ Μ'ΑΚΑΡΙΩΤΑΤΟΥ

ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΜΕΛΕΤΙΟΥ

Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, Λιβύνης, Πενταπόλεως, Ἀιθιοπίας, ἡ πόλεως γῆς Ἀργυπίας

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΟΥ ΠΑΠΑ

ὡς ἐν ἡμῖν ὑποστάλη.

οποίο είχε αποφασίσει να αφιερώσει στην ακολασία του· όμως τώρα επειδή έχει την ευκαιρία να το πράξει εδώ, άλλαξε μόνο την επιστολή από τον πατέρα, στον υιό): αυτό προκάλεσε τη μοχθηρία των Γάλλων και το μίσος των Ιησουϊτών· οι οποίοι επειδή δεν ήταν ικανοί να ανεχθούν, ότι θα γινόταν οποιαδήποτε τιμή από την Ανατολική Εκκλησία προς την μεγαλειότητά του (δηλ. του Ἀγγλου βασιλιά), δεν μπορούσαν πλέον να συγκατέσχουν τους εαυτούς των· αλλά συνωμότησαν να ενοχλήσουν και να ανατρέψουν και τον συγγραφέα, και το έργο και τον εργάτη· και αφού είχαν προμηθευτεί ένα άλλο βιβλίο γραμμένο από τον πατριάρχη, τυπωμένο στην Αγγλία, και φερμένο από τον Μεταξά, το μελέτησαν, για να ανεύρουν κάποια πρόταση εναντίον του Μωάμεθ. Το θέμα ήταν ν' αποδειχθεί η θεότητα του Σωτήρος μας, ιδιαίτερα εναντίον των Εβραίων· όπου μερικές προτάσεις με μετριοπάθεια διακηρύττουν και καταδικάζουν τις απόψεις των Τούρκων".

Στην πραγματικότητα οι Ιησουίτες κατάγγειλαν στον Μεγάλο Βεζύρη (Καϊμακάνη) ότι το βιβλίο αυτό του Κύριλλου περιείχε κατηγορίες εναντίον του Κορανίου και ότι το τυπογραφείο τύπωνε έργα αντιοθωμανικού περιεχομένου με σκοπό να εξεγείρουν τους Έλληνες εναντίον του Σουλτάνου. Σαν αποτέλεσμα των συκοφαντιών αυτών, ο Μ. Βεζύρης διέταξε τη σύλληψη του Νικόδημου Μεταξά και την κατάσχεση του τυπογραφείου και των βιβλίων του. Ας δούμε, όμως, τη συνέχεια στη διήγηση του Sir Thomas Roe:

This exploit should have been made upon Friday the 4th January, but the French ambassador hearing that I had invited the patriarch, the baylo, and other friends, to see an English maske on Twenlfth - night, he said he would defer it, to make sauce to my feast; and so on that day at high noon, when all our minds were directed to mirth and quiet, suddenly 150 Janissaries, armed, had beset Metaxa's house, and guarded all the passages to mine; no man knew the cause, but all men feared the licentiousness of the actors. In this tumult my secretary and Metaxa passed through them, coming from Galata, and some that were apprehended of his own servants showed him to the soldiers, but being in a hat, and answered by others, that he was one of my house, he escaped safely, and gat within to sanctuary, half dead of fear, whom I received into protection. The captain, missing him the principal, bound all his servants, broke open his chests, and carried all away, Stamp, books, papers, plate, money, and whatsoever was booty, as the goods of a traitor, to his loss (if not restored by justice) of 7.000 dollars; and returning into the streets ... one of the French dragomen told them, that the offender was fled to my house; but the Turk, that had more charity, answered, He had no order to follow him there.

Notwithstanding, I resolved not to be interrupted, to be all'inglese that day with my guests; only the patriarch, burdened with so high crimination, durst not pass the water. [3. Η ενέργεια αυτή θα πραγματοποιούνταν την Παρασκευή, 4 Ιανουαρίου, αλλά ο Γάλλος πρέσβυς ακούγοντας ότι είχα προσκαλέσει τον Πατριάρχη, τον βάυλο, και άλλους φίλους, για να παρακολουθήσουν μια Αγγλική παράσταση της Δωδέκατης Νύχτας, είπε πως θα το αναβάλλω, για να ντροπιάσει τη δεξίωσή μου' και έτσι την ίδια εκείνη μέρα, καταμεσήμερα, όταν όλωνών οι σκέψεις ήταν εστραμμένες στη διασκέδαση και την ησυχία, ξαφνικά 150 Γενίτσαροι, οπλισμένοι, είχαν περικυκλώσει το σπίτι του Μεταξά, και φρουρούνταν όλα τα περάσματα προς το δικό μου' κανένας άνθρωπος δεν γνώριζε την αιτία, όμως όλοι οι άνθρωποι φοβόντουσαν την ακολασία των δραστών. Μέσα σ' αυτό τον αναβρασμό, ο γραμματέας μου και ο Μεταξάς πέρασαν ανάμεσά τους, ερχόμενοι από τον Γαλατά, και μερικοί που είχαν συλληφθεί από τους υπηρέτες του τον υπέδειξαν προς τους στρατιώτες, επειδή όμως φορούσε καπέλο, και απάντησαν άλλοι πως ήταν ένας από το σπίτι μου, διέφυγε σώος, και μπήκε μέσα σε ασφάλεια, μισοπεθαμένος από τον φόβο του, τον οποίο κι έθεσα υπό την προστασία μου. Ο αρχηγός, επειδή του ξέφυγε το κύριο πρόσωπο, έδωσε όλους τους υπηρέτες, έσπασε τα μπαούλα του, και μετέφερε τα πάντα από εκεί, τυπογραφείο, βιβλία, χαρτιά, τυπογραφική πλάκα, λεφτά, και ό,τι ήταν ως πράγματα κάποιου προδότη, με ζημία του (αν δεν επιστρέφονταν από τη δικαιοσύνη) 7,000 δολαρίων' και επιστρέφοντας στους δρόμους ... ένας από τους Γάλλους δραγουμάνους τους είπε, ότι ο ένοχος είχε καταφύγει στο σπίτι μου' όμως ο Τούρκος, ο οποίος είχε περισσότερη ευσπλαχνία, απάντησε, ότι δεν είχε

εντολή να τον ακολουθήσει εκεί. Παρά ταύτα, αποφάσισα να μη με διακόψουν, να συμπεριφερθώ σαν Άγγλος εκείνη την ημέρα με τους φίλους μου' μόνο ο πατριάρχης, στενοχωρημένος από ένα τέτοιο υψηλό έγκλημα, δεν μπορούσε να το αντιπαρέλθει].

Όμως μετά από δύο μέρες ο Άγγλος Πρέσβυς επισκέφθηκε τον Μ.Βεζύρη (ονομαζόταν Ρετζέπ) και διαμαρτυρήθηκε για τα συμβάντα. Τόνισε ότι εκείνος (δηλαδή ο Βεζύρης) είχε δώσει άδεια για να λειτουργήσει το τυπογραφείο του Νικόδημου στην Κων/πολη και συνεπώς απορεί πώς ο Βεζύρης είχε προβεί σε μια τέτοια ενέργεια, και μάλιστα κατά προτροπή εκείνων που γνώριζε ότι ήταν εχθροί του Οθωμανικού Κράτους, χωρίς να πληροφορήσει τους Πρέσβεις της Βενετίας, της Ολλανδίας και της Αγγλίας, τους οποίους ισχυριζόταν ότι θεωρούσε φίλους του. Ο Βεζύρης, αφού είχε και την έκθεση του Μουφτή ότι το βιβλίο του Λούκαρι δεν περιείχε κατηγορίες εναντίον του Κορανίου, παραδέχτηκε το σφάλμα του να πιστέψει τόσο εύκολα στις συκοφαντίες των Ιησουιτών και του Γάλλου Πρέσβυ. Και υποσχέθηκε:

That if against his will he had done me wrong, at the false instigation of others, when I should see all the goods of Metaxa restored with honour and those that had procured this scandal, fallen into the pit which they digged for others, and exemplarily punished; then he hoped I would acquit him, and believe that he was both my friend, and a friend of justice. By this offer I cleared all the clouds, and defended the patriarch, so that he was restored to the good opinion both of the Vizier and Mufti; to whom also I went for the same purpose, and to instruct him in the truth of the innocency of the persecuted party, and the malicious practices of others. [4. Αν χωρίς να το θέλει με έβλαψε, κάτω από τη ψευδή υποκίνηση άλλων, όταν θα έβλεπα όλα τα πράγματα του Μεταξά να επιστρέφονται έντιμα και εκείνοι, που είχαν προκαλέσει το σκάνδαλο αυτό, να ρίχνονται μέσα στο λάκκο που είχαν ανάψει για άλλους, και να τιμωρηθούν παραδειγματικά' τότε θα έλπιζε να τον απαλλάξω και να πιστέψει ότι ήταν φίλος μου, και φίλος της δικαιοσύνης. Με την εισήγηση αυτή καθάρισα όλα τα σύννεφα, και προάσπισα τον πατριάρχη, ώστε να αποκατασταθεί στην καλή άποψη και του βεζύρη και του Μουφτή' προς τον οποίο πήγα επίσης για τον ίδιο σκοπό, και για να τον κατατοπίσω ως προς την αλήθεια της αθωότητας του εναγομένου, και τις κακόβουλες ενέργειες άλλων].

Πράγματι ο Μ. Βεζύρης τήρησε τις υποσχέσεις του προς τον Άγγλο Πρέσβυ' εξόρισε τους Ιησουίτες κι επέστρεψε το τυπογραφείο και τα βιβλία στον Νικόδημο, ο οποίος όμως, ακολουθώντας τις εντολές του Βούλου της Βενετίας, της οποίας, όπως είπαμε, ήταν υπήκοος, αποφασίζει να εγκαταλείψει κάθε ιδέα επαναλειτούργιας του τυπογραφείου στην Κων/πολη (τούτο, άλλωστε, φαίνεται ότι είχε αχρηστευθεί από τους Γεννιτσάρους) και, με τον τίτλο του Αρχιεπισκόπου Κεφαλληνίας, Ζακύνθου και Ιθάκης, επιστρέφει στη γενέτειρά του το 1628, μεταφέροντας εκεί μερικά από τα βιβλία και το τυπογραφείο του, αρνηθείς την πρόταση του Ολλανδού Πρέσβυ να του το πουλήσει. Όμως δεν φαίνεται να συνέχισε την τυπογραφική του σταδιοδρομία από τη νέα του υψηλή εκκλησιαστική θέση κι έτσι το πρώτο ελληνικό τυπογραφείο στις ελληνικές χώρες της Ανατολής βρήκε άδοξο τέλος μετά από μια τόσο σύντομη, αλλά περιπετειώδη ζωή.

(Συνεχίζεται)

PATRIARCHAL MESSAGE ON THE OCCASION OF HOLY EASTER

Prot.No.443

+ VARTHOLOMAEOS

BY THE GRACE OF GOD ARCHBISHOP OF CONSTANTINOPLE, NEW ROME AND OECUMENICAL PATRIARCH TO ALL THE MEMBERS OF THE CHURCH GRACE, PEACE AND MERCY FROM THE GLORIOUSLY-RISEN SAVIOUR

"Let all enjoy the feast of faith:
Let all enjoy the richness of kindness"

"Having come to the end of the soul-saving Forty Days of Lent" and having arrived at this resplendent day of the Resurrection, we wished to address to you words that are festal and of comforting gladness. But on approaching the Catechetical Sermon for the feast of Easter of our predecessor St. John the Golden-Mouthed, we were inundated by the flood of inexhaustible light and we felt that at the rising of the sun all the stars are eclipsed.

This heavenly man and earthly angel celebrating the sacrament of the Holy Eucharist on the sacred altar of this all-holy see during the brilliant night of the resurrection of the Lord, was literally captivated by the joy of the Resurrection and became an instrument operated by God. For this reason, it was not he but the Spirit that spoke through him.

His Catechetical Sermon is not the work of human eloquence, but a burst of unrestrained joy, that the Lord is risen, and a torrent of heavenly illumination.

"The grace which shone forth from his mouth like a torch of flame" ignited the torch of the Great Church. It illuminated the world; and what was addressed once to the Church of Constantinople by him of Golden Speech proved to be everlasting for all Churches.

His Catechetical Sermon became the one sermon of the Resurrection, of all men and of all places.

Throughout the Orthodox Church, wherever the Resurrection of the Lord is celebrated, in all tongues and nations, this brief and inexhaustible sermon pertaining to the Resurrection is read and heard with the same amazement.

It instructs the ears. It gladdens hearts. It surpasses expectations. It abolishes fears. It stems grief. It brings joy. It grants forgiveness. It rewards those who have laboured from the first hour; and it does not despise those who arrived at the eleventh.

Finally, it invites all - those who have fasted and those who have not, temperate and indulgent - to honour the day.

And the hearer is amazed at such candour and audacity from this all-holy Father, but receives the reply from his life and conduct:

Since he fasted so much, practised asceticism, and sacrificed himself for the Risen One and his brethren; since he knew the love of God which is beyond all comprehension; since he was made worthy of the divine gift and was filled with the Holy Spirit; he becomes God by grace. He loves his brethren in the likeness of God. He knows the extent to which his weak brethren suffer and what they lose with their indulgence and indifference. He therefore takes courage, behaving as being of godly mind and taught by God. He speaks the language of the coming age. He reveals the hidden and secret things of God's love. And surpassing human logic and justice, he cancels out all that is related to our failings. He abrogates the protocols. He invites all to joy.

"Let all enjoy the feast of faith. Let all enjoy the richness of kindness". This is the Faith of the Church, the fullness of love, the power of the Resurrection.

The Catechetical Sermon teaches us truth and shows forth love to us. It reveals to us that the truth of faith is the revelation of divine love. And without the cross of love, we are not able to know the truth of the Resurrection.

St. John the Golden-Mouthed speaks with such audacity since he loves. He has acquired the experience of the Resurrection. He considers the salvation of his brethren, for whom Christ died and rose, as a paradise of joy.

For this reason, the feast of feasts of the Orthodox Church is that of today, being the mortification of Hell and the abolition of enmity.

The joy above all joys in the life of a Christian is the participation with all the Saints in the feast of faith where the richness of goodness invites all to be joyful.

However, many do not participate in this worldwide joy. And these are not those who are not invited - since all are summoned - but those who have not learnt to love. They cannot love since they do not consider the richness of goodness, the immeasurable benevolence of the Risen Lord, as the highest joy and pleasure.

God rewards through love and punishes through love.

In the beginning, love creates everything. At the end, love also judges everything.

The Resurrection of the Lord is the revelation and the triumph of the love of God.

The Catechetical Sermon of our Father among the Saints John the Golden-Mouthed, Archbishop of Constantinople, as a divine gift, inspires and ceaselessly strengthens the entire Orthodox Church. And it explains why the humble Phanar is a theological place and why the glory of the Mother Church is a cross.

The humble and the broken, people of love and the cross, are always the people of the joy of the Resurrection. There were countless of these in the Orthodox Church and they continue to exist. Among them an eminent place is occupied by those who have taken up the cross of asceticism and have followed the monastic state, among whom those on the Holy Mountain of Athos in continuous succession over hundreds of years and this year celebrating the completion of one thousand years of continuous spiritual life since the foundation until the present day of the Sacred Patriarchal and Stavropegic Monastery of Xenophontos there. All these, both those who have served this Sacred Monastery over the centuries and those who continue the good fight both on the Holy Mountain and throughout the world, participate in the heavenly mysteries. They enjoy the freedom of the children of God in security. They enjoy the feast of faith and the wealth of kindness.

And they become participants at the sacred and spiritual Table, receiving the Body and Blood of Him Who is risen "with faith unshamed, love without pretence, fullness of wisdom". Let us also imitate them as regards love and the cross. Since, while all things at some time or other will be destroyed, all human successes will pass away - the heavenly powers will be thrown into confusion - the event of the Resurrection will remain as an undiminishing light of hope and salvation of all, as the triumph of divine love in truth.

Truly the Lord is risen and life is enjoyed in heaven and on earth.

To Christ our God, risen from the dead, be glory, honour and power to the ages of ages.

Amen.

Holy Easter 1998.

Vartholomaeos of Constantinople fervent supplicator for you all to the Risen Christ

EASTER ENCYCLICAL

FROM HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS

Dear Brethem,

Once again we come together to celebrate the saving events of the Passion and Resurrection of our Lord Jesus Christ. The Church, after the period of Great Lent, leads us on through those happenings that lie at the heart of our paschal faith. And we Christians, gathered around the Holy Altar, commemorate those events which, as the gospel writer tells, threw the Holy City into confusion: "And they talked together of all these things which had happened.." "Are you only a visitor to Jerusalem and do not know the things that have happened there in these days?" (Luke 24, 14-18). These events, dear brethem, remain today the epicentre of Christianity, proclaiming unceasingly the message of joy and hope which erupted from the life-giving tomb. "Christ is risen from the dead, trampling death by death and granting life to those in the grave".

The Orthodox Church has always accorded the mystery of Christ's Passion and Resurrection a unique position and has interpreted it and continues to interpret it in a manner that is truly awesome and magnificent. This paschal period which leads our hearts and minds to God continues today to affect people profoundly and to draw the faithful to the Churches to receive Holy Communion and to be bathed in the light and joy of the Resurrection. "This is the day of Resurrection! Let us bathe ourselves in the festal light; let us embrace one another, even, O brethern, those who hate us, and let us forgive all things in the Resurrection". These lines contain the whole spiritual world which Orthodox Christianity expresses and glorifies with so much love and enthusiasm. Once again we have been vouchsafed the grace to celebrate these Holy days, to give glory to God, and, with deep piety and respect, to experience the mystery of the divine economy which God's love for mankind revealed and offered as a "ransom for many" so that man might be saved, comforted and brought back to awareness of God, and thus continue his path with his whole being renewed and strengthened.

As we have said, these days are days of joy and gladness. They are days of thanksgiving and of glorification of Christ who rose from the dead, who "humbled himself, and became obedient unto death, even the death of the cross" and who, through His Passion and Resurrection, freed men's souls from fear and doubt. Moreover, He confirmed and proclaimed the fact of His death and Resurrection in a divine manner. As the Evangelist Luke teaches us, "The disciples were terrified and affrighted, and supposed that they had seen a spirit. And he said unto them, Why are ye troubled? and why do thoughts arise in your hearts? Behold my hands and my feet, that it is I myself: handle me and see; for a spirit hath not flesh and bones, as ye see me have" (Luke 24, 37-39).

The feast of our Lord's Resurrection will consequently remain forever a source of inspiration and renewal and the beginning of a new life, of "another manner of existence", of new sacred spiritual struggles. And we contemporary Christians who continue 2,000 years of unbroken celebration of these events have a special sense of pride that we participate in the witness to the Resurrection and its proclamation, and, like the Holy Apostles, we pass the joy and faith of the Resurrection from generation to generation. We experience it with love and trust in Him who, in the words of the Hymn, became, "firstborn from the dead, the first fruits of them that slept, our Life and Resurrection". Saint John Chrysostom says: "Now it is right indeed to commemorate these great things: gifts divine and truly from God. We celebrate a great and eternal feast: liberation from hostile, warring demons as we are drawn away by the Kingdom of God towards the Good; salvation, not for some short life but for eternal continuance; removal from earth to heaven in this present time and an eternal possession in the coming Resurrection".

Holding these promises before us, we are invited, not only to celebrate and exalt, but to make the fact of the Resurrection a reality: To hand down pure and unsullied the tradition of the Resurrection to our children, to strengthen the bonds of the family and to enrich it with the faith and tradition of the Resurrection. Let all of us, young and old, advance together and, with a high sense of responsibility, let us become bearers of good works with the common aim to promote education, Christian charity and the Orthodox tradition.

All these things will be achieved if the younger members, the new generation, the educated members of our community, commit themselves to Church and community affairs and to the institutions which our communities continually set up to preserve and strengthen our presence in this country. As I have said many times, we are approaching the end of the second millenium and, God willing, we will enter the third millenium. Let us prepare ourselves to celebrate and participate in the festal events which the Orthodox Church and the rest of the Christian world are planning. In particular, the Church invites us to continue our life with renewed hope, cultivating unity and peace, while planning responsibly for the future - forever with the shining beacon, expectation and Joy of the Resurrection.

Our entrance into the third millenium must find us all better organised, more united and ready for greater sacrifices so that we can realise the plans for institutions such as day schools, the Theological Seminary, and continuing education opportunities for the teachers and catechists of our Church and people.

May Christ, who rose from the dead, bless our works so that they may become reality. May He, as Prince of Peace, bestow peace on the rulers of the United Kingdom, of Greece, Cyprus and all our countries and may the spirit and joy of the Resurrection move across the whole world.

With these thoughts and expectations I offer warm and heartfelt greetings to all of you. May Christ who rose from the dead walk with us this year as He walked with the disciples on the road to Emmaus, may He give us His peace as He gave peace to His disciples in the Upper Room, and may He strengthen us in our struggle as He strengthened and supported His Apostles to proclaim the Gospel of the Resurrection.

I pray for you all, and, with much love and many blessings in the Lord, I remain,

+ Archbishop Gregorios of Thyateira and Great Britain

CLERGY CONFERENCE OF THE ARCHDIOCESE OF THYATEIRA AND GREAT BRITAIN

ST DEMETRIUS' CHURCH, EDMONTON, LONDON, 10 March 1998

PATRIARCHAL MESSAGE

Most Reverend Archbishop Gregorios of Thyateira and Great Britain, most eminent Exarch of Western Europe, beloved brother in the Holy Spirit and concelebrant of our Humility, grace be to Your Reverence and peace from God.

The gathering together in one place of brothers in Christ is a fundamental characteristic of the Orthodox Christian Church. Apart from the supreme and all-uniting gathering of worship around the holy and bloodless altar, there have been and continue to be many other gatherings: meals shared in common, conferences and group discussions. At all of these, if they are done in the Name of our Lord Jesus Christ, He Himself is present among His gathered disciples, blessing and guiding the hearts and minds of the faithful.

These all constitute a clear manifestation of the unity of the Spirit in the bond of peace which holds the faithful together and consequently a witness to the genuineness of the discipleship of Christ and to the divine mission of the Lord to the world.

For these reasons our paternal heart is filled with joy on reading in the letter of 11th February from Your beloved Reverence that a gathering of the clergy has been organised for the tenth of this month in the Holy Church of St. Demetrius, Edmonton, London. Such a gathering is most useful and is recommended by St. Basil the Great in his Longer Rules when he says:

"It is good for there to be a meeting of those set in authority over the brotherhoods at certain appointed times and places when things that occur unreasonably and ethical matters that are difficult to deal with, and how they have been each managed, are set before one another, so that both whatever has been done wrongly by anyone in the judgement of the many is credibly revealed and also what has been done correctly is confirmed through the witness of the majority" (Longer Rules, Resp. 54, MPG31. 1044).

In truth, experience shows that the discussion of the various questions of topical concern at meetings advances knowledge and contributes to dealing with those matters more effectively.

Wherefore we embrace the holy clergy with our paternal care and love and are present with you in spirit at this clerical gathering. Wholeheartedly we bestow on it our fervent Patriarchal blessing and pray to the Lord that He may preserve the clergy in health along with their families and parishioners and illuminate them with His heavenly divine light so that they may fulfill their difficult sacred duties in a manner well-pleasing to the Lord and lead His flock into pastures of salvation.

May His grace and infinite mercy be with you all.

3rd March, 1998.

Your dear brother in Christ Vartholomaeos

SPEECH BY HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS

Beloved Brothers and Fellow Bishops,
Most Pious Priests and Deacons,
Co-workers in the Vineyard of the Lord,
I greet you all and wish you all a Good Lent!

With joy we have gathered in the Church of St Dimitrios, Edmonton, to pray together, to work together, and together to consider the problems of our Flock.

It is unnecessary for me to remind you of the severe problems that confront contemporary man. The Church exists in this universe, and feels the tempests and gales that blow through and against society today.

We find ourselves at the end of the second millennium of Christianity. In less than two years, it will come to a close. With God's help, we shall enter into the third. Aware of this, Christians and generally the whole of the civilized world are preparing to celebrate the event. Our Ecumenical Patriarchate has established an Organizational Committee that is actively cooperating with others in Orthodox lands and throughout Christian lands for this panChristian and universal event. To fulfill this purpose, His All Holiness the Ecumenical Patriarch Vartholomeos has sent word through a letter of His that a committee should also be established in the Holy Archdiocese of Thyateira and Great Britain to arrange local events for the commemoration. This committee will co-operate closely with the special committee of the Ecumenical Patriarchate, the president of which is His Eminence Chrysostom the senior Metropolitan of Ephesus.

The Holy Archdiocese is currently in the process of appointing this committee, which will soon be announced to you all. I shall ask you to co-operate with the Holy Archdiocese for the finest organization of this event in this land where we dwell. The government of the United Kingdom and all the Churches are working together for the best possible observance of the millennium. I advise you to follow the public news reports, which from time to time describe the progress that is taking place for this purpose; and I should inform you that not only Christians but Jews and Muslims also are interested in participating in the celebration: they are keen to co-operate, because they feel themselves related to Christianity as they believe in God, the Father Almighty, Maker of heaven and earth, and of all things visible and invisible (as we should say according to our Creed).

Having indicated that today's society is very different from those by-gone, and I shall reflect on some of its characteristics. The last fifty years have brought swift changes and more freedom. Values that supported and strengthened mankind for centuries have been called into doubt. Even the family has been subjected to doubt and placed under pressure from many sides. Relationships between races, sexes and individuals have reached new distances; and the sincerity and sensitivity of the modern age have too often become shallow and transparent. This has been precipitated by many factors, including: the preponderance of radio, then the invention of television and now the introduction of electronic com-

munication and other media; and concurrently, the intensification of mass media advertising, and a frequency and ease of mass transportation from land to land, even mass tourism. Such factors have led to the development of a contemporary techno-culture, to which modern man devotes his life and his thoughts. But not everything that partakes of modern development and shapes contemporary society is detrimental to the human spirit, and I should like to refer to another characteristic that constitutes one of the most striking differences between our era and those by-gone: I mean the so-called Ecumenical Movement.

For the first time in history, a multi-faceted confessional dialogue can be observed among Christians: Orthodox with Roman-Catholics, Orthodox with Anglicans, Orthodox with pre-Chalcedonians, Orthodox with Lutherans, Orthodox with Methodists, Orthodox with Baptists and other Protestant denominations; and furthermore between Christians and members of other faiths. This movement can be evolved still further. The Orthodox Churches are steadily bridging their differences, and are coming ever closer to one another. For this purpose, a Pan-Orthodox synod is being planned and prepared after so many centuries of near silence and inactivity.

From these reflections, I shall proceed to assess our pastoral and ecclesiastical responsibilities and our concerns for our Flock today. We who belong to the jurisdiction of the Ecumenical Patriarchate, as members of the Holy Archdiocese of Thyateira and Great Britain, come from many groups of the faithful, the largest of which derives from immigrants that arrived in this country before, during and after the Second World War. Most of these came from Cyprus, the island belonging to British Crown from 1878 until the island's declaration of independence in 1960; and they came from other parts of the Greek world also. To these we must add more Orthodox immigrants, such as the Poles, Latvians, Ukrainians and Belorus. I shall not refer to the Orthodox Christian Serbs, Russians, Rumanians, Bulgarians and Arabs, because they are under the guardianship of their national Churches, although it would have been correct ecclesiastically if they had remained under the spiritual jurisdiction of the Ecumenical Patriarchate in accordance with the paternal tradition of the ecclesiastical order of Orthodoxy. I mention this not to rouse controversy but instead to indicate an issue that will, we do hope, be resolved in the pan-Orthodox synod when, by God's grace, this meeting will be convened. It is proper that you should be aware of the issue with a spirit of understanding and fraternity, as all of us belong to the same Orthodox family; so that you may co-operate with these Orthodox Christian brothers who are pastors as we are, and who are confronted by today's problems and pressures as we are.

Besides the Orthodox to whom I have already referred, the Holy Archdiocese holds in her bosom the English and Irish and others who have willingly embraced Orthodoxy, and who with the rest comprise the members of the Orthodox family of the Holy Archdiocese of Thyateira and Great Britain.

The presence of so many clergy who have espoused Orthodoxy during mainly the last forty years is a blessing from, and the fruit of, the love that so many here in this land share for this faith. I should like to take this opportunity to greet especially our English-speaking clergy, and to express my deep gratitude to you for your dedication to your duties, your obedience to the Ecumenical Patriarchate, and your zealotness in the ministry that has been entrusted to you by the Holy Archdiocese. The Orthodox Church is national and also supra-national: she

surpasses the conventional human boundaries of race, language and culture, and thus she expresses her catholicity and apostolicity, her sanctity and particularity. Today we have a number of small communities, growing and blooming, that serve the spiritual needs our English-speaking faithful. While the Orthodox Church is not a church that roams about hunting to gain groups of converts, she does receive those people who ardently desire to embrace Orthodoxy, to become members of her body, to unite themselves in one for the glory of the Triune God. It is with much discernment that she accepts those who fervently and sincerely want to enlist themselves into the family of the Orthodox Church.

The Orthodox Church and the Archdiocese encompass all of her children with much love and affection, and offers to them equally her love and her affection. At this point, we all should remember - everyone of us, from this speaker to the last clergyman and faithful who belongs to the Holy Archdiocese of Thyateira and Great Britain and who accepts the Ecumenical Patriarchate as the supreme ecclesiastical authority - that we all, each and every one, must manifest humility and obedience with a spirit of active love towards this Church of Christ.

Before concluding, I would like to identify and address certain matters that must be kept in mind by us together, and by each of us individually, for our ministry (*διακονία*). A basic element in our ministry is the ecclesiastical teaching of the faith, including the catechizing of our youth. While we meet this task, we should also cultivate our cultural heritage and linguistic traditions, because thusly the life of the Flock, and especially that of the new generation, is served and will evolve yet better. It seems to me that there is no finer way to teach and to catechize than through the act of worship. The ethos, character and tradition of Orthodoxy are cultivated within the setting of worship. Therefore, I call you all to perform the worship services often, be they convenient or inconvenient; and always with knowledge, with consequence, with care and with much piety. The Divine Apostle Paul proclaims for us (1 Timothy 4:13-15):

Till I come, give attendance to reading, to exhortation, to doctrine.

Neglect not the gift that is in thee, which was given thee by

prophecy, with the laying on of the hands of the presbytery.

Meditate upon these things; give thyself wholly to them; that thy

profiting may appear to all. Take heed unto thyself, and unto the doctrine; continue in them: for in doing this thou shalt both save thyself, and them that hear thee.

ἕως ἔρχομαι, πρόσεχε τὴν ἀγαγνῶσει, τὴν παρακλήσει, τὴν διδασκαλίαν, μὴ ἀμέλει τοῦ ἐν σοὶ χαρίσματος, ὃ ἐδόθη σοὶ διὰ προφητείας μετὰ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ πρεσβυτερίου. Ταῦτα μελέτα, ἐν τούτοις ἰσθί, ἵνα σου ἡ προκοπὴ φανερά ᾖ ἐν πάνσιν. Ἐπέχε καὶ σεαυτὸν σώσεις καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου.

I shall continue now by emphasizing that catechism and Orthodox teaching cannot be confined to books and words, as theories only; but must be developed and evolved within worship. Our participation in the Divine Liturgy, and our correct and proper performance of the holy services and sacraments of the Church, offer real opportunities not only for us to cultivate prayer but also for us to teach to the faithful. We ought never lose an opportunity to provide the spiritual, pure milk and nourishment of our blameless faith; and for this reason, we must learn to combine worship with teaching and catechism (and must find and cultivate still other simple

human ways) to bring the Gospel alive in the lives and in the very existence of the faithful, because piety is cultivated with prayer, with teaching and with the unceasing dialogue that we the faithful conduct with God the Beatific.

The Apostle Paul writes most characteristically to his disciple Timothy these words that remain ever contemporary and instructive for all of us (1 Timothy 4: 7-10):

Exercise yourself unto godliness. For bodily exercise profiteth little: but godliness is profitable unto all things, having promise of the life that now is, and of that which is to come. This is a faithful saying and worthy of all acceptation. For therefore we both labour and suffer reproach, because we trust in the living God, who is the Saviour of all men, especially of those that believe.

Γύμναζε δε σεαυτὸν πρὸς εὐσέβειαν· ἡ γὰρ σωματικὴ γυμνασία πρὸς ὀλίγον ἐστὶν ωφέλιμος, ἡ δὲ εὐσέβεια πρὸς πάντα ωφέλιμος ἐστίν, ἐπαγγελίαν ἔχουσα ζωῆς τῆς νῦν καὶ τῆς μελλούσης. πιστὸς ὁ λόγος καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξιος· εἰς τοῦτο γὰρ καὶ κοπιῶμεν καὶ ονειδιζόμεθα, ὅτι ἠλπικαμεν ἐπὶ θεῷ ζῶντι, ὃς ἐστὶ σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων, μάλιστα πιστῶν.

The future of Orthodoxy and particularly that of our Church in the United Kingdom will depend mostly upon the ministry of the clergy, upon our teaching, and on our zeal with which we shall work for the evangelization and renewal of the Orthodox tradition among our Flock now and into the future. To further our pastoral and catechetical work, it is imperative that we should establish daily schools, and that we should also establish a theological and ecclesiastical seminary to instruct and educate our candidates for the clergy, to prepare them as successfully as possible to exercise their ministry in our communities.

Our Holy Archdiocese intends to establish a theological and ecclesiastical seminary for the instruction, education and guidance of her clergy and teachers. Its creation is absolutely necessary, and so is its quality so that it will correspond with institutions of similar purpose in this country and abroad. We pray and foresee that, through the help of our Lord and Saviour Jesus Christ, this seminary should be established and be operative by the time of our entry into the next millennium of Christianity. It should become the nucleus for the perpetuation, increase and expansion of our faith, our theological studies and our tradition. Its main activity will be the education of the clergy and also the coordination of catechetical and other work of our Church in the United Kingdom. I ask you to co-operate for this purpose with the Archdiocese and with those who are responsible for the organization and realization of this most important ecclesiastical endeavour. Pray that Christ may bless this effort of ours and may help us so that it may become a reality as soon as possible!

Actual assistance and active love from each of you personally, as well as from your Councils, is vital so that we can drive this good work of the Church forward. The progress of the community, which is the local ecclesiastical communion, depends on your co-operation and frequent contact with our ecclesiastical centre, the Archdiocese, and your concern for it. Isolation, self-complacency and self-admiration are not useful; neither do they build-up the Church and the Flock. Mutual concern and mutual assistance are the qualities for true unity of the faith, genuine progress, and blessedness. Where there is unity, there is the blessing of God. And all of us require the blessings and grace of the Lord.

Now to recapitulate my address I should like to underscore, and thus to remind you all, that our basic task ought to be to support and guide the family, and to

strengthen it so that it may fulfill its high destiny and may meet the demands and complexities of contemporary society. An extension of the family is the initiation, introduction, and guidance of the children, the next generation, into Orthodox Christian tradition and worship.

In a fatherly manner I advise you to increase always, further step by yet further step, your pastoral dialogue and communication with the faithful of every age and class. We have a huge spiritual vineyard and ground that we are called continuously to cultivate and nourish, because the harvest is plenty, as Christ reminds us (Matt. 9: 36-38):

When he saw the multitudes, he was moved with compassion on them, because they fainted, and were scattered abroad, as sheep having no shepherd. Then said he unto his disciples, The harvest is plenteous, but the labourers are few; pray ye therefore the Lord of the harvest, that he will send forth labourers into his harvest.

Ἰδὼν δὲ τοὺς ὄχλους ἐσπλαγχνίσθη περὶ αὐτῶν, ὅτι ἦσαν ἐκκληυμένοι καὶ ἐρριμμένοι ὡς πρόβατα μὴ ἔχοντα ποιμένα. Τότε λέγει τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ· ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται ὀλίγοι· δεήθητε οὖν τοῦ κυρίου τοῦ θερισμοῦ ὅπως ἐκβάλῃ ἐργάτας εἰς τὸν θερισμὸν αὐτοῦ.

This saying by the Lord Christ reminds us of our necessity to find and secure new people who, appropriately tutored and educated, would be ordained in time to assume the ministry of the Church.

Soon here to follow, we shall have the opportunity to hear other brethren speak on topics that they have undertaken to develop, so that our meeting may be enlightened, and so that each of us may exercise his ministry in the best way possible. I trust each of us will improve and expand his abilities and will labour accordingly, ever to augment our ministry. Thus shall we give good witness to people, as did the saints through their personal sacrifice, through the sanctity of their lives, through the humility of their tempers, and through an obedience to the will of God. The purpose and aim of life is, in the last analysis, the will of God, for which we struggle and beseech that it may prevail on earth as it does in heaven.

Concluding I should like to thank you for your ministry within, and your co-operation with, the Holy Archdiocese. I must say that the co-operation of the Parish with the Archdiocese ought always to be increased and enriched for the good of the Flock, for the deepening of the unity of the Church, and for the augmenting of the ecclesiastical disposition between clergy and laity.

It is within this context that the efforts of the local parish should be moved to be renewed in its administration; to hold elections every two years for new councils according to the constitution of the Archdiocese; and to incline and encourage new people, men and women, into the councils and into the matters of administration and operation of the communities. This is also a part of the duty and obligation for each in his parish, especially for the proistamenoι, those in charge, who have a most heavy responsibility: to assure, occasionally according to these measures, a renewal of the council and other commitments that together comprise the administration of the community.

I thank you all! And I embrace you all in the Lord. I pray that you may know God's strength for a Good Lent - Καλὸν Στάδιον καὶ Καλὴ Σαρακοστή - and that, with good health, we may reach and celebrate the Bright Resurrection of the Lord.

Blessed be God, and Blessed be His Name, now and forever and unto the ages of ages.

Amen.

"YES, WE CAN TRY"

by Archimandrite Isaias Simonopetrites

As the Priest-in-Charge of the Greek Orthodox Community of Maidstone and District, I have the honour and the pleasure to welcome you all today to our School Festival on the occasion of the national feasts of Greece (25th March) and Cyprus (1st April). Both these celebrations are directly connected with the struggle of the Hellenes of Greece and Cyprus to regain their liberty from foreign domination and their right to ethnic self-determination.

As Orthodox Christians living in and around Maidstone, our Church Community is dedicated to the Feast of the Annunciation of the Blessed Virgin Mary, which we celebrate on the 25th March, nine months before the Feast of the Nativity of Christ. It falls to me as your priest, to draw to your attention firstly the religious significance of the Feast of the Annunciation.

In the "Apolytikion" or special hymn for the Feast of the Annunciation, we hear the following phrases. "Today is the crown of our salvation and the revelation of the mystery from before all ages. The Son of God becomes the Son of the Virgin and Gabriel announces the happy event (την Χάριν ευαγγελίζεται). Therefore, with him, let us also cry to the Mother of God, "Hail, O full of grace, the Lord is with Thee".

From this hymn, we understand that the Annunciation by the Archangel Gabriel to the Blessed Virgin Mary, a Jewish girl of 15 years of age, in the little town of Nazareth, was not only an event of the highest significance - "the crown of our salvation" - but also the fulfilment, long-awaited, of a great promise. In a very real sense, the entire Old Testament was a preparation for this announcement of Gabriel to the Blessed Virgin, who has also been prepared by a process of selection over many generations. What does this "happy event" (Χάρις) imply? That Mary has been chosen to be the means of a radical change in the relationship of God and man, and not only this, but also of the relationship of man to man (and to woman, of course) and man to the rest of creation. The (Χάρις), the grace, is a true and real symbol of forgiveness, of reconciliation, of new life, of the restoration of God-given liberty.

Gabriel came to Mary to announce that she, a virgin, will become the mother of God (Θεοτόκος). She will not only become thus the means for humanity to regain its original position in God's favour. It will release fallen humanity, the descendants of Adam and Eve, from the slavery of sin and mortality, to restore in its entirety the liberty which the first-created man enjoyed at the beginning of Creation.

However, this depended on one single thing, on the free assent of Mary to become a mother, the Virgin Mother of God's only Son. When she received the assurance that this was what God wanted not only for her, but for all humanity, she replied to Archangel, "Let it be to me, according to your word". Through the free-will of the Blessed Virgin, spiritual liberty is restored to the whole of humanity, if men individually, through the exercise of their own free-will, so want this.

How then do we assent to something, which is freely offered to us, but which we evidently have only as a "potential". The answer is perhaps contained in the four small words, which I gave as a title to my address, "Yes, we can try". The truth is, that to obtain the precious gift of liberty, and indeed of spiritual, internal liberty, we must exert ourselves, we must increase our efforts, we must struggle and fight, even if this means, that in the process, we have to give our lives, so that others at least, can enjoy their liberty. Thus, for the Blessed Virgin, she would have to affirm her offering of her free-will, her liberty, not once, but many times, and especially when she saw her Son, whom she believed to be the Son of God, crucified under the Roman Law, at the request of the very people to whom He had come as the promised Saviour.

And so, before we give our assent, we have to understand that between liberty and self-sacrifice, there is always a direct analogy. We have to ask ourselves, if we are really prepared to pay

the price for our liberty. If we cannot be saviours for our fellow men, are we at least courageous enough, determined enough to be heroes in the cause of freedom. Our answer, if it is in the affirmative, is "Yes, we can try". This was the message also of the heroes of the Greek Revolution of March 25th, 1821, and of the Greek Cypriot patriots of April 1st, 1955.

I mentioned previously the hymn of the Feast of the Annunciation. I want now to mention another hymn, the "Ode to Liberty" of the Greek national poet, Dionysios Solomos, of which the first stanza has become the National Anthem of both Greece and Cyprus.

*"Σε γνωρίζω από την κόψη
του σπαθιού την τρομερή.
Σε γνωρίζω από την όψη,
που με βιά μετράει την γή.
Απ' τα κόκκαλα βγαλμένη
των Ελλήνων τα ιερά
και σαν πρώτα ανδρειωμένη
χαίρε, ω χαίρε ελευθεριά!"*

Dionysios Solomos, who was born exactly 200 years ago, in 1798, was a great poet and his love of the Greek idea, and the Greek ideal was, and is, second to none. He was, as most of you know, born in Zakynthos, although his ancestors were from Crete. He grew up and was educated in Italy, and lived and died in Kerkira (Corfu), in 1857. He never visited mainland Greece, nor was he ever a Greek citizen. His first language was Italian, and he was successively a French and then a British subject, because his native island and the other Ionian islands were first a Venetian colony, afterwards occupied by Napoleon's armies and finally under British protection. His origin was aristocratic and his education European, and yet his conscience was profoundly Greek. He identified himself absolutely with Greece and the Greek people, their sufferings, their loss of dignity and liberty at the hands of more powerful states, and, above all, their aspirations to be re-born as a free nation of heroes and citizens, proud of their great heritage. Because most of his education was in Italian, he had to learn Greek by himself. When he started to write poetry, he wrote mainly in Italian and all his life he found it easier to write his poems first in that language. However, after the Greek Revolution of 1821, he realised that if he was truly a Greek, he must write not just occasional romantic verses, but serious poetry in Greek.

In 1822, or thereabouts, he met another very distinguished Greek, visiting Zakynthos, Spyridon Tricoupis, from Messolonghi, who was to become later the first Prime Minister of the new Greek State, and the first Greek Ambassador to London. Tricoupis recounted to Solomos the details surrounding the death of the Greek heroes of the Revolution. Deeply moved, Solomos was inspired to write a poem in their honour, but protested that his Greek was poor, only the colloquial dialect of the simple Greek people. "My dear friend", replied Tricoupis, "what better means of expression than the rich language of the ordinary Greek? You should honour your nation's heroes by writing in their language." "Yes indeed", said Solomos, "I can try." The result was the "Ode to Liberty", the Greek National Anthem. And he became the first national poet of reborn Greece.

Dear friends, parents, teachers and children, we have mentioned two hymns, to the Annunciation of the Blessed Virgin Mary, and to Liberty, of which the last lines are, respectively, "Hail, O full of grace, the Lord is with thee" and "Hail, O hail, to thee, Liberty!". These two hymns sum up the ideological motivation which involves us all in this and every other Greek School in the Diaspora. Whatever our first language, Greek is our mother tongue, the mother tongue of the entire civilized world. It is worth our efforts to teach and to learn it. The least that we can do is to say, "Yes, we can try!".

Saturday, 28th March 1998.

MARTIOΣ

1. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό των Αγίων Πάντων και στη συνέχεια απένειμε τον Σταυρό της 75ετηρίδος της Αρχιεπισκοπής στον Πρόεδρο της ομώνυμης Κοινότητας κ. Ιάσωνα Λουκιανό. Το βράδυ παρέστη σε Κονσέρτο Θρησκευτικής Μουσικής στον Καθεδρικό Ναό Αγίας Σοφίας Λονδίνου.

2. Τέλεσε την Ακολουθία της Καθαράς Δευτέρας στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Αργότερα τέλεσε νεκρώσιμη Ακολουθία για την Κατίγκω Μ. Λαμού στον Καθεδρικό Ναό Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Στη συνέχεια τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο π. Ιωάννης Γεωργίου, η κα. Β. Κούβαρου με την κα. Σούλα Κότσασα. Αργότερα τέλεσε επιμνημόσυνη δέηση στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής κατά παρακλήση του Στρατηγού Μιχ. Αρναούτη.

3. Το μεσημέρι υποδέχθηκε στο αεροδρόμιο Heathrow τον Λονδίνου τον Μακαριώτατο Πατριάρχη Αλεξανδρείας κ.κ. Πέτρου VII, ο οποίος αφίχθηκε στο Λονδίνο ως επίσημος προσκεκλημένος στις εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στο Λονδίνο στα πλαίσια του Βυζαντινού Φεστιβάλ.

4. Τέλεσε την Προηγιασμένη Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό Αγίου Νικολάου Δυτικού Λονδίνου. Το μεσημέρι παρευρέθηκε σε επίσημο Φιλανθρωπικό Γεύμα, στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου, προς τιμήν του Μακαριώτατου Πατριάρχου Αλεξανδρείας κ.κ. Πέτρου VII με σκοπό τη συλλογή χρημάτων για τις ανάγκες του Πατριαρχείου του και της Ιεράς Μονής Αγίας Αικατερίνης Σινά. Το βράδυ παρευρέθηκε στο Κονσέρτο Παύλου Μουσικής στον Καθεδρικό Αγγλικανικό Ναό του Αγίου Παύλου όπου έγινε η παγκόσμια πρώτη του έργου του ορθοδόξου συνθέτου John Tavener "Η Τελευταία Συνομιλία". Στη συνέχεια παρέστη στη δεξίωση που ακολούθησε.

5. Το πρωί παρευρέθηκε σε πρόγευμα εργασίας των London Church Leaders μετά των Αντιπρυτάνεων τεσσάρων Ιδρυμάτων Ανωτάτης Εκπαίδευσης Λονδίνου. Στη συνέχεια επισκέφθηκε, μετά των Βοηθών Επισκόπων του, τον νέο Υπάτο Αρμοστή της Κυπριακής Δημοκρατίας στο Ηνωμένο Βασίλειο, κ. Μιχάλη Ατταλίδη, στο οικία της Υπάτης Αρμοστείας. Το απόγευμα προήδρευσε σε συνεδρία του Trust της Αρχιεπισκοπής, στον Αρχιεπισκοπικό Οίκο. Αργότερα προήδρευσε σε συνεδρία του ΕΦΕΠΕ.

6. Το βράδυ τέλεσε τον Α΄ Χαιρετισμούς αρχικά στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής και στη συνέχεια στον Καθεδρικό Ναό Αγίας Σοφίας Λονδίνου.

7. Το πρωί τέλεσε τη βάπτισμα της θυγατρός του Donald McTaggart, Ιωάννας, στον Καθεδρικό Ναό Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Στη συνέχεια παρεκάθησε σε γεύμα στην οικία του Θεοδώρου και Μαρίας Ανάγνου.

8. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου και Αποστόλου Ανδρόνιου Birmingham.

9. Το πρωί τον επισκέφθηκε ο Σεβ. Μητροπολίτης Περγάμου κ. Ιωάννης. Το βράδυ παρευρέθηκε σε Φιλανθρωπική Εκδήλωση και Δημοπρασία Εκκλησιαστικών Εικόνων που διοργανώθηκε από τις Serbian Society και European Academy of Arts.

10. Τέλεσε την Ακολουθία της Προηγιασμένης και ακολούθως προήδρευσε της ολοήμερης Συνάξεως του Ιερού Κλήρου της Αρχιεπισκοπής Ουαίτιον και Μεγάλης Βρετανίας, στην Κοινότητα Αγίου Δημητρίου Edmonton. Το βράδυ παρέστη στη παρουσίαση του βιβλίου του Δώρου Παρτσάσιδη "The Green Line: the Division of Cyprus", στη Βουλή των Κοινοτήτων.

11. Το πρωί τον επισκέφθηκε ο κ. Ανδρέας Δαμιανού, Προϊστάμενος της Κυπριακής Εκπαιδευτικής Αποστολής. Το απόγευμα παρευρέθηκε στην Πανορθόδοξη Εκδήλωση της 300ής Επετείας της Society for Promoting Christian Knowledge (SPCK) στον Αγγλικανικό Ναό του St-Martin-in-the-Fields παρουσία της Βασιλίσσας Ελισάβετ. Στη συνέχεια παρέστη σε δεξίωση στο St James's Palace.

12. Το πρωί τον επισκέφθηκαν η κα. Σουζάννα Α. Υδραίου, η κα. Φρόνη Μιχαήλ με την Μαρία Αχιλλέως. Το απόγευμα μετέβη στην πόλη του Brighton όπου τέλεσε τους Β΄ Χαιρετισμούς στον εκεί Ιερό Ναό της Αγίας Τριάδος.

13. Το απόγευμα τέλεσε τη βάπτισμα της Χρυσοτάλλας-Λόλας, θυγατρός του Σεργίου Σεργίου στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Το βράδυ παρέστη στη Χοροεσπερίδα του ΔΗ.ΣΥ (Αγγλίας) που πραγματοποιήθηκε σε Κεντρικό Ξενοδοχείο του Λονδίνου.

14. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίων Θεοδώρων και Παντελεήμονος Eastbourne.

15. Το πρωί τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο κ. Παύλος Χριστοδωρίδης, η κα. Ανδρούλα Τάλλη, ο κ. Μιχάλης Παπαδόπουλος, ο Καθηγητής Robert Fowler από το Πανεπιστήμιο του Bristol, ο κ. Α. Πελοπίδας, και ο Αρχιμανδρίτης Εφραίμ Lash.

16. Το πρωί τον επισκέφθηκε η κα. Όλγα Κουντούρη.

17. Το πρωί τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η κα. Νίτσα Ματοάγγου, ο π. Alexander Cherney, και ο κ. Ανδρέας Π. Παναγιώτου.

18. Το μεσημέρι παρέστη σε δεξίωση στην οικία του Υπάτου Αρμοστή της Κύπρου με την ευκαιρία της επίδοσης των διαπιστευτηρίων του νέου Υπάτου Αρμοστή στο Ηνωμένο Βασίλειο κ. Μιχάλη Ατταλίδη.

19. Στην συνέχεια τον επισκέφθηκαν στον Αρχιεπισκοπικό Οίκο οι κ.κ. Γιαννάκης Ζένιος και Ανδρέας Χριστοφόρου. Το βράδυ παρέστη σε δεξίωση στην οικία του Έλληνα Πρέσβη με την ευκαιρία επίσκεψης αντιπροσωπείας του Ελληνικού Κοινοβουλίου στο Ηνωμένο Βασίλειο.

20. Στη συνέχεια παρέστη σε Κονσέρτο που οργανώθηκε από τον κ. Κωνσταντίνο Λεβέντη με την παρουσία της συζύγου του Προέδρου της Βουλγαρίας κας Antonina Stoyanova στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου, και στη συνέχεια παρεκάθησε σε δείπνο εκεί.

21. Το πρωί τον επισκέφθηκαν οι Δήμαρχοι και οι Κοινοτάρχες του Νομού Κιλκίς. Το μεσημέρι παρεκάθησε σε γεύμα με τον κ. Χάρη Σοφοκλείδη στον Αρχιεπισκοπικό Οίκο. Το απόγευμα τον επισκέφθηκαν ο κ. Πολύκαρπος Σαλάτας και αργότερα ο κ. Μάνος Ελευθερίου με το γιό του Δημήτρη. Το βράδυ τέλεσε τους Γ΄ Χαιρετισμούς στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής και στη συνέχεια στον Ιερό Ναό Αγίου Χαράλαμπος, Luton.

22. Το βράδυ παρευρέθηκε στη δεξίωση που οργάνωσε σε Κεντρικό Ξενοδοχείο του Λονδίνου η Φιλόπρωτος Αδελφότης Κυριών της Αρχιεπισκοπής (Greek Orthodox Charity Organisation) με την ευκαιρία της επετείας της Ελληνικής Επανάστασης.

23. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό Αγίας Σοφίας Λονδίνου. Στη συνέχεια παρέστη στη δεξίωση στην οικία του Έλληνα Πρέσβη με την ευκαιρία των εορτασμών του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και της Ελληνικής Επανάστασης. Το απόγευμα παρευρέθηκε στην επετειακή Εκδήλωση που οργάνωσε το Ελληνικό Σχολείο της Αγίας Σοφίας στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου.

24. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο κ. Δημήτριος Χαράλαμπίδης, η κα. Ανδρούλλα Τάλλη, ο κ. Στυλιανός Καραμπάσης, η κα. Ασπασία Ζέρβα και ο κ. Ιωάννης Ολυμπίτης. Το βράδυ παρέστη στην ομιλία του Σεβ. Μητροπολίτη Βόστων κ. Τιμοθέου με την ευκαιρία των Πανορθοδόξων Εκδηλώσεων για την είσοδο στην Γ΄ Χιλιετηρίδα του Χριστιανισμού, στο Ελληνικό Κέντρο Λονδίνου.

25. Το πρωί παρέστη σε γεύμα εργασίας του "2020 Vision" παρουσία του Υπουργού Παιδείας του Ηνωμένου Βασιλείου David Blunkett, στο Ινστιτούτο Σύγχρονης Τέχνης. Στη συνέχεια τον επισκέφθηκαν ο κ. Χρήστος Κόμπος, Διευθυντής Δημοτικής Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας Κύπρου με τον Προϊστάμενο της Κυπριακής Εκπαιδευτικής Αποστολής στο Ηνωμένο Βασίλειο κ. Ανδρέα Δαμιανού. Το απόγευμα, παρευρέθηκε στην ομιλία της Καθηγήτριας του King's College Prof. Judith Herrin με θέμα "The Imperial Feminine in Byzantium". Το βράδυ τέλεσε Μέγα Εσπερίνο στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής με την ευκαιρία του Εορτασμού του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου.

26. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου στο Βόρειο Λονδίνο με την ευκαιρία του διπλού Εορτασμού του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου και της Ελληνικής Επανάστασης. Το βράδυ παρέστη σε δείπνο που δόθηκε από το Προεδρείο του Παρεκκλησίου της Αρχιεπισκοπής, το οποίο είναι αφιερωμένο στον Ευαγγελισμό της Θεοτόκου.

27. Το πρωί τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο κ. Στέφανος Βαροσάμης και η κα. Μαρία Καμινιάρη.

28. Μετέβη στην πόλη του Torquay όπου τέλεσε τους Δ΄ Χαιρετισμούς στον εκεί Ιερό Ναό του Αγίου Ανδρέου.

29. Τέλεσε Θεία Λειτουργία για τα παιδιά στον Ιερό Ναό Αγ. Δημητρίου και Νικήτας, Plymouth, το δε απόγευμα εσπερίνο στον ίδιο Ναό.

30. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου Plymouth, το δε απόγευμα επέστρεψε στο Λονδίνο.

31. Το πρωί τον επισκέφθηκε ο κ. Κ. Γραμμένος. Στη συνέχεια τέλεσε τη νεκρώσιμη Ακολουθία για τον Γαβριήλ Ελευθερίου στον Καθεδρικό Ναό Αγίου Νικολάου Δυτικού Λονδίνου. Το απόγευμα τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο Πρόεδρος και Μέλη του Δ.Σ. της Κοινότητας του Ιερού Ναού Αγ. Νικολάου Cardiff, και ο κ. Μιλτιάδης Σκούταρης. Το βράδυ παρεκάθησε σε δείπνο στην οικία της κας. Βιολ. Εμπειρίκου.

32. Το απόγευμα ανεχώρησε για τη Θεσσαλονίκη.

ΑΠΡΙΛΙΟΣ

1. Το πρωί επισκέφθηκε τον Παναγιώτατο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονα, στη συνέχεια επισκέφθηκε την Έκθεση Θρησμάτων του Αγίου Όρους και τέλος συναντήθηκε με τον Υπουργό Μακεδονίας-Θράκης κ. Φίλιππο Πετσάλινο. Στη Θεσσαλονίκη φιλοξενήθηκε από

το ζεύγος Σωτήρη και Πανλίνας Βαρναλίδου καθώς και από τον κ. Κωνσταντίνο Κωνσταντινίδη.

2. Μετέβη στην Αθήνα όπου συναντήθηκε με τον Υφυπουργό Παιδείας κ. Δ. Ανθόπουλο, τον κ. Δημήτριο Χαλκιώτη, επισκέφθηκε την Αρχιεπισκοπή Αθηνών και φιλοξενήθηκε από τον κ. Παναγιώτη Γιώκα.

3. Συναντήθηκε με τον ιερέα Απόστολο Θεολόγο και, στη συνέχεια, μετέβη στην Κάλυμνο, μέσω Κω, όπου τον υποδέχθηκε ο Μητροπολίτης Κάλυμνου, Λέρου και Αστυπάλαιας κ. Νεκτάριος.

4. Το πρωί επισκέφθηκε την Ιερά Μονή Παναγίας Ελεούσης στο Ρότσο καθώς και την Ιερά Μονή Αγ. Παντελεήμονος. Στη συνέχεια, συναντήθηκε με τον Δήμαρχο Κάλυμνιων κ. Δ. Διακομιχάλη και το Δημοτικό Συμβούλιο. Το απόγευμα παρέστη στον Εσπερινό στην Ιερά Μονή Οσίου Σάββα, η οποία εόρταζε την πεντηκονταετηρίδα από της Κοιμήσεως αυτού. Το βράδυ παρακάθισε σε δείπνο που παρήθεσε προς τιμήν του ο Δήμος Κάλυμνιων.

5. Το πρωί τον επισκέφθηκε ο κ. Tarik A. Abu Samra. Το μεσημέρι παρέστη στα εγκαίνια των νέων Γραφείων της Λαϊκής Τραπεζής Κύπρου Λονδίνου. Το απόγευμα τον επισκέφθηκαν οι κα. Λήδα Παττίχη μετά της κας Βίκυ Φαβάρου και τον κ. Νίκου Παπαφώτη. Το βράδυ παρευρέθηκε στην ομιλία του Προέδρου της ΕΔΕΚ Κύπρου κ. Βάσου Λυσσαρίδη στο Βόρειο Λονδίνο.

8. Τον επισκέφθηκαν ο κ. Νικόλαος Λάος, ο Πρόεδρος και οι Ιερείς του Καθεδρικού Ναού Αγίων Πάντων, και ο κ. Γελέκης.

9. Τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο κ. Χρυσόστομος Κωνσταντίνου, ο κ. Παύλος Ιωαννίδης, και ο ιατρός κ. Βρανάκης.

10. Το πρωί τον επισκέφθηκε ο Ακόλουθος Άμυνας της Ελληνικής Πρεσβείας Πλοίαρχος κ. Ν. Κωστάκης. Το απόγευμα τον επισκέφθηκαν διαδοχικά η κα. Άννα Ασπρομάλλη μετά του υιού της, και ο κ. Θεοφάνης Χατζηκυριάκου μετά της οικογενείας του και των κυριών Φλώρας Κραμπουτσα και Νατάσας Γ. Λαζαρίδου.

12. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία των Βαύων στον Ιερό Ναό Αγίου Λαζάρου και Αποστόλου Ανδρέου Αν. Λονδίνου. Το βράδυ τέλεσε την Ακολουθία του Νημφίου αρχικά στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής και στη συνέχεια στον Καθεδρικό Ναό Αγίας Σοφίας Λονδίνου.

13. Τέλεσε την Ακολουθία του Νημφίου αρχικά στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής και στη συνέχεια στον Ιερό Ναό Αγίων Αντωνίου και Ιωάννου Βαπτιστού Β. Λονδίνου.

14. Τέλεσε την Ακολουθία του Νημφίου αρχικά στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής και στη συνέχεια στον Ιερό Ναό Αγίων Νεκταρίου.

15. Τέλεσε την Ακολουθία του Αγίου Ευγενίου αρχικά στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής και στη συνέχεια στον Ιερό Ναό Αγίου Δημητρίου Edmonton.

16. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία του Μ. Βασιλείου στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Το βράδυ τέλεσε την Ακολουθία των Παθών αρχικά στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής και στη συνέχεια στον Καθεδρικό

Ναό Αγίου Νικολάου Δυτ. Λονδίνου.

17. Τέλεσε την Ακολουθία Αποκαθλώσεως του Κυρίου στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής. Το βράδυ τέλεσε την Ακολουθία του Επιταρίου αρχικά στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής και στη συνέχεια στον Καθεδρικό Ναό Αγίας Σοφίας Λονδίνου.

18. Το πρωί τέλεσε τον Μέγα Εσπερινό και τη Θεία Λειτουργία Μ. Βασιλείου στον Καθεδρικό Ναό Κοιμήσεως της Θεοτόκου Β. Λονδίνου. Το βράδυ τέλεσε την Ακολουθία της Αναστάσεως αρχικά στο Παρεκκλήσιο της Αρχιεπισκοπής και στη συνέχεια στον Καθεδρικό Ναό Αγίας Σοφίας Λονδίνου.

19. Το απόγευμα τέλεσε τον Μ. Εσπερινό της Αγάπης στον Καθεδρικό Ναό Αγίων Πάντων Λονδίνου.

21. Το πρωί μετέβη στο Birmingham όπου τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον εκεί Ιερό Ναό Αποστόλου Λουκά και Αγίας Τριάδος, στη διάρκεια της οποίας χειροτόνησε σε Ιεροδίακονο τον Χρήστο Στεφάνου.

22. Τον επισκέφθηκε η κα. Λίνα Κρασά, μέλος της Ενώσεως Μακεδόνων Μ. Βρετανίας. Το βράδυ παρέστη σε συνεδρία του Trust "Δέσποινας Κοιμή" στον Αρχιεπισκοπικό Οίκο.

23. Τέλεσε Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Ιωάννου Βαπτιστού Harney Λονδίνου.

24. Το πρωί τον επισκέφθηκε ο κ. Άδωνις Κωνσταντινίδης, Διευθυντής του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου Κύπρου, μετά της συζύγου του και του κ. Ανδρέα Δαμιανού, Προϊσταμένου της Κυπριακής Εκπαιδευτικής Αποστολής. Στη συνέχεια, προήδρυνε σε συνεδρία για τους Εορτασμούς της Πεντηκονταετηρίδας του Καθεδρικού Ναού Αγίων Πάντων Λονδίνου στον Αρχιεπισκοπικό Οίκο.

25. Το απόγευμα ενλόγησε τους γάμους της Χριστίνας-Ελένας-Σοφίας Σιάτη και του Νικόλα Προκόπη Βανέξη στον Καθεδρικό Ναό Αγίας Σοφίας Λονδίνου.

26. Τέλεσε τη Θεία Λειτουργία στον Ιερό Ναό Αγίου Γεωργίου Kingston-Upon-Thames στη διάρκεια της οποίας χειροτόνησε σε διάκονο τον Παρασκευά Αρτέμη, στον οποίο έδωσε το όνομα Θωμάς.

27. Το πρωί τον επισκέφθηκαν ο κ. Γιώργος και η κα. Κάτια Παπαδοπούλου. Στη συνέχεια, τέλεσε τη νεκρώσιμη Ακολουθία για τον Δημήτριο Σταυρόπουλο στον Καθεδρικό Ναό των Αγίων Πάντων Βορείου Λονδίνου.

28. Το πρωί τον επισκέφθηκε η κα. Έλλη Παπαφώτη.

29. Το πρωί τον επισκέφθηκαν διαδοχικά ο κ. Κωνσταντίνος Λάος, ο π. Κυριάκος Κορνιώτης μετά του κ. Τάσου Γεωργίου. Το μεσημέρι παρεκάθισε σε γεύμα μετά του κ. Χάρη Σοφοκλείδη. Το βράδυ παρακολούθησε σειρά ομιλιών σχετικά με την περίοδο της Ενοκλασίας στο King's College Λονδίνου.

30. Το πρωί τον επισκέφθηκε ο κ. Δημήτρης Χαριάδης. Το μεσημέρι παρεκάθισε σε γεύμα μετά του κ. Μ. Πετρόπουλου και του π. Ανδρέα Πίττα. Το απόγευμα τον επισκέφθηκε ο κ. Γ. Χατζηφάνης. Το βράδυ παρέστη στη δεξίωση που δόθηκε σε κεντρικό ξενοδοχείο του Λονδίνου με την ευκαιρία των 50 χρόνων από της ιδρύσεως του κράτους του Ισραήλ.

HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS' DIARY

HIS EMINENCE ARCHBISHOP GREGORIOS' DIARY MARCH

1. In the morning, His Eminence the Archbishop celebrated the Divine Liturgy in the Cathedral of All Saints, Camden Town, at the end of which he bestowed the Cross of the 75th anniversary of the Archdiocese on Iason Loukianos, Chairman of the said Community. In the evening, he was present at a concert of religious music entitled "The Byzantine Legacy" at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.

2. In the morning, he read the services prescribed for Clear Monday in the Chapel of the Archdiocese. Later, he presided at the funeral of Mrs Katingo M. Laemos in the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. Returning to the Archdiocese, he received Father Ioannis Georgiou, & Mrs V. Kouvarou accompanied by Mrs Soula Kotsapa. Later, he presided at a memorial service for General Michael Arnaoutis in the Chapel of the Archdiocese.

3. At midday, he was at Heathrow Airport to receive Patriarch Petros VII of Alexandria on his arrival in England as a guest of honour at the Byzantine Festival in London.

4. In the morning, he celebrated the Pre-Sanctified Liturgy at the Cathedral of St Nicholas in Shepherd's Bush. At midday, he was present at the Fundraising Luncheon given at the Hellenic Centre in honour of Patriarch Petros and in aid of the Patriarchate of Alexandria and St Catherine's Monastery, Mt. Sinai. In the evening, he was present at a concert of religious music at St Paul's Cathedral, at which John Tavener's work "The Last Discourse" was performed. He also attended the reception given in continuation.

5. In the morning, he was present at the Working Breakfast of London Church Leaders at which the Vice-Chancellors of four Institutes of Higher Learning were also present. In continuation, accompanied by his assistant bishops, he visited Michalis Attalidis, newly-appointed as High Commissioner of the Republic of Cyprus in the United Kingdom, at his residence. In the afternoon, he received Ioannis Palaeokrassas. Later, he presided first at a meeting of the Trust of the Archdiocese at Thyateira House, and then at a meeting of EPEPE.

6. In the evening, he presided at the First Service of the Salutations of the

Virgin in the Chapel of the Archdiocese and, later, at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.

7. In the morning, he baptised Ioanna, the infant daughter of Donald & Sabine McTaggart, at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater. In continuation, he had lunch at the home of Theodoros & Maria Anagnou.

8. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God and St Andrew in Birmingham.

9. In the morning, he received Metropolitan Ioannis of Pergamon. In the evening, he was present at a fund-raising gathering and auction of icons organised by the Serbian Society and the European Academy of Arts.

10. In the morning, he celebrated the Pre-Sanctified Liturgy at the church of St Demetrius in Edmonton, and then presided at a daylong meeting of the clergy of the Archdiocese there. In the evening, he was present at the House of Commons for the presentation there of Doros Partasidis' book "The Green Line: The Division of Cyprus".

11. In the morning, he received Andreas Damianou of the Cyprus Educational Mission. In the afternoon, he was present at the Act of Worship commemorating the 300th anniversary of the Society for Promoting Christian Knowledge (SPCK) held at the church of St Martin-in-the-Fields in the presence of Her Majesty the Queen. In continuation, he attended the reception held at St James' Palace.

13. During the morning, he received Mrs Susan Idreos, & Mrs Phryni Michael accompanied by Mrs Maria Achilleos. In the afternoon, he went to Brighton, where he presided at the Second Service of the Salutations at the church of the Holy Trinity there.

14. In the afternoon, he baptised Chrystalla-Lola, the infant daughter of Serghios & Patricia Serghiou in the Chapel of the Archdiocese. In the evening, he was present at the Dinner & Dance given by DE.SY.UK. at an hotel in central London.

15. He celebrated the Divine Liturgy at the church of Ss. Panteleimon and Theodore in Eastbourne.

16. During the morning, he received Pavlos Christodoulidis, Mrs Androula

Talli, Michalis Papadopoulos. Professor Robert Fowler of the University of Bristol, and Archimandrite Ephrem of Chorlton-cum-Hardy.

17. In the morning, he received Mrs Olga Kountouri.

18. During the morning, he received Mrs Nitsa Matsangou, Protospresbyter Alexander Cherney, and Andreas P. Panayiotou.

19. At midday, he was present at a reception held at the residence of the High Commissioner of the Republic of Cyprus in the United Kingdom, following the presentation of his credentials. Returning to Thyateira House, he received Yiannakis Zenios and Andreas Christophorou. In the evening, he was present at a reception held at the residence of the Hellenic Ambassador on the occasion of the visit to the United Kingdom of a delegation from the Hellenic Parliament. In continuation, he was present at a concert organised by Constantinos Leventis at the Hellenic Centre, which was held in the presence of Mme. Antonina Stoyanova, wife of the President of Bulgaria, and at the dinner given there afterwards.

20. In the morning, he received a delegation of Mayors and Chairmen of Communities from the Nomos (County) of Kilkis in northern Greece. At midday, he entertained Haris Sophokleidis to lunch at Thyateira House. Afterwards, he received Polykarpos Salatas and Manos Eleftheriou and his son, Dimitris. In the evening, he presided at the Third Service of the Salutations in the Chapel of the Archdiocese. Later he presided at the Third Service of Salutations at the church of St. Charalambes in Luton.

21. In the evening, he was present at the annual Dinner and Dance organised by the Greek Orthodox Charity Organisation at the Grosvenor House Hotel and held to celebrate the anniversary of Greek Independence.

22. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater and presided at the Te Deum for Greek Independence Day held in continuation. He was then present at the reception held at the residence of the Hellenic Ambassador to mark this National Day. In the afternoon, he was present at a celebration to mark the day, which was organised by the Greek School of the Cathedral at the Hellenic Centre.

23. During the day, he received Dimitrios Charalambidis, Mrs Androula Talli, Stylianos Karambassis, Mrs Aspasia Zerva, and Ioannis Olymbitis. In the evening, he was present at the lecture delivered at the Hellenic Centre by Metropolitan Timotheos of Vostra (of the Patriarchate of Jerusalem) in connection with the Third Millennium.

24. In the morning, he participated in a working lunch together with the British Minister of Education, David Blunkett, organised by "2020 Vision" at the Institute of Modern Art. Returning to Thyateira House, he received Christos Kombos (Director of Primary Education at the Cyprus Ministry of Education) who was accompanied by Andreas Damianou. In the afternoon, he was present at the lecture delivered by Professor Judith Herrin at King's College, London, and entitled "The Imperial Feminine in Byzantium". In the evening, he presided at Great Vespers in the Chapel of the Annunciation of the Mother of God within Thyateira House on the occasion of its title feast.

25. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy in the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green. In the evening, he was present at a dinner given by the Committee of the Chapel of the Archdiocese.

26. During the morning, he received Stephanos Varsamis and Mrs Maria Kaminiari.

27. He travelled to the south west of England, where he presided at the Fourth Service of the Salutations at the church of St Andrew in Torquay.

28. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy in the church of Ss. Demetrius & Nikitas in Plymouth for the benefit of the children. In the afternoon, he presided at Vespers in the same church.

29. In the morning, he again celebrated the Divine Liturgy in the church of Ss. Demetrius & Nikitas in Plymouth, returning to London in the evening.

30. In the morning, he received Mr K. Grammenos. In continuation, he presided at the funeral service of Gavriil Eleftheriou at the Cathedral of St Nicholas in Shepherd's Bush. During the afternoon, he received the Chairman and members of the Committee of the church of St Nicholas in Cardiff, and Miltiadis Skoutaris. In the evening, he was a guest at the dinner held at the house of Mrs V. Embeirikou.

31. He left for Thessaloniki in the afternoon.

APRIL

1. In the morning, he visited Metropolitan Panteleimon of Thessaloniki. In continuation, he went to the Museum of Byzantine Civilisation where he was conducted around the exhibition devoted to the Treasures of Mount Athos. Later, he went to visit the Minister for Macedonia and Thrace, Philippos Petsalnikos. While in Thessaloniki, he was entertained by Sotiris & Pavlina Varnalidis and by Konstantinos Konstantinidis.

2. He travelled to Athens, where he met the Assistant Minister for Education, D. Anthopoulos, and Dimitrios Chalkiotis. He visited the Archdiocese of Athens and was entertained by Panayiotis Yiorkas.

3. In the morning, he received Father Apostolos Theologhos. Later, he travelled, by way of Cos to Kalymnos where he was received by Metropolitan Nectarios of Leros, Kalymnos and Astypalaea.

4. In the morning, he visited the Monastery of the Mother of God of Mercy in Rotso, and that of St Panteleimon. In continuation, he visited the Mayor of Kalymnos, D. Diakomichalis, and members of the Town Council. In the afternoon, he was present at Vespers in the Monastery of St. Sabbas the New (1862-1948) celebrating the 50th anniversary of the repose of the saint. In the evening, he was present at a dinner given by the Town Council of Kalymnos.

5. In the morning, he was the chief concelebrant at the Divine Liturgy in St. Sabbas' Monastery; and, in continuation, he was present at the inauguration of an exhibition of Icon Painting in the town of Kalymnos. In the afternoon, he was present at the talk given by the Academician Yianghos Psmatzoglou, at "The Muses" Reading Room. In the evening, he travelled to Athens, from where he left for London.

7. In the morning, he received Tarik A. Abu Samra. At midday, he was present at the opening of the new offices of the Popular Bank of Cyprus in London. In the afternoon, he received Mrs Leda Pattichi accompanied by Mrs Viky Kouvarou and Nikos Papaphotis. In the evening, he was present at a talk given in North London by Vassos Lyssaridis, Chairman of EDEK.

8. During the day, he received Nikolaos Laos, the Chairman and the clergy of the Cathedral of All Saints in Camden Town, and Mr Ghelekis.

9. During the day, he received Chrysostomos Konstantinou, Pavlos Ioannidis, and Dr. Vranakis.

10. In the morning, he received Capt. N. Kostakis, Defence Attache at the Hellenic Embassy. During the afternoon, he received Mrs Anna Aspromalli and her son, Theocharis Hadjikyriakou and his family, and Mesdames Flora Kramboutsas and Natasha G. Lazaridou.

12. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy of Palm Sunday at the church of Ss. Lazarus and Andrew the Apostle in Forest Gate. In the evening, he presided at the Service of the Bridgroom: first in the Chapel of the Archdiocese, and then at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.

13. In the evening, he was present at the Service of the Bridgroom in the Chapel of the Archdiocese, and later presided at the same service at the church of Ss. Anthony and John the Baptist in Holloway.

14. In the evening, he presided at the Service of the Bridegroom: first in the Chapel of the Archdiocese, and then at the church of St. Nectarios in Battersea.

15. In the afternoon, he presided at the Sacrament of Holy Oil in the Chapel of the Archdiocese. Later, he presided at the same service in the church of St. Demetrius in Edmonton.

16. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy in the Chapel of the Archdiocese. In the evening, he presided at the Service of Twelve Gospel Readings: first in the Chapel of the Archdiocese, and then at the Cathedral of St. Nicholas in Shepherd's Bush.

17. In the morning, he presided at the Royal Hours and Vespers of the Deposition of the Body of Christ in the Chapel of the Archdiocese. In the evening, he presided at Matins of the Great Saturday and the Epitaphios Lament and procession: first in the Chapel of the Archdiocese, and then at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.

18. In the morning, he celebrated Great Vespers with the Divine Liturgy of St Basil at the Cathedral of the Dormition of the Mother of God in Wood Green. In the evening, he celebrated the Service of the Resurrection: first in the Chapel of the Archdiocese, and then at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater where, in continuation, he celebrated the Divine Liturgy of the Resurrection.

19. In the evening, he presided at the Vespers of Love ("Agape") at the Cathedral of All Saints in Camden Town, during which the Gospel passage was read in a number of languages.

21. In the morning, he travelled to Birmingham where he celebrated the Divine Liturgy at the church of St Luke and the Holy Trinity in Erdington, during the course of which he ordained Christos Stephanou to the diaconate.

22. He received Mrs Lina Krassa, a member of the Macedonian Union of Great Britain. In the evening, he presided at a meeting of the "Despoina Koumis" Trust at Thyateira House.

23. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St John the Baptist in Haringey.

24. In the morning, he received Adonis Konstantinidis, Director of the Paedagogical Institute of Cyprus, who was accompanied by his wife and Andreas Damianou of the Cyprus Educational Mission. In continuation, he presided at a meeting of the Committee for the celebration of the 50th Anniversary of the establishment of the Cathedral of All Saints in Camden Town.

25. In the afternoon, he blessed the marriage of Nikolaos Prokopi Vanezis and Christina Elena Sophia Siati at the Cathedral of the Divine Wisdom in Bayswater.

26. In the morning, he celebrated the Divine Liturgy at the church of St George the Great Martyr in Kingston-upon-Thames, during the course of which he ordained Paraskevas Artemi to the diaconate, bestowing on him the name 'Thomas'. Returning to London, he baptised Philippos Ioannis, the infant son of Costas & Eleni Sakellariou, in the Chapel of the Archdiocese.

27. In the morning, he received Georgios and Katia Papadopoulos. Later, he presided at the funeral of Dimitrios Stavropoulos at the Cathedral of All Saints in Camden Town.

28. In the morning, he received Mrs Elli Papaphoti.

29. During the morning, he received Constantinos Laos, and Father Kyriakos Korniotis together with Tassos Georgiou. At midday, he was entertained to lunch by Haris Sophokleidis. In the evening, he was present at a Colloquium held at King's College, London, to mark the publication of "The Letter of the Three Patriarchs".

30. In the morning, he received Dimitrios Chariadis. At midday, he had lunch with M. Petropoulos and Father Andreas Pittas. In the afternoon, he received Georgios Hadjiphanis. In the evening, he was present at a reception given at a central London hotel to mark the 50th anniversary of the State of Israel.